ΕΤΟΣ ΛΕ'. ΤΕΥΧΟΣ 406-407 γ'.—δ'.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ

Μηνιαῖον θρησκευτικὸν κοινωνικόν, οἰκογενειακὸν περιοδικόν.

Προνοίᾳ τῆς Α. Π. τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ.

Ὄργανον τοῦ Ἱερατικοῦ Συνδέσμου Θεσσαλονίκης.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΒΑΣΙΛ. Χ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: ΠΑΝΤ. Σ. ΡΟΚΚΟΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ	1952

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

— Ἐγκύκλιος Π. Μητροπολίτου ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα. σελ. 73.

— † *Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Παντελεήμονος*. Λόγος εἰς τὸν ἅγ. Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶν. σελ. 77.

— † *Ἐπισκόπου Μυρέων Τιμοθέου*. Εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου. σελ. 81.

— *Παν. Χρήστου*, Ὑφηγ. Πανεπιστημίου. Ὁ Μέγας Κανὼν Ἀνδρέου τοῦ Κρήτης. σελ. 86.

— Τὸ ἐτήσιον μνημόσυνον τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Γενναδίου σελ. 97.

— *Ἀρχιμ. Αἰμιλιανοῦ Τιμιάδου*. Τὸ συνέδριον τῶν Πατρολόγων. σελ. 103

— *Π. Ρ.* Ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ ἑορτῇ τῆς 25ης Μαρτίου. σελ. 106.

— *Τηλεμ. Γ. Φιλιππίδου*, Δικηγόρου. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ κινηματογράφου, ἐπὶ τῆς ἐγκληματικότητος τῶν ἀνηλίκων. σελ. 108.

— *Εἰρ. Τσίγκου*. Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἑλληνίδος μητρός. σελ. 121.

— *Ξενοφ. Χατζησαράντου*, Δικηγόρου. Χριστὸς Ἀνέστη. σελ. 124.

— Μνημόσυνον Ταξιάρχου Χριστοπούλου. σελ. 125.

— Ἐντυπώσεις ἀντιπροσώπων Ξένων Ἐκκλησιῶν ἐκ τῶν ἑορτῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. σελ. 127.

— Γεγονότα καὶ Κρίσεις. σελ. 128.

— Παγκόσμιος Χριστιανικὴ ἕνωσις γυναικῶν. Δέησις ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου. σελ. 130.

— Χρονικὰ Ἱερᾶς Μητροπόλεως. σελ. 132.

— Νέαι Ἐκδόσεις.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ: "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ„
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1917
ΙΔΡΥΤΗΣ: Ο ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ (†)
ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1952

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΟΥ Π. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΘΕΣ)ΝΙΚΗΣ κ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ
ΕΠΙ ΤΗ ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ
Ἐλέῳ Θεοῦ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης

Πρὸς
τὸ Χριστεπώνυμον Πλήρωμα
τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως

Τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Χριστὸς Ἀνέστη!

Μετ' ἀγάπης πολλῆς καὶ χαρᾶς μεγάλης, ὅτι ἀνέστη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν, εἰς ἀνάστασιν ἡμῶν καὶ ζωήν, χαιρετίζομεν ὑμᾶς πατρικῶς ἐν Χριστῷ ἀναστάντι καὶ εὐχόμεθα ὑμῖν πᾶσαν ἀπὸ Θεοῦ εὐλογίαν.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τοῦ ἰδίου Αὐτοῦ αἵματος καὶ τοῦ ἑκουσίου Αὐτοῦ ὑπὲρ ἡμῶν θανάτου, ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς αἰωνίαν λύτρωσιν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἔσωσεν ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἰδίου ἡμῶν θανάτου, ὁ ὁποῖος εἶναι «τὰ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας» καὶ τὸ ἀναπόφευκτον τέλος τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καὶ ἤνοιξε δι' ἡμᾶς τὴν ὁδὸν τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Ἡ ἁμαρτία, ὡς προσβολὴ κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου αὐτοῦ θελήματος, διακόπτει τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἁρμονι-

κὴν σχέσιν τοῦ ἀνθρώπου, δημιουργεῖ κατάστασιν ἥτις ἀποξενώνει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔχει, μαζὺ μὲ ἄλλα δεινά, ὡς φυσικὸν ἀποτέλεσμα, τὸν θάνατον τοῦ ἀνθρώπου, ὅ,τι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὠνόμασε ζημίαν καὶ ἀπώλειαν τῆς ψυχῆς. Τὸ κακὸν τοῦτο, ἀθάνατον πλέον λόγῳ τῆς φύσεως αὐτοῦ, οὐδεὶς πλὴν τοῦ Θεοῦ δύναται νὰ θεραπεύσῃ, ἐθεραπεύθη δὲ καὶ θεραπεύεται διὰ τοῦ θανάτου τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον ἡ Ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον Σωτῆρα τοῦ Κόσμου. «Οὕτως ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν Κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς Αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον».

Κέντρον καὶ βάσις τῆς σωτηρίας ταύτης, κατὰ τὴν Θεόπνευστον διδασκαλίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τὴν πίστιν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἑκουσία θυσία καὶ προσφορὰ τῆς ζωῆς Αὐτοῦ, διὰ τῆς ὁποίας σχίζεται τὸ χειρόγραφον τῆς ἁμαρτίας, αἴρεται ἐκ τοῦ μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου χώρου ἡ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας δημιουργουμένη κατάστασις, ἐξαλείφεται ἡ ἁμαρτία, ὡς γεγονός, μεθ' ὅλων τῶν συνεπειῶν αὐτῆς καὶ ὁ μετανοῶν καὶ εἰς Θεὸν ἐπιστρέφων ἁμαρτωλὸς διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρα τοῦ Κόσμου, λούεται καὶ καθαρίζεται ἐν τῷ αἵματι τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας καὶ ἀπαλλάσσεται πάσης ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ ἐνοχῆς, ἀποκαθιστάμενος καὶ εἰσερχόμενος καὶ αὖθις εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς υἱοθεσίας.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, εὐχερῶς νοεῖται ὅτι ὁ θάνατος καὶ ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου πρέπει νὰ συγκινοῦν βαθύτατα πάντοτε κάθε Χριστιανικὴν καρδίαν, καὶ ὅτι περὶ τὸ Μυστήριον τοῦτο τοῦ Σταυρικοῦ θανάτου καὶ τῆς Ἀνα-

στάσεως τοῦ Κυρίου πρέπει νὰ στρέφεται πάντοτε ἡ ζωὴ καθενὸς Χριστιανοῦ. Διότι οὐδεὶς ἐπὶ γῆς ἀναμάρτητος. Συνεπῶς πάντες ἔχομεν ἀνάγκην μετανοίας καὶ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν καὶ πάντες ὀφείλομεν, διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς πίστεως ἡμῶν εἰς τὸν θάνατον καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, νὰ μεταβῶμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν.

Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰς καθ' ἡμᾶς πονηρὰς ἡμέρας, μέγα μέρος τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου ἀντιτάσσει τὸ θέλημά του εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἀκολουθεῖ δρόμον ἀντίθετον ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἐχάραξεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ καὶ οὔτε νὰ γνωρίσῃ θέλῃ, οὔτε νὰ πεστεύσῃ εἰλικρινῶς ἐπιθυμεῖ, ποῖος ὁ Ἰησοῦς καὶ ποῖον τὸ ἔργον Του, ἀλλ' ἀδιαφορεῖ καὶ περιφρονεῖ, ἢ ὀλιγοπιστεῖ καὶ ἀμφιβάλλει καὶ παρακούει, ἐπηρεαζόμενος ἀπὸ τὸ κακὸν καὶ παρασυρόμενος ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, εἶναι ἀνάγκη, ὅπως μετὰ προσοχῆς μεγάλης καὶ μετὰ τῆς ὀφειλομένης σοβαρότητος ἐξετάζομεν ἑαυτοὺς ὡς πρὸς τὴν στάσιν καὶ θέσιν ἡμῶν ἔναντι τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Διότι ἔργα καὶ ζωὴ ἐν γένει ξένη ἢ ἀντίθετος πρὸς τὰ ἰδεώδη τοῦ Ἐσταυρωμένου δὲν προσπορίζει εἰς τὸν ἄνθρωπον εὐδαιμονίαν καὶ χαράν, ἀλλ' ἔχει καρπὸν ὅ,τι ἀντίθετον πρὸς τὴν ἀληθινὴν εὐτυχίαν καὶ ὅλα τὰ γνωστὰ δεινὰ ὅσα σήμερον μαστίζουν τὸν κόσμον. Τούτου δὲ ἕνεκα τὴν σημερινὴν ζωὴν τοῦ κόσμου, εἰς ἕνα μέγαν βαθμόν, δὲν χαρακτηρίζει φῶς Χριστοῦ καὶ ἀνάστασις καὶ ζωή, ἀλλά, τοὐναντίον, σκιὰ θανάτου καὶ σκότος καὶ κρίσις καὶ κατάπτωσις ἠθικὴ καὶ πνευματική.

Ταῦτα ἰδιαιτέρως σήμερον ἀναλογιζόμενοι, ἄς προσκυνήσωμεν ἐν εὐλαβείᾳ καὶ πίστει τὸν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος καὶ ἄς δοξάσωμεν μετὰ χαρᾶς μεγάλης τὴν Ἁγίαν Αὐτοῦ Ἀνάστασιν. Ἐν χαρᾷ ἀλλήλους περιπτυξώμεθα καὶ τοῖς μισοῦσιν ἡμᾶς συγχωρήσωμεν πάντα τῇ Ἀναστάσει. Ἐξη-

γνισμένοι διὰ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, ἂς ὁμολογήσωμεν, ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ, εἰς τὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα Σωτῆρα ἀγάπην καὶ πίστιν. Ὅτι Αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. Τοῦτο σήμερον μετὰ πολλῆς εὐχαριστίας ὁμολογοῦντες, ἂς ἐνθυμηθῶμεν ὅτι διὰ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος συνετάφημεν τῷ Χριστῷ καὶ προορισμὸν ἔχομεν ὅπως συνεγερθῶμεν μετ᾿ Αὐτοῦ, ἵνα μὴ ζῶμεν πλέον ἡμεῖς, ἀλλ᾿ ἵνα ζῇ ἐν ἡμῖν ὁ Χριστός. Ὁ θάνατος καὶ ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ δὲν πρέπει νὰ μένουν ἔξω καὶ μακρὰν τῆς ζωῆς μας, ἀλλὰ νὰ ἀντιγράφωνται πάντοτε εἰς τὴν ζωήν μας καὶ νὰ χαρακτηρίζουν αὐτήν. Διότι, νεκρὸς ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν· ὁ Χριστιανός, ζῇ ἐν Χριστῷ καί, ἀναστημένος μετὰ τοῦ Χριστοῦ, γνωρίζει τὴν δύναμιν τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ καὶ τὰ ἄνω πάντοτε ζητεῖ καὶ φρονεῖ. Ὁσάκις δὲ ἁμαρτάνομεν, διότι οὐδεὶς ἀναμάρτητος, ἂς ὁμολογῶμεν τὴν ἁμαρτίαν μας καὶ ἂς ζητῶμεν ἐν τῷ αἵματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν μας. Διότι μόνον ὁ Θεὸς συγχωρεῖ ἁμαρτίας, μόνον τὸ αἷμα τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας καὶ μόνον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ὁ Χριστιανὸς σῴζεται καὶ εὑρίσκει τὴν σωτηρίαν. Οὕτως ἡνωμένοι μετὰ τοῦ Χριστοῦ, θὰ προαγώμεθα ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ θὰ εἰρηνεύωμεν πάντοτε καὶ θὰ χαίρωμεν, ἐμπνεόμενοι καὶ ἐνδυναμούμενοι ὑπ᾿ Αὐτοῦ καθ᾿ ὅλην ἡμῶν τὴν ζωήν. Διότι, διὰ τοῦτο ὁ Κύριος ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ διὰ τοῦτο μένει μεθ᾿ ἡμῶν πάσας τὰς ἡμέρας, «ἵνα ἡμεῖς ζήσωμεν δι᾿ Αὐτοῦ».

Αὐτοῦ ἡ χάρις καὶ ἡ χαρὰ καὶ ἡ εἰρήνη εἴη πάντοτε μετὰ πάντων ὑμῶν.

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἀνεγνώσθη ἐπ᾿ Ἐκκλησίας τῇ Δευτέρᾳ τῆς Διακαινησίμου μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου.

† Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

ΛΟΓΟΣ

ΕΠΙ ΤΗι ΜΝΗΜΗι ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ[1]

Τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά.

Μὲ τὴν ὀφειλομένην ἰδιαιτέραν εὐλάβειαν καὶ ὑπὸ τὰ ἱερώτερα τῶν συναισθημάτων ἑορτάζομεν σήμερον τὴν μνήμην τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου, Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, τοῦ Παλαμᾶ. Εἴμεθα, ἡμεῖς οἱ Θεσσαλονικεῖς, ἰδιαιτέρως εὐτυχεῖς καὶ εἶναι ἡ χαρὰ ἡμῶν ὅλως ἰδιαιτέρα, διότι τιμῶμεν πανηγυρικῶς τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τὴν μνήμην ἐντὸς τοῦ φερωνύμου τούτου ἱεροῦ Ναοῦ, τὸν ὁποῖον ἡ πόλις τῆς Θεσσαλονίκης ἀνήγειρε περικαλλῆ καὶ λαμπρὸν εἰς τιμὴν τοῦ μεγάλου αὐτῆς Ποιμενάρχου, τοῦ ὁποίου τὸ ἱερὸν λείψανον ἔχομεν ἐν μέσῳ ἡμῶν εἰς χαιρετισμόν, τεθησαυρισμένον ἐν τῇ πόλει ταύτῃ καὶ ἐπὶ αἰῶνας φυλασσόμενον ἀπὸ τὴν εὐλάβειαν τοῦ θεοσεβοῦς λαοῦ τῆς Θεσσαλονίκης. Δικαία ἡ τιμὴ καὶ ἐποφειλομένη. Δικαία καὶ ἡ ἰδιαιτέρα εὐλάβεια καὶ χαρὰ μὲ τὴν ὁποίαν ἡ Θεσσαλονίκη τιμᾷ πάντοτε τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου αὐτῆς Ἱεράρχου. Διότι καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος εἶναι ἐξέχουσα καὶ ἐκλεκτὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας φυσιογνωμία, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία τῶν Θεσσαλονικέων δικαιοῦται νὰ σεμνύνεται ἰδιαιτέρως ἐν Χριστῷ καὶ νὰ καυχᾶται.

Ἀκμάσας ὁ ἅγιος Γρηγόριος εἰς τὰ μέσα τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος, ἀνεδείχθη, ὡς Χριστιανὸς καὶ ὡς Ὀρθόδοξος θεολόγος καὶ ὡς Ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ,

[1] Ἐξεφωνήθη ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, τῇ Β. Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, πανηγυρίζοντι.

φῶς μέγα, τοῦ ὁποίου τὴν αἴγλην καὶ τὴν εὐεργετικὴν ἀνὰ τὸν Χριστιανικὸν κόσμον λαμπρότητα ᾐσθάνθη καὶ ἀνεγνώρισε σύμπασα ἡ Ἐκκλησία. Ἀπὸ τῆς νεανικῆς του ἡλικίας, χάρις καὶ εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ἀνατροφήν, τὴν ὁποίαν ἔδωκαν εἰς αὐτὸν οἱ θεοσεβεῖς γονεῖς του, ἐφλέγετο ἀπὸ τὴν ἱερὰν φλόγα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν, ἔγινε διὰ τοῦτο ἐραστὴς τῆς ἐν Χριστῷ ἀρετῆς καὶ ἁγιότητος καί, χάριν αὐτῶν, καθωσίωσεν ἑαυτὸν καὶ τὴν ζωήν του εἰς τὸν Θεὸν καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν δόξαν, ἓν μόνον πάντοτε ἐπιποθῶν καὶ ζητῶν, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ Θεός, ὁ ἀγαπῶν πάντας καὶ θέλων τὴν σωτηρίαν πάντων, ἀνέδειξε τὸν Γρηγόριον καλὸν τῆς δικαιοσύνης Αὐτοῦ ἐργάτην καὶ ἄξιον κληρονόμον καὶ μέτοχον τῆς αἰωνίου καὶ πνευματικῆς Αὐτοῦ βασιλείας. Διότι τοῦτο εἶναι ὁ καρπὸς καὶ ἡ ἀγαθὴ μερὶς καὶ κληρονομία τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ Θεοῦ. «Χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς Αὐτοῦ».

Πλήρης ἀπὸ χάριν Θεοῦ ὁ Γρηγόριος καταρτίζεται ἐν Κυρίῳ, προάγεται εἰς τὴν ἀρετήν, μελετᾷ τὴν κατὰ Χριστὸν σοφίαν, ἔχει καρπὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ τὸν ἁγιασμόν, ἐπιβάλλεται ὡς ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν συνείδησιν τῆς Ἐκκλησίας, ὑψοῦται εἰς τὸ ἀξίωμα τὸ ἐπισκοπικόν, καθιστάμενος Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης καὶ δι' ὅσων ποιεῖ καὶ διδάσκει ἀναδεικνύεται μέγας, κατὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ Κυρίου καὶ ἀγωνίζεται στερρῶς τὸν καλὸν τῆς χριστιανικῆς ἀρετῆς ἀγῶνα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐξέρχεται νικητὴς ἄξιος νὰ δεχθῇ παρὰ τοῦ δικαίου Κριτοῦ τὸν στέφανον τῆς δικαιοσύνης. Τιμῶμεν τοὺς καλοὺς αὐτοῦ ἀγῶνας. Καὶ ἀναγνωρίζομεν αὐτὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας ὡς φυσιογνωμίαν φωτεινήν, ἡ ὁποία, μὲ τὸ φῶς τῆς χριστιανικῆς αὐτῆς ἀρετῆς καὶ ἁγιότητος καὶ τῆς Ὀρθοδόξου θεολογικῆς γνώσεως καὶ σοφίας, ὑπερήσπισε καὶ ἐστερέωσε τὴν Ὀρθόδοξον θεωρίαν καὶ πίστιν, διέλυσε τὰ σκότη θρησκευτικῶν αἱρέσεων καὶ πλανῶν τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ ἐκ τῆς Δύσεως κυρίως προερχομένων, ἀντιμετώπισεν, ἐπὶ εἴκοσι καὶ τρία ἔτη, μὲ καρτερίαν καὶ παρρησίαν Χριστιανοῦ ὁμολογητοῦ, ἀντιδράσεις καὶ ἐπιθέσεις ἀδίκους καὶ διωγμοὺς σκληροὺς καὶ πειρασμοὺς μεγάλους καὶ ἀνεδείχθη, ὡς ὡραιότατα ἡ Ἐκκλησία ψάλλει ἐγκωμιάζουσα

Ἡ λιτάνευσις τοῦ ἱεροῦ σκήνους τοῦ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ κατὰ τὸν ἑορτασμὸν τῆς μνήμης αὐτοῦ.

αὐτόν, τῆς Ἐκκλησίας φωστὴρ καὶ στῦλος, Ὀρθοδοξίας ὁδηγός, εὐσεβείας διδάσκαλος καὶ σεμνότητος, τῶν μοναστῶν ἡ καλλονή, τῶν θεολόγων ὑπέρμαχος ἀπροσμάχητος, τῆς χάριτος κήρυξ, τὸ καύχημα τῆς Θεσσαλονίκης. Καύχημα, ναί, τῆς Θεσσαλονίκης! Διότι, ὡς Ἀρχιεπίσκοπος τῆς ἐνδόξου ταύτης πόλεως, ἐποίμανε θεαρέστως τὸν λαὸν αὐτῆς μὲ ἀποστολικὴν στοργὴν καὶ αὐτοθυσίαν, ἐπὶ δεκατρία ἔτη, ἀνέλαβε δέ, χάριν αὐτῆς καὶ ταξίδειον πρεσβείας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἵνα ὁμιλήσῃ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τῆς Θεσσαλονίκης. Κατὰ τὸ ταξίδειον μάλιστα αὐτό, ἔπεσεν εἰς χεῖρας Ἀγαρηνῶν καὶ ἐπέρασεν ὁλόκληρον ἔτος αἰχμάλωτος, πολλὰ δεινοπαθήσας, χωρὶς ποτὲ νὰ κλονισθῇ εἰς τὴν πίστιν του καὶ χωρὶς νὰ παύσῃ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ αἰχμαλωσίᾳ νὰ ἐκπληροῖ κατὰ τὸ δυνατὸν τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ ὡς Χριστιανοῦ ἱεροκήρυκος καὶ Ἐπισκόπου.

Ταῦτα μετ' εὐλαβείας σήμερον ἀναλογιζόμενοι καὶ διὰ ταῦτα μετὰ χαρᾶς ἐγκωμιάζοντες τοῦ Ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τὴν μνήμην, ἂς διδαχθῶμεν ὅτι τοῦ Χριστιανοῦ ἡ καρδία πρέπει νὰ φλέγεται πάντοτε ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν. Ἀπὸ τὴν ἀγάπην αὐτὴν δὲν πρέπει οὐδεὶς καὶ οὐδὲν νὰ χωρίσῃ ποτὲ καὶ νὰ ἀπομακρύνῃ τὸν Χριστιανόν. Χάριν αὐτῆς, ὁ Χριστιανὸς πρέπει νά ὑπομένῃ τὰ πάντα καὶ νὰ θυσιάζῃ τὰ πάντα. Ἀπὸ αὐτὴν ἐμπνεόμενος, νὰ πλησιάζῃ, ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ περισσότερον, διὰ τοῦ ἐναρέτου βίου του τὸν Θεόν, «ἁγνίζων ἑαυτὸν καθὼς καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἁγνός ἐστιν», νὰ ἐπιδιώκῃ τὸν πλήρη ἁγιασμὸν τοῦ σώματός του καὶ τῆς ψυχῆς του, νὰ ἐργάζεται πάντοτε δικαιοσύνην, νὰ εἶναι ἀδελφὸς καὶ πατὴρ τοῦ πλησίον του πλήρης ἀπὸ ἀγάπην πρὸς πάντας καὶ νὰ ποθῇ καὶ ζητῇ πάντοτε καὶ πρώτιστα πάντων τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν βασιλείαν Αὐτοῦ, διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς ὁποίας νὰ συμβάλλῃ πάντοτε πάσῃ δυνάμει, ἀγωνιζόμενος πάντοτε καὶ κακοπαθῶν, ἐν ἀνάγκῃ, ὡς καλὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ στρατιώτης.

Τούτων πάντων ἂς ἀξιώσῃ, τέκνα μου ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, πάντας ἡμᾶς ὁ Κύριος. Καὶ ἂς δώσῃ ὅπως ἡ ἀγαπητὴ ἡμῶν Θεσσαλονίκη μένῃ πάντοτε διὰ τῆς χριστιανικότητος αὐτῆς ἀξία τοῦ μεγάλου αὐτῆς Ποιμενάρχου καὶ Πατρὸς

ἁγίου Γρηγορίου. Εἷς ἕκαστος ἡμῶν, προσωπικῶς καὶ ἰδιαιτέρως, οἱ Θεσσαλονικεῖς πάντες, ἡ Θεσσαλονίκη πᾶσα ἐν τῷ συνόλῳ της, ἂς καλλιεργῶμεν καὶ ἂς ἐμφανίζωμεν, διὰ τῶν πρεσβειῶν τοῦ ἁγίου καὶ κατὰ τὸ καλὸν αὐτοῦ παράδειγμα, τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ, μιμηταὶ γινόμενοι τοῦ μεγάλου Ἱεράρχου, καθὼς καὶ ἐκεῖνος ἔγινε μιμητὴς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον πρέπει, μετὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δόξα καὶ τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΠΙ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗ

"ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΥΛΑΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ„

Ἡ Προσευχὴ εἶναι ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς ψυχῆς. Ὅ,τι εἶναι ἡ ἀναπνοὴ διὰ τὸ σῶμα εἶναι ἡ προσευχὴ διὰ τὴν ψυχήν. Εἶναι ἀναιμικὴ ἡ ψυχὴ ποὺ δὲν προσεύχεται. Δὲν ἔχει ζωτικότητα. Εὑρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὸ στοιχεῖόν της. Ἡ προσευχὴ ἔχει τεραστίαν δύναμιν, διὰ τῆς ὁποίας τονώνει τὸν ἄρρωστον, ἐμπνέει θάρρος εἰς τοὺς φόβους καὶ τὰς ἀνησυχίας μας, ἔρχεται βοηθὸς εἰς τὰς τραγωδίας μας. Ἡ προσευχὴ εἶναι τὸ ὄργανον, μέ τὸ ὁποῖον βλέπομεν τὰ πράγματα καθὼς εἶναι. Κάθε ἄνθρωπος μετρᾷ τὸν κόσμον, τὸν πλησίον του, τὸν ἑαυτόν του, μὲ τὸ ἰδικόν του μέτρον. Ἡ ὑποκειμενικὴ ἀντίληψις δὲν εἶναι ἀλάθητος, πολλάκις ἀπατᾷ.

Ἡ προσευχὴ μᾶς παρουσιάζει τὸν κόσμον ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῆς καλωσύνης, μὲ τὸ χρῶμα τῆς φαιδρότητος, τῆς αἰσιοδοξίας. Εἶναι προβολὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ μας κόσμου πρὸς τὰ ἔξω. Ἀκτινοβολεῖ φῶς, ἀντανακλᾷ τὴν ὡραιότητα τῆς ψυχῆς, τὴν

ὁποίαν πλημμυρίζει μὲ χαρὰν καὶ ἐλπίδα. Ὅσοι δὲν ἔχουν εὕρει τὴν μυστικὴν δύναμιν ποὺ λέγεται πίστις, δὲν ἔχουν κανένα στήριγμα εἰς τὴν ζωήν, εἶναι σὰν τὸ καλάμι ποὺ τὸ δέρνουν οἱ ἄνεμοι. Ποῦ θὰ στρέψουν τοὺς ὀφθαλμούς, ὅταν ἔλθουν αἱ καταιγῖδες; Ποῦ θὰ στραφῇ ἡ ψυχή των, . ἐνόσῳ δὲν ἐλπίζουν; Πεζὴ καὶ ἄχαρις εἶναι ἡ ζωή, ὅταν δὲν ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ ἀνατείνῃ πρὸς τὸν οὐρανόν. Διότι ἐκ τοῦ Θεοῦ πηγάζει ἡ χαρά. Αὐτὸς εἶναι τὸ ἀγαλλίαμά μας.

Ἡ καρδία χωρὶς τὴν ἐλπίδα δὲν ἔχει πλάτος καὶ βάθος, εἶναι πτωχὴ εἰς συναισθήματα, εἰς πνευματικὰς συγκινήσεις, εἰς μυστικοπάθειαν. Ὁ βίος καταντᾷ ἄθροισμα ἡμερῶν, ἐνῷ πρέπει νὰ εἶναι καθρέπτης εὐγενῶν πράξεων, μεγάλων στιγμῶν. Διὰ τῆς προσευχῆς ἐξιδανικεύεται ἡ ζωή μας, διασχίζει τὰ στενὰ ὅρια τῆς φθαρτῆς ὕλης, ἡ ὁποία συντρίβει, διανοίγει νέους ὁρίζοντας. Διὰ κἄτι ὑψηλότερον εἴμεθα πλασμένοι, κἄποιον ἀνώτερον προορισμὸν πρέπει νὰ ἔχωμεν. Δὲν εἴμεθα ἐδῶ διὰ τὰς τροφὰς μόνον καὶ τὰ ἐνδύματα καὶ διὰ τοὺς μικροεγωϊσμούς μας. Ὑπάρχουν ἄλλαι ὑψηλότεραι καὶ ἀπείρως χρησιμότεραι ἐνασχολήσεις ποὺ γράφονται εἰς τὴν αἰωνιότητα. Ἐντός μας αἰσθανόμεθα κἄτι νά ξεχειλίζῃ ἀπὸ τὸν ἑαυτόν μας, εἴμεθα κἄτι εὐγενέστερον τοῦ ἐφημέρου σώματος. Διψῶμεν τὸ αἰώνιον· ἀθάνατοι εἴμεθα, ἔστω κι' ἂν περνῶμεν ἀπὸ τὸν θάνατον.

Δὲν ἱκανοποιούμεθα μὲ τὸν κόσμον ποὺ παρέρχεται. Ὁποίαν θέσιν ἔχουν τὰ πτερὰ εἰς τὰ πτηνά, ἔχει καὶ ἡ προσευχὴ εἰς τὸν πνευματικὸν ἄνθρωπον. Δὲν γνωρίζει ἐμπόδια, περιφρονεῖ τοὺς φυσικοὺς νόμους, διεισδύει εἰς κόσμους οὐρανίους καὶ ἀφθάρτους. Αὐτὴ ἐμπνέει καὶ φωτίζει, ἀλλὰ καὶ ἁγιάζει. Ὁ κόσμος τῶν ἁγίων μορφώνεται καὶ διαπλάσσεται μὲ τὴν προσευχήν. Εἰς αὐτὴν παρεστέκουν ἄγγελοι, ὁμιλεῖ ὁ Θεός, συνδιαλεγόμεθα μετ' Αὐτοῦ. Νέος κόσμος μᾶς ἀποκαλύπτεται, κόσμος ὡραῖος, πλησιάζομεν τὸν Θεὸν ἢ μᾶλλον ὁ Κύριος ἔρχεται πρὸς ἡμᾶς. Ἑνούμεθα μετὰ τοῦ Θεοῦ.

***

Παντοῦ ἠμποροῦμεν νὰ λατρεύσωμεν τὸν Ὕψιστον. Τὴν Παρουσίαν Του περισσότερον αἰσθανόμεθα εἰς τὸν Ναόν Του.

Ὁ ναὸς εἶναι ὁ τόπος τῆς λατρείας, εἶναι ἱερός, διότι εἶναι εἰς τὸν Κύριον ἀφιερωμένος καὶ εἶναι ἅγιος, διότι εἰς αὐτὸν κατοικεῖ ὁ Πανάγιος. Εἰς τὸν ναὸν προσευχόμεθα καὶ αἰσθανόμεθα ὅτι εὑρισκόμεθα μπροστὰ εἰς τὸν Θεόν. Δοκιμάζομεν δέος, ὅπως ὁ Ἰακὼβ ὅταν εἶδε τὴν οὐράνιον κλίμακα. Εἶναι ὑποβλητικὴ ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ ἱερότης τοῦ ναοῦ. «Ὡς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ».

Μέσα εἰς τὸν ναὸν δὲν περνᾷ ἁπλῶς ὁ Θεὸς καθὼς ἄλλοτε ἐπὶ τοῦ Σινᾶ πρὸ τοῦ Μωϋσέως, ἀλλὰ εἰς αὐτὸν κατοικεῖ. Ἡ ψυχή, ποὺ προσεύχεται εἰς τὸν ναόν, εὑρίσκεται ὡς ἄλλη Μαρία παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ. Ἔχει τὴν «ἀγαθὴν μερίδα». Ὁ ναὸς μορφώνει ὄχι μόνον μὲ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰ ἀναγνώσματα καὶ τοὺς ὕμνους, ἀλλὰ γενικὰ μὲ τὴν ὅλην ἀτμόσφαιραν. Μὲ τὴν μουσικὴν τῆς λατρείας ποὺ ἐξευγενίζει καὶ ἡμερεύει τὸν ἄνθρωπον, μὲ τὴν ποίησιν ποὺ ἐμπνέει καὶ θέλγει, μὲ τὴν εὐωδίαν τοῦ θυμιάματος καὶ τὴν γλυκεῖαν λάμψιν τῶν κανδηλῶν ποὺ κατανύγουν τὰς ψυχὰς καὶ πραΰνουν τὰς καρδίας, μὲ τὴν ἁγιογραφίαν ποὺ ἐξαϋλώνει καὶ συγκινεῖ καὶ μεταρσιώνει. «Πᾶσαν τὴν βιοτικὴν μέριμναν» ἀποθέτομεν ἐκεῖ διά νὰ ὑποδεχθῶμεν τὸν Βασιλέα τῆς καρδίας μας εἰς τὰ ἀνάκτορά Του. Εἰς τὸν χῶρον τοῦ ναοῦ, πότε εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ λατρείαν τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ πότε εἰς τὴν ἱερὰν σιωπήν, ζῶμεν τὸ μυστήριον καὶ ἡ καρδιά μας γεμίζει ἀπὸ κατάνυξιν. Ὁ ναὸς ἐπιβάλλεται εἰς τὴν ψυχήν μας· καὶ αὐτὸ τὸ ἐρημοκκλῆσι ἔχει κἄτι τὸ ὑπερκόσμιον. Εἰσερχόμεθα καὶ εὐθὺς σοβαρευόμεθα. Ὁ τόπος εἶναι ἐπίσημος, ἱερός, ἅγιος. Ὁ «καταρτισμὸς τῶν ἁγίων», ποὺ εἶναι καὶ σκοπὸς τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἐπιτυγχάνεται ἔξω ἀπὸ τὸν ναόν. «Οὐκ εἴδετε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ Πατρός μου δεῖ εἶναι με;» ἦτο ἡ ἀπάντησις τοῦ Δωδεκαετοῦς Ἰησοῦ εἰς τὴν ἀνησυχίαν τῆς ἁγίας Μητρός Του. Εἰς τὸν ναὸν συναντῶμεν τὸν οὐράνιον Πατέρα. Ὅσοι εἶναι συγκεντρωμένοι εἰς τὸ ὄνομά Του ἔχουν ἐν μέσῳ αὐτῶν τὸν Κύριον. Ὁ ναὸς εἶναι τὸ ἀσφαλέστερον καταφύγιον, ἡ πλέον γλυκεῖα διαμονή, ὁ ἱερώτερος τόπος. Πόσον ὡραῖα ἐκφράζεται ὁ Ψαλμῳδός: «Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων· ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχή μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου».

Αἱ αὐλαὶ τοῦ Κυρίου! Ἐκεῖ θὰ ἀνατραφῇ ἡ ψυχή μας, μὲ

τοὺς Ἀγγέλους θὰ συναναστραφῇ, θὰ ἀναπνεύσῃ τὸν μυρωμένον ἀέρα τοῦ μοσχολιβάνου. Θὰ μάθῃ ἐκεῖ νὰ φέγγῃ ὅπως ἡ λαμπάδα, ἐμπρὸς εἰς τὸν Ἐσταυρωμένον, ὅπως ἡ κανδήλα, νὰ καίῃ. Ἐκεῖ θὰ διδαχθοῦν τὰ χείλη μας νὰ τονίζουν τὴν «αἴνεσιν Κυρίου». Θὰ μάθωμεν νὰ λατρεύωμεν τὸν Ἀγαπητόν μας «ἐν αὐλῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ». Ἡ ψυχή μας, ὅπως ἡ ἔλαφος παρὰ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, θὰ προσέρχεται νὰ λούεται εἰς τὰ νάματα τῆς Χάριτος καὶ θὰ πίνῃ ἐκ τῆς πνευματικῆς πέτρας, ποὺ εἶναι ὁ Χριστός.

* * *

Ἀπὸ τὴν Καθαρὰν Δευτέραν μέχρι τῆς Ἀναστάσεως διανύομεν τὴν κατ' ἐξοχὴν περίοδον τῆς Προσευχῆς. Ἑπτὰ ἑβδομάδες λατρείας, κατανύξεως, καθαρμοῦ, ἀσκήσεων καὶ ἱερῶν συγκινήσεων. Μία οὐρανομήκης κλῖμαξ ἀναβιβάζουσα εἰς τὸν Παράδεισον. Μὲ πόσην σοφίαν ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὴν ὡραιοτέραν ὥραν τοῦ ἔτους! Ὅλα ὑποβοηθοῦν εἰς τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἰσχυροτέρου συναισθήματος, ὅπως εἶναι τὸ θρησκευτικόν. Ἔχει καὶ ἡ ψυχὴ τοὺς κάλυκάς της. Ἐνῷ ἡ φύσις ἑορτάζει τὴν ἀνάστασίν της καὶ στήνει γύρω ἀτέλειωτα θυμιατήρια, μέσα μας γίνεται ἄνοιξις, νέα γέννησις, μὲ τὴν περίοδον τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Ὁ ναὸς θὰ μᾶς συγκεντρώσῃ ὅλους διὰ νὰ μᾶς θερμάνῃ. Θὰ μᾶς παρουσιάσῃ τὸν πλοῦτον τῆς Ἐκκλησίας μας, ποὺ εἶναι ἀληθινὴ θρησκευτικὴ πανδαισία. Τὸ Μ. Ἀπόδειπνον, αἱ Προηγιασμέναι, οἱ Χαιρετισμοὶ καὶ ἡ ὡραία καὶ ἀσύγκριτος Μεγάλη Ἑβδομάς! Πόσες ὀμορφιὲς ἔχει ἡ Θρησκεία μας! Τί κρῖμα, ποὺ δὲν τὰς ζοῦν οἱ πολλοί! Μὲ τοὺς πιστοὺς εἰς τὸν ναὸν παρελαύνει ἡ χορεία τῶν Πατέρων, οἱ Προφῆται, οἱ Ἀπόστολοι, τὸ «νέφος τῶν μαρτύρων», τῶν δικαίων ὁ χορός. Οἱ εὐσεβεῖς ποὺ ἀνάβουν τὸ κεράκι τους ἐμπρὸς εἰς τὸ εἰκόνισμα, ὁμιλοῦν διὰ τὴν αἰωνιότητα τῆς Πίστεως ποὺ λάμπει, διὰ τὴν ἀγάπην ποὺ εἶναι φῶς, διὰ τὴν ἐλπίδα ποὺ δὲν καταισχύνει, διὰ την καλωσύνην ποὺ γλυκοχαράζει πέραν ἀπὸ τὰ μνήματα. Εἰς τὸν ναὸν κατοικεῖ ὁ Δυνατός. Δὲν εἶναι ματαιοπονία νὰ ἐλπίζωμεν. Ποτὲ δὲν μένῃ ἄκαρπος ἡ προσευχή. Θὰ ἔλθωμεν καὶ ἐφέτος τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν εἰς τάς αὐλὰς τοῦ Κυρίου διὰ νὰ εὕρωμεν γαλήνην.

Δὲν θὰ σταθοῦν ἱκανὰ νὰ μᾶς σβύσουν τὴν πίστιν μας τὰ σύγχρονα ρεύματα. Ἀπὸ τὸ ἅγιον φῶς θὰ ἀνάψωμεν τὸ ἁγιοκέρι τῆς πίστεως καὶ θὰ τὸ μεταδώσωμεν εἰς τὰ παιδιά μας καὶ εἰς τοὺς ἀγαπημένους μας. Ὅσοι δὲν ἀγαποῦν τὸν ναόν, ἔχασαν τὸν προσανατολισμόν τους. Ὁ κόσμος ἔχει ἀνάγκην ἐκκλησιαστικῆς ἀγωγῆς. Μᾶς λείπει ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ ναοῦ, τῆς προσευχῆς. Δι' αὐτὸ μᾶς τρομάζει τὸ μέλλον, μᾶς ζώνουν φόβοι, ἔχομεν ἀνησυχίας, δυσπιστίαν. Ἄλλοτε ὑπῆρχε ἀγάπη εἰς τὸν κόσμον καὶ ἁρμονία εἰς τὴν ζωήν. Ἡ εὐσέβεια δὲν ἦτο ἐξαίρεσις. Ὁ ναὸς ἦτο ὁ πολικὸς ἀστὴρ τοῦ κόσμου. Καὶ ὑπῆρχε εὐτυχία. Ἀπὸ τὸν ναόν, ὡς ἀπὸ πηγῆς ἀθανάτου, ἐκπηδᾷ ἡ ζωή. Ἐκεῖ σφύζει ἡ ἀγάπη, ἡ εὐδαιμονία τῶν ἀνθρώπων ὑφαίνεται.

*
* *

Κύριε, ἡ ψυχή μου μὲ πόθον καὶ ἀγαλλίασιν τρέχει εἰς τὰς αὐλάς Σου. Διότι «κρείσσων ἡμέρα μία ἐν ταῖς αὐλαῖς Σου ὑπὲρ χιλιάδας». Ὁ ναός Σου εἶναι ἅγιος. Ἰδοὺ ἐγὼ προσκυνητής Σου. Ἐκεῖ θὰ σταθῶ διὰ νὰ ψάλω τὸ ὄνομά Σου τὸ θαυμαστόν, νά ὑμνήσω ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν μεγαλοπρέπειάν Σου. Θὰ ἔλθω νὰ πάρω δύναμιν ἀπὸ Σέ, Κύριε τῶν δυνάμεων, ποὺ εἶσαι ἡ βοήθειά μου καὶ ἡ σωτηρία μου. Προτιμῶ τὴν ἁγίαν αὐλήν Σου ἀπὸ τὰ πολυτελῆ σκηνώματα τῶν ἀσεβῶν.

Πλησίον Σου ἡ ἁγιότης, ἡ καλωσύνη καὶ ἡ εἰρήνη. Ἡ ψυχή μου διψᾷ τὴν προσευχήν. Ἂς κατευθυνθῇ καὶ σήμερον ἡ προσευχή μου «ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν Σου». Καὶ μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν Σου ἀπὸ τοῦ παιδός Σου, ποὺ καταφεύγει εἰς τάς αὐλάς Σου. Ἂν στερηθῶ τῆς θαλπωρῆς τοῦ Οἴκου Σου, δὲν μοῦ μένει πλέον ἄλλη ἐλπίς. Θέλω νὰ εἶμαι εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἁγιάσματός Σου ταπεινὸ χορτάρι «ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας μέχρι νυκτός» καὶ πάντα μαζί Σου!

Μάρτιος 1952. † Ο ΜΥΡΕΩΝ ΤΙΜΟΘΕΟΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ
Ὑφηγητοῦ Θεολ. Σχολῆς
Παν)μίου Θεσ)νίκης

Ο ΜΕΓΑΣ ΚΑΝΩΝ ΑΝΔΡΕΟΥ ΤΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ τ. 404 - 405 σελ. 11)

4. Η ΜΕΤΑΝΟΙΑ

Ἡ ἔννοια τῆς μετανοίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκάλεσε τὴν ἀνθρωπότητα ὁ Κύριος ἤδη ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἐπιγείου ἔργου του, ἀκολούθως δὲ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,[1] εἶναι διττή, διὰ μὲν τοὺς μακρὰν τοῦ Χριστοῦ ζῶντας σημαίνει ἐπιστροφὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀπὸ τῆς ἀπιστίας, διὰ δὲ τοὺς πιστούς, ἐπιστροφὴν εἰς τὴν ἁγιότητα ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἔργων. Καθίσταται λοιπὸν ἡ μετάνοια τὸ κύριον μέσον ἀνασυνδέσεως τῶν μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ θείου θελήματος σχέσεων τοῦ ἀνθρώπου, αἵτινες εἶχον διακοπῆ. Παρὰ τὰς ἀντιρρήσεις μερίδος θεολόγων τῆς πρώτης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας,[2] αἱ εὐκαιρίαι μετανοίας δὲν περιωρίσθησαν διὰ τοὺς πιστούς, ἀνυψώθη δὲ αὕτη εἰς ἓν ἐκ τῶν κυρίων μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας.

Μοναδικὴ λύσις τῆς συναισθήσεως τῆς ἁμαρτίας εἶναι ἡ μετάνοια, τὰ δὲ ἀνωτέρω ἐξετασθέντα στοιχεῖα ἀποτελοῦν προπαρασκευαστικὸν στάδιον δι᾽ αὐτὴν (ἐξομολόγησις, αὐτοκατηγορία, θρῆνος ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ). Ἀποτελεῖ αὕτη τὴν μόνην διέξοδον ἐκ τῆς τραγικῆς θέσεως τοῦ ἁμαρτωλοῦ, τὴν ὁποίαν οὗτος καλῶς συναισθάνεται πλέον. Δι᾽ ὃ μετὰ δακρύων[3] μετανοεῖ διὰ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν διαγωγήν του.[4]

---

[1] Βλ. Μάρκ. α′ 15 καὶ παράλληλα, Πράξ. β′ 38, ιζ′ 30, Β′ τιμ. β′ 25, Ἑβρ. στ′ 1, Ἀποκ. β′ 5 κ.λ.π.

[2] Βλ. ἰδίως Ποιμένα τοῦ Ἑρμᾶ, ὅστις δέχεται μίαν ἀκόμη εὐκαιρίαν μετὰ τὴν ἐπιστροφήν.

[3] Καὶ προσάγαγε Θεῷ
ἐν μετανοίᾳ δάκρυα (α′. 2).

[4] Γῆ ἐνωτίζου φωνῆς
μετανοούσης Θεῷ (β′ 2).

Ἡ οὐσία τῆς μετανοίας ἔγκειται κατὰ πρῶτον εἰς τὴν ἀπόρριψιν τῆς «πρὶν ἀλογίας», τῶν ἐγωϊστικῶν, ἐσκοτισμένων καὶ παραλόγων διανοημάτων, τοῦτο δὲ εἶναι καὶ ἡ κυριολεκτικὴ σημασία τῆς λέξεως μετανοεῖν (μεταβάλλειν νοῦν, σκέψιν ἢ ἀντικαθιστᾶν τὰς παλαιὰς παραλόγους σκέψεις διὰ νέων, ὀρθῶν). Ἀλλ' ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία δὲν ἀναφέρεται μόνον εἰς τὸν νοῦν οὔτε ἀποτελεῖ τάσιν πρὸς θεωρητικὴν μόνον κατάληψιν τοῦ Θείου. Ἀναφέρεται κυρίως εἰς τὴν θρησκευτικὴν βίωσιν ὑπὸ καθολικὴν σημασίαν, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος σκέπτεται καὶ ἐνεργεῖ βάσει τῆς ἐκφρασθείσης βουλήσεως τοῦ Θεοῦ· οὕτω θέλει τὸν ἄνθρωπον οὐχὶ μόνον φιλόσοφον τοῦ ἀγαθοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐργάτην τοῦ ἀγαθοῦ. Ἔρχεται ὅθεν τὸ δεύτερον στοιχεῖον τῆς μετανοίας, ἡ ἐγκατάλειψις τῶν προτέρων πονηρῶν πράξεων καὶ ἀνάληψις ἔργων ἁγίων.

Δικαίους οὖν ζήλωσον,
ἁμαρτωλοὺς ἐκτρέπου
καὶ ἐξιλέωσαι Χριστὸν
προσευχαῖς τε καὶ νηστείαις
καὶ ἁγνείᾳ καὶ σεμνότητι.[1]

Οὕτω ἡ μετάνοια λαμβάνει ριζικὴν μορφήν, συνεπαγομένη τὴν πλήρη ἄρνησιν τῶν παλαιῶν σκέψεων καὶ πράξεων, αἵτινες ἀποτελοῦν τὸ ἐγώ, τὴν προσωπικότητα τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου,[2] καὶ τὴν ἀνακαίνισιν ἢ ἀναγέννησιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς νέαν ζωήν, τῆς ὁποίας ἐκδηλώσεις εἶναι αἱ ἔνθεοι πράξεις, ἡ καθαρὰ θυσία, ὁ ἀνεπίληπτος βίος.[3]

Πράξει καὶ γνώσει καὶ θεωρίᾳ
βίον ἀνακαινίσθητι.

Πρὸς πλήρη οἰκείωσιν τῶν καρπῶν τῆς μετανοίας ἀπαιτεῖται διαρκὴς προετοιμασία, μέριμνα, ἀγών.[4] Ὁ παρὼν βίος εἶναι ἁπλοῦν στάδιον τῆς καθ' ὅλου ζωῆς, ἐν τῷ ὁποίῳ, κατὰ ὡραίαν εἰκόνα

---

[1] θ' 4. [2] Βλ. καὶ Ματθ. ιστ' 24, Κολ. γ' 2 ἑξ. [3] α' 8.

[4] Ἐγγίζει, ψυχή, τὸ τέλος,
ἐγγίζει καὶ οὐ φροντίζεις,
οὐχ ἑτοιμάζει.
Ὁ καιρὸς συντέμνει,
διανάστηθι,
ἐγγὺς ἐπὶ θύραις
ὁ Κριτής ἐστιν.

ἔχουσαν τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἐν τῷ Παύλῳ, οἱ ἄνθρωποι παρίστανται ὡς ἀθληταὶ ἢ στρατιῶται ἀγωνιζόμενοι διὰ τὴν νίκην καὶ τὸν στέφανον τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Ἀνάστηθι καὶ κατασκόπευσον
ὡς Ἰησοῦς τὸν Ἀμαλήκ.[1]
Γρηγόρησον, ὦ ψυχή μου,
ἀρίστευσον ὡς ὁ μέγας ἐν Πατριάρχαις.[2]

Ἀλλ' οὔτε ὁ ἀγὼν οὗτος δύναται νὰ φέρῃ πλήρη τὴν λύτρωσιν, ἥτις χορηγεῖται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος πρέπει, κατὰ τὴν Παύλειον ἔννοιαν τῆς πίστεως,[3] νὰ ἀποθέσῃ ὁλόκληρον τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ εἰς τὸν Θεόν.

Ἀλλ' ἐν μετανοίᾳ με παράλαβε
καὶ ἐν ἐπιγνώσει ἀνακάλεσαι.[4]

5. Η ΒΕΒΑΙΟΤΗΣ ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

Ἡ σωτηρία δὲν ἐξασφαλίζεται διὰ μόνου τοῦ ἔργου τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ', ὡς Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος ἐπιγραμματικῶς καθώρισεν, εἶναι κοινὸν προϊὸν δύο παραγόντων, τοῦ θείου καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου.[5] Ἡ ἐνέργεια καὶ προσπάθεια τῶν παραγόντων τούτων δὲν περιορίζεται εἴς τινα χρονικὴν στιγμήν, ἀλλ' εἶναι συνεχής. Ἡ ἐπέμβασις τοῦ θείου στοιχείου διὰ τῆς ἐλεγχούσης φωνῆς ἀποτελεῖ μόνον τὴν ἀρχὴν τῆς θείας ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ ἀτόμου, πρὸς συνέχισιν δὲ ταύτης προϋποτίθεται κατὰ τὸν Μέγαν Κανόνα, συμφωνοῦντα καὶ ἐν τούτῳ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἡ ἀνάληψις πρωτοβουλίας ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἀντιλαμβανομένου τὴν ἰδίαν ἀδυναμίαν καὶ ἀναθέτοντος ἑαυτὸν εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τελείωσιν τοῦ ἔργου τῆς σωτηρίας.

Ὡς ὄναρ, ὡς ἄνθος,
ὁ χρόνος τοῦ βίου τρέχει,
τί μάτην ταραττόμεθα; (γ')

Τὸ τροπάριον ψέγει τὴν ἀπροθυμίαν τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀναλάβῃ τὸν ἀγῶνα. Συχνάκις περιγράφεται ἡ ἔμμονος προσήλωσις τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἐν τῇ πονηρᾷ αὐτοῦ καταστάσει, ὡς ἐν Ρωμανοῦ Κοντακίῳ εἰς τὴν πόρνην (Pitra, Analecta Sacra I, 85 ἑξ.)·

οὐδέποτε τῶν κακῶν ἀποστῆναι βούλομαι.

[1] στ', μέρος πρῶτον, 11. [2] δ', 9.
[3] Βλ. Β. Ἰωαννίδου, ἔργ. μν., σελ. 151. [4] δ' ἐπῳδός.
[5] Τοῦτο τὸ ἔργον Θεοῦ ἐστὶ καὶ ἡμῶν, πρὸς Πολύκαρπον, 8, 2.

Οὕτω καταλαμβάνουν σπουδαίαν θέσιν ἐν τῷ κανόνι αἱ πρὸς τὸν Θεὸν ἱκεσίαι περὶ σωτηρίας, τὰς ὁποίας λόγῳ τῆς βαθείας του μετανοίας λαμβάνει τὸ θάρρος νὰ ἀπευθύνῃ ὁ ἁμαρτωλός. Κατὰ τὴν τεχνικὴν τοῦ ποιήματος, αἱ ἱκεσίαι ἀπαντοῦν συνήθως ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τῶν πλείστων ἐκ τῶν στροφῶν, ἐνίοτε δὲ ἐν ἐπῳδῷ, ὡς αἱ

ἆρον τὸν κλοιὸν
ἀπ᾽ ἐμοῦ τὸν βαρύν.
Ἀλλ᾽ ὡς εὔσπλαγχνός μοι δοὺς
παραπτωμάτων ἄφεσιν.
Ἀλλ᾽ ὡς ἡμέρας υἱόν,
Σωτήρ, ἀνάδειξόν με.[1]

Τοιαῦται ἐκφράσεις ζωγραφίζουν τὴν παρὰ τῷ ἁμαρτωλῷ ἐλπίδα σωτηρίας, ἥτις εἶναι κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον ἰσχυρὰ καθ᾽ ὅσον τὰ ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς προσαγόμενα παραδείγματα πορνῶν, τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν λυτρωθέντων ἀποδεικνύουν τὴν πρὸς τὸν ἄνθρωπον μακροθυμίαν καὶ ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, τοῦ «πατρὸς τῶν οἰκτιρμῶν,[2] τοῦ ὁποίου οὐσιαστικὴ ἰδιότης εἶναι ἡ κατοχὴ καὶ παροχὴ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ζωῆς καὶ φωτός.

Ὡς φῶς καὶ φῶτα καὶ ζωὴν
καὶ ζωὰς ζωοποιοῦσαν
καὶ φωτίζουσαν τὰ σύμπαντα.[3]

---

[1] Βλ. ἐπίσης δ΄ 17

ἀλλ᾽ ὡς ἰατρός, Χριστέ, ἀμφότερα
διὰ μετανοίας μοι θεράπευσον.
Ἀπόλουσον, πλῦνον, δεῖξον χιόνος,
Σωτήρ μου, καθαρώτερον·

καὶ πλεῖστα ἄλλα. Ἡ θέσις τῶν ἱκεσιῶν ἐν τοῖς ψαλμοῖς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τῇ Ἐκκλησιαστικῇ ποιήσει εἶναι γνωστή. Ὡς συγγενῆ πρὸς τὸ θέμα τοῦ Μεγάλου Κανόνος πρβλ. κυρίως Ψαλμ. 1, ρκθ΄ 1-4, Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ Ὕμνον πρὸς Θεόν, στίχ. 36 κ. ἑξ.

Πάτερ, ἵλεως γενοῦ μοι·
διὰ παντὸς θεραπεύειν
τὸ σέβασμα τοῦτο δός μοι·
τὸ δ᾽ ἁμάρτημα ῥίψον,
τὸ συνειδὸς ἐκκαθαίρων,

τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν Κοντάκιον εἰς τὴν Τυροφάγον, στίχ. 14 ἑξ., ἰδίως τὴν ἐπῳδὸν «ἐλεῆμον, ἐλέησόν με τὸν παραπεσόντα» καὶ πλεῖστα ἄλλα ποιήματα.

[2] α΄ 21.

[3] θ΄ Δοξαστικόν.

Τέλος ἡ ἐλπὶς καταντᾷ εἰς βεβαιότητα περὶ τῆς σωτηρίας·

Σὺ εἶ ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς,
σὺ εἶ ὁ πλαστουργός μου,
ἐν σοί, Σωτήρ, δικαιωθήσομαι.[1]

Οὕτω, καίτοι ὑπερβαλλόντως τονίζεται ὁ μέγας βαθμὸς τῆς διαφθορᾶς καὶ ἡ ἀπελπιστικὴ θέσις τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀνάγκη τοῦ θρήνου διὰ τὸ ψυχικὸν κατάντημα καὶ τοῦ φόβου διὰ τὴν ἐπερχομένην τιμωρίαν, ἡ ψυχὴ δὲν ἀφίνεται μετεωρουμένη ἐν τῇ ἀμφιβολίᾳ. Δίδεται καὶ ἐνταῦθα ἀπάντησις παρομοία πρὸς τὴν τοῦ Παύλου·

Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος! Τίς με ρύσεται ἀπὸ τοῦ σώματος τούτου τοῦ θανάτου; Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.[2]

Αὐτὴ εἶναι ἡ λύσις τοῦ δράματος τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἥτις διαγράφεται πολλαχοῦ τοῦ ποιήματος συντόμως καὶ ἀκροθιγῶς, ὡς συμβαίνει ἐν τῇ λύσει καὶ τῶν θύραθεν δραματικῶν ἔργων. Ἡ κατάστασις τοῦ παρὰ τὸν Θεὸν ζῶντος ἀνθρώπου, ἀνανεωθέντος καὶ ἀναγεννηθέντος, δὲν περιγράφεται, ἀλλ' ἡ περιγραφὴ τῆς τρομερᾶς ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ καταστάσεως ἐπιτρέπει εἰς ἡμᾶς νὰ ἐννοήσωμεν τί θὰ εἶναι ἡ ὅλως ἀντίθετος ταύτης νέα ζωή·[3] ἄπονος, ἄφοβος· πλήρης γαλήνης, ἀγαλλιάσεως καὶ μακαριότητος, προερχομένης ἐκ τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ κοινωνίας.

Ε'. ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝ ΤΩ ΜΕΓΑΛΩ ΚΑΝΟΝΙ

Χαρακτηριστικὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως εἶναι, ὅτι ἀσχολεῖται ἐπιμόνως περὶ θεολογικὰ ζητήματα, ἰδίως δὲ περὶ τὰ συνταράξαντα τὰς συνειδήσεις τῶν Χριστιανῶν ἐπὶ αἰῶνας. Ἡ διαπραγμάτευσις τοῦ κυρίου θέματος τοῦ Μεγάλου Κανόνος δὲν διακόπτεται ὑπὸ τοιούτων θεολογικῶν παρεκβάσεων, ἀλλ' ὡς ἐν παντὶ κανόνι τὸ προτελευταῖον τροπάριον ἑκάστης τῶν ᾠδῶν αὐτοῦ (Δοξαστικὸν ἢ Τριαδικὸν) εἶναι ἀφιερωμένον εἰς τὴν Τριάδα. Πρωτότυπον θεολογίαν

---

[1] γ' 6.

[2] Ρωμ. ζ' 24.

[3] Φράσεις τινές, ὡς ἡ Παυλείου καταγωγῆς «ἡμέρας υἱός», δεικνύουν τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἐν τῷ σκότει ζωὴν τῆς ἁμαρτίας. Εἶναι προφανὲς ὅτι ἐφ' ὅσον ἐλλείπει ἡ περιγραφὴ τῆς νέας ζωῆς ἀπὸ τοῦ κανόνος καὶ τὰ ἐν αὐτῷ μυστικὰ στοιχεῖα εἶναι ἐλάχιστα.

βεβαίως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὕρωμεν ἐνταῦθα, τῶν τροπαρίων ἐπαναλαμβανόντων ὑπὸ τύπον δοξολογίας ὅ,τι διεξοδικῶς ἀναπτύσσεται ἐν δογματικαῖς πραγματείαις τῶν Πατέρων.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Ἀνδρέας, ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ αὐτοκράτορος Φιλιππικοῦ τοῦ Βαρδάνου, εἶχε προσχωρήσει κατὰ τὸ 713 εἰς τὸν Μονοθελητισμόν, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀπεσπάσθη μετ' ὀλίγον. Ἐν τῷ Κανόνι οὐδὲν μονοθελητικὸν ἴχνος ἀναφαίνεται, ἀλλ' οὔτε καὶ πολεμικὴ κατ' αὐτοῦ ὑπάρχει. Ἀπήχησις τῶν παλαιοτέρων θεολογικῶν ἐρίδων, ἰδίως τῶν σχετιζομένων πρὸς τὸ τριαδικὸν δόγμα, εἶναι εὐδιάκριτος. Πληθὺς ὅρων καὶ ὀνομάτων χρησιμοποιεῖται πρὸς περιγραφὴν τῆς ἁγίας Τριάδος καὶ τῶν ἰδιοτήτων αὐτῆς. Ἐκ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν μορφὴν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἑνότητα αὐτοῦ ἐκφράζουν οἱ ὅροι μονὰς ἁπλῆ, ἁπλῆ οὐσία, ἀδιαίρετος, ἀμέριστος τῇ οὐσίᾳ, ὁμοούσιος, ὁμοβασίλειος, σύνθρονος, ἀσύγχυτος τοῖς προσώποις, τὴν δὲ τριαδικότητα αὐτοῦ οἱ ὅροι Τριάς, διαιρετὴ προσωπικῶς.[1] Ἕτεροι ὅροι ὡς ὑπερούσιος, ἁγία, φῶς, ζωή, ψυχή, πατὴρ οἰκτιρμῶν, εὔσπλαγχνος, ἀναφέρονται, εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, εἶναι δὲ προφανὲς ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ προτιμῶνται ὅροι σχετικοὶ πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἐνέργειαν τοῦ Θεοῦ, ἐξ εὐσπλαγχνίας ἀποδίδοντος τὴν ζωὴν καὶ ἁγιότητα εἰς αὐτόν.

Τὸ πρῶτον πρόσωπον τῆς ἁγίας Τριάδος ἰδιαιτέρως καλεῖται Θεός, πατήρ, πατὴρ ἄναρχος, γεννήτωρ Λόγου Θεοῦ, τὸ δεύτερον, υἱός, συνάναρχος υἱός, Λόγος τοῦ Πατρός, τὸ δὲ τρίτον, πνεῦμα ἅγιον, θεῖον πνεῦμα, πνεῦμα εὐθές, πνεῦμα ζῶν, παράκλητος ἀγαθός. Ὁ υἱὸς θεωρεῖται ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν ἀναμιγνυόμενον εἰς τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου καὶ τῆς κατευθύνσεως τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων πρόσωπον τῆς ἁγίας Τριάδος. Καίτοι ὅμως τονίζεται ἡ ἐνανθρώπησις αὐτοῦ,[2] γίνεται λόγος καὶ περὶ τῆς προϋπάρξεως καὶ τῆς ἐν τῇ δημιουργίᾳ συμμετοχῆς αὐτοῦ.[3] Ὡς σώσας τὸν κόσμον, καλεῖται Σωτὴρ καὶ λυτρωτής, ὡς μέλλων δὲ νὰ κρίνῃ αὐτόν, κριτής. Εἶναι καλὸς ποιμήν, γλυκύς, δικαιοκρίτης, γνώστης, βασιλεύς, δεσπότης[4]

Ἡ Θεοτόκος εἶναι ἀξία τιμῆς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἐφ' ὅσον ἐτιμήθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς, ὅπως καταστῇ μήτηρ του.[5] Καλεῖται δέσποινα ἁγία, θεοδόχος γαστήρ, θρόνος Κυ-

---

[1] Καθίσταται οὕτω φανερόν, ὅτι ἡ ἑνότης τοῦ Θεοῦ προσελκύει περισσοτέραν τὴν προσοχὴν τοῦ Ἀνδρέου.

[2] ε' Θεοτοκίον, στ' Θεοτοκίον.

[3] Ὁ κτίσας τοὺς αἰῶνας ε' 8.

[4] γ' 5, γ' 6, δ' 7, δ' 5, ε' 3, ε' 6.

[5] ζ' Θεοτοκίον.

ρίου, Παρθένος, Θεογεννήτωρ. Δύναται νὰ μεσιτεύῃ μεταξὺ ἀνθρώπων καὶ Θεοῦ, νὰ βοηθῇ τὸ κράτος καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ἀκόμη καὶ νὰ σώζῃ τούτους.

ΣΤ΄. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ

Ἐφ' ὅσον μέχρι τοῦδε οὐδεμία ἑρμηνευτικὴ ἐργασία ἐγένετο ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Κανόνος, εἶναι εὔλογον, ὅτι οὐδὲ ἐπιστημένη ἀξιολόγησις τοῦ θέματος καὶ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ ἐγένετο. Ἐκ πρώτης ὄψεως τὸ μῆκος τοῦ Κανόνος καὶ αἱ συχναὶ ἐπαναλήψεις διαθέτουν δυσμενῶς τὸν ἐρευνητήν, διὰ τοῦτο δὲ ἐκφράζεται ἐνίοτε ἡ γνώμη περὶ μικρᾶς σχετικῶς ἀξίας τοῦ ποιήματος.[2] Ἡ κρίσις ὅμως περὶ τῆς ἀξίας ἢ ἀπαξίας φιλολογικῶν ἔργων παλαιοτέρας ἐποχῆς δέον νὰ στηρίζηται οὐχὶ ἐπὶ τῶν αἰσθητικῶν ἀπαιτήσεων τῆς ἰδίας ἡμῶν ἐποχῆς, ἀλλ' ἐπὶ κριτηρίων τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἐγράφησαν, εἶναι δὲ γνωστὸν πόσον οἱ Βυζαντινοὶ ἠρέσκοντο εἰς ποιήματα τοῦ εἴδους τοῦ Μεγάλου Κανόνος. Οὕτω ὁ Κανὼν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς πλήρως προσαρμοζόμενος εἰς τὰς αἰσθητικὰς ἀντιλήψεις τῆς ἐποχῆς του, ἀλλ' ἐκτὸς τούτου αἱ ἐπαναλήψεις δὲν ἀποτελοῦν πάντοτε φιλολογικὸν μειονέκτημα διὰ τὴν ποίησιν, ἡ δὲ χρῆσις τοῦ Κανόνος ἐν τῇ λατρείᾳ προσφέρει μίαν ἐπὶ πλέον δικαιολογίαν διὰ τὴν κατ' ἐπανάληψιν διδομένην ἔμφασιν ἐπί τινων σημείων.

Τὸ συμπέρασμα τῆς παρούσης μελέτης εἶναι ὅτι ὁ Μέγας Κανὼν καὶ ἀπὸ αἰσθητικῆς καὶ ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως κατέχει ἐκλεκτὴν θέσιν ἐν τῇ καθ' ὅλου ἐκκλησιαστικῇ ποιήσει καὶ εἶναι ἓν ἐκ τῶν εὐγενεστέρων προϊόντων βαθείας θρησκευτικῆς πείρας.

Ἀπὸ τεχνικῆς ἐπόψεως τὸ ποίημα εἶναι συντεταγμένον κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ρυθμικῆς Ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως, δέον δὲ νὰ σημειωθῇ ὅτι τὰ ποιητικὰ στοιχεῖα εἶναι ἐν αὐτῷ ἀφθονώτερα ἢ ἐν ἄλλοις ποιήμασιν. Ἡ ἐξέτασις τῆς ποιητικῆς μορφῆς τοῦ κανόνος, ὡς ἀνεπτύχθη ἐν τῷ Β΄ κεφαλαίῳ, δεικνύει ὅτι ἡ ζωηρὰ περιγραφή,

---

[1] Βλ. Θεοτοκία. Ἡ ὁμοιότης τινῶν ἐκ τῶν ἐκφράσεων τούτων πρὸς τοιαύτας τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου εἶναι προφανής, δὲν παρίσταται ὅμως ἀνάγκη ὅπως ἐξηγηθῇ αὕτη ἐκ πιθανῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἑνὸς ποιήματος ἐπὶ τοῦ ἄλλου, καθόσον τὰ διὰ τὴν Θεοτόκον χρησιμοποιούμενα κοσμητικὰ ἐπίθετα καὶ ὀνόματα ἦσαν κοινὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τόσον ἐν τῇ Ὑμνογραφίᾳ ὅσον καὶ ἐν τῷ στόματι τοῦ λαοῦ.

[2] Βλ. Δ. Μπαλάνου, Πατρολογία, Ἀθῆναι 1930, σελ. 562.

ἐν γλώσσῃ καθαρᾷ ἀλλ' ἁπλῇ, αἱ κτυπηταὶ εἰκόνες, οἱ ἐπιτυχεῖς συμβολισμοὶ καὶ τὰ πλούσια παραδείγματα δίδουν πολλὴν χάριν εἰς τὸ ποίημα καὶ διεγείρουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου ἢ ἀκροατοῦ, ὅπερ αὐξάνεται διὰ τῆς κατανυκτικῆς του μελῳδίας. Πρωτοτυπία προσδίδεται εἰς τὸ ποίημα διὰ τῆς δραματικῆς αὐτοῦ μορφῆς, ἥτις ἔγκειται οὐχὶ μόνον εἰς τὴν διαλογικὴν μεταξὺ ψυχῆς καὶ τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ φωνῆς τοῦ θείου Πνεύματος ἀνάπτυξιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν περιγραφὴν τραγικῶν καταστάσεων καὶ τὴν ἐξεικόνισιν τῶν πράξεων ἀνθρώπων παρῳχημένης ἐποχῆς, «ζωσῶν εἰκόνων», ὡς θὰ ἔλεγε σύγχρονος τεχνοκρίτης. Τὸ δραματικὸν στοιχεῖον συνοδεύεται ὑπὸ ἄκρως ἀνεπτυγμένης ψυχολογικῆς ἀναλύσεως, ἥτις ἔν τισι σημείοις φθάνει τὴν λεπτολογίαν τῶν νεωτέρων ψυχολογικῶν τάσεων. Ἡ πόρωσις τοῦ βυθισθέντος ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ καὶ ὁ ταυτόχρονος κόρος, ἡ ἀγωνία διὰ τὸ μέλλον, αἱ ψυχικαὶ ἐντάσεις τοῦ κυμαινομένου ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας πρὸς τὸν Θεόν, ἡ ἀναφαινομένη ἐλπὶς σωτηρίας καὶ ἄλλα ψυχικὰ συναισθήματα περιγράφονται μετ' ὀξείας ψυχολογικῆς διεισδύσεως.

Ἡ ἐν τῷ ποιήματι γενικὴ τάσις προδίδει τὰς θρησκευτικὰς καὶ κοινωνικὰς συνθήκας τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἐγράφη. Ἡ κοινωνία τῆς μέσης Βυζαντινῆς ἐποχῆς, ἐν ᾧ διεκρίνετο διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν εὐλάβειαν αὐτῆς, δὲν ἦτο κατὰ πάντα εὐσεβής. Ἡ εὐσέβεια, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς θετικῆς ἀνταποκρίσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν ἀπορρεούσας ἠθικὰς ὑποχρεώσεις, παρέμενεν εἰς τὸ στάδιον τῆς προσπαθείας διὰ τὸν πολὺν λαόν. Ὡς πᾶσα κοινωνία, περιέκλειεν ἐν ἑαυτῇ στοιχεῖα ἀγαθὰ καὶ πονηρὰ συγχρόνως. Τὰ ἠθικὰ παραπτώματα πάσης μορφῆς δὲν ἦσαν ἀσυνήθη, ταῦτα δὲ συχνότατα προεκάλουν ἀηδίαν οὐχὶ μόνον εἰς τὰς εὐγενεῖς ψυχάς, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς ἔτι τοὺς συντελεστὰς αὐτῶν, οἵτινες ἀπεχώρουν τῶν ἐγκοσμίων ἐν τέλει. Ὁ ὑπὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας ἰσχυρὸς τονισμὸς τῆς πονηρίας τοῦ κόσμου τούτου, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀγαθότητα ἥτις θὰ ἐπικρατήσῃ κατὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα, ἀλλὰ καὶ ἡ σύγχρονος τῶν βυζαντινῶν πεῖρα ηὔξησεν εἰς μέγαν βαθμὸν τὴν ἀποστροφὴν πρὸς τὸν παρόντα κόσμον. Ἡ ἀποστροφὴ αὕτη, ὅταν δὲν κατέληγεν εἰς ἀπόρριψιν τοῦ κόσμου καὶ ἀπομάκρυνσιν ἐξ αὐτοῦ,[1] ἐξεφράζετο εἰς τὴν ἀντίληψιν περὶ αὐτοῦ ὡς ἁπλοῦ σταδίου πρὸς ἐκτέλεσιν ἀγώνων ἐπιτυχῶν ὑπὸ

[1] Εἶναι γνωστὴ ἡ πρὸς τὸν μοναχικὸν βίον ῥοπὴ τῆς ἐποχῆς. Ὁ Ρῶσσος

τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ λάβουν τὸν στέφανον τῆς νίκης καὶ τῆς ἀληθοῦς ζωῆς.[1] Ἡ κρίσις τῶν βυζαντινῶν περὶ τοῦ παρόντος κόσμου ἐξεφράζετο καὶ εἰς τὴν ποίησιν καὶ τὴν εἰκονογραφίαν. Αἱ εἰκόνες ἐθεωροῦντο ὡς ἀντίτυπα τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ ἁγίων, ὡς ἡ ἐπίγειος πνευματικὴ αὐτῶν ἔκφρασις, καθ' οἵαν σχέσιν ἐξελαμβάνοντο τὰ εἴδη τοῦ κόσμου πρὸς τὰς ἰδέας κατὰ τὸν Πλάτωνα, πρὸς διάκρισιν δὲ τῶν εἰκονιζομένων προσώπων ἀπὸ τοῦ πονηροῦ κόσμου, ἐζωγραφίζοντο κατὰ τρόπον ἀφῃρημένον. Ἀφῃρημένην δὲ ἀκριβῶς μορφὴν ζωῆς ἔτεινον νὰ ἀποδεχθοῦν καὶ αἱ θρησκευτικαὶ προσωπικότητες τῶν βυζαντινῶν χρόνων. Αἱ ἀσκητικαὶ τάσεις, ἐξασκοῦσαι μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς σκέψεως τοῦ λαοῦ, ὡδήγουν εἰς τὴν ἀπόρριψιν τοῦ κόσμου καὶ τὴν στέρησιν πλείστων ἀγαθῶν.[2] Οἱ αὐτοὶ λόγοι, συνδυαζόμενοι καὶ μετὰ τῆς ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ ροπῆς πρὸς κοινωνίαν μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἐγέννησαν ἢ ἀκριβέστερον ἐνίσχυσαν καὶ τὰς μυστικὰς τάσεις τῆς ἐποχῆς. Ὁ μυστικισμὸς συχνάκις συνδυάζεται μετὰ τοῦ μοναχικοῦ βίου, δὲν ταυτίζεται ὅμως μετ' αὐτοῦ. Ἀμφότεραι αἱ τάσεις ἀποτελοῦν φυγὴν ἀπὸ τοῦ κόσμου, ἡ μὲν μία ἠθικῶς καὶ μεταφυσικῶς, ὡς φυγὴ ἔξω τοῦ ὑλικοῦ κόσμου, ἡ δὲ ἄλλη τοπικῶς, ὡς φυγὴ ἔξω τῆς κοινωνίας.

Τὸ πνεῦμα τοῦτο ἐκφράζεται καὶ ἐν πολλοῖς ἐκ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ποιημάτων, ἀλλ' ὁ Μέγας Κανὼν ὑπερβάλλει πάντα κατὰ τὴν ἔμφασιν καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν παράστασιν αὐτοῦ.

Τὸ ποίημα τοῦτο εἶναι ἔντονος διαμαρτυρία κατὰ τῆς ἁμαρτίας, ἰδίως δὲ κατὰ τῆς σαρκικῆς τοιαύτης, ἥτις ἐδέσποζε τῆς τότε ἐποχῆς καὶ ἐγίνετο πρόξενος πλήθους ἄλλων κακουργημάτων. Ὁ ἁμαρτωλὸς καλεῖται εἰς φυγὴν ἐκ τοῦ κόσμου, ἀπὸ τοῦ μιαιφόνου λογισμοῦ, τῆς ἀδοκίμου ψυχῆς, τῆς φιληδόνου ὁρμῆς, τῆς κτηνώδους ὀρέξεως, τοῦ φιλοκτήμονος βίου. Παραμένει ὅμως ἡ φυγὴ ὑπὸ ἠθικὴν μορφὴν καὶ οὐχὶ ὑπὸ τοπικήν, ὡς φυγὴ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, τοῦ ὑλικοῦ κόσμου καὶ

ἱστορικὸς A. Vasiliev ἐν Histoire de l'Empire Byzantine (μετ. ἐκ τοῦ ρωσσ.) I, Paris, 1932, σελ. 340 ὑπολογίζει εἰς ἑκατὸν χιλιάδας τοὺς μοναχοὺς ἐν τῷ Βυζαντινῷ Κράτει κατὰ τὸν 8ον αἰῶνα.

[1] Οἱ Χριστιανοὶ συγγραφεῖς ἀνέπτυξαν ὁλόκληρον θεωρίαν περὶ τοῦ παρόντος κόσμου ὡς διαδρόμου ἢ σταδίου. Βλ. Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Λόγος προτρεπτικὸς πρὸς τοὺς προσκολλωμένους εἰς τὰ τοῦ κόσμου ἀγαθά, 2, πρὸς τοὺς Νέους, 3.

[2] Εἶναι ὅμως ἀληθές, ὅτι αἱ τάσεις αὗται ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ οὐδέποτε ἔφθασαν εἰς ψυχολογικὰς ἀκρότητας ὁμοίας πρὸς τὰς τῆς Δύσεως, οἷος π. χ. ὁ στιγματισμὸς κ.τ.λ. Βλ. G. Wunderle, Zur Psychologie der stigmatization, Paderborn κ.λ.π., 1938, σ. 57 κ. ἑξ.

ἐπιστροφὴ πρὸς τὸν Θεόν. Ἤδη ἡ ἀντίληψις αὕτη περιέχει σπέρματα μυστικῶν τάσεων, ἀρνητικῆς ὅμως μορφῆς. Διὰ τῆς καταδίκης τῆς προσηλώσεως τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰ γήϊνα, τὴν ἁμαρτίαν, τὴν ἐπιθυμίαν, τὴν πλεονεξίαν, τὸν θαυμασμὸν τῆς κοσμικῆς ὡραιότητος καὶ ἐν γένει τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου τούτου ἐπιζητεῖται ἡ ἄρσις τοῦ ἀνθρώπου ὑπὲρ τὸν κόσμον. Δὲν φθάνει ὅμως τὸ ποίημα εἰς τὴν θετικὴν μορφὴν τοῦ μυστικισμοῦ διὰ δύο λόγους προφανῶς. Πρῶτον, ὡς δρᾶμα περιορίζεται μέχρι τοῦ σημείου, ἐν ᾧ δίδεται ἡ λύσις τῆς τραγικῆς καταστάσεως τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως ὁμαλῶν μετὰ τοῦ Θεοῦ σχέσεων καὶ τῆς διαβεβαιώσεως περὶ τῆς σωτηρίας, ἀφίνει δέ, ὡς ἐν γένει ἅπαντα τὰ δράματα, νὰ ὑπονοηθῇ τὸ μεγαλεῖον τῆς μελλούσης καταστάσεως. Δεύτερον, ἐν τῷ ποιήματι περιγράφεται μὲν ὁ Θεὸς ὡς ἀγαθὸς καὶ γλυκύς, πλήρης ἀγάπης πρὸς τὸν ἄνθρωπον, δίδεται ὅμως πρωτεύουσα θέσις εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς καταδικαζούσης δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν ᾗ περιπτώσει ὁ ἄνθρωπος ἀρνηθῇ τὴν πρὸς τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ συμμόρφωσιν, τοῦτο δὲ καὶ ἀπὸ τεχνικῆς καὶ ἀπὸ θρησκευτικῆς ἐπόψεως, διὰ τοῦ τονισμοῦ τῆς μεγαλειότητος καὶ τοῦ ἀπροσπελάστου τοῦ Θεοῦ, δὲν ἀφίνει χῶρον διὰ τὴν περιγραφὴν τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ ἑνώσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Παρὰ ταῦτα, πλὴν τῆς καταδίκης τῆς ἀπολαύσεως τῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου, ἀναφαίνονται καὶ ἄλλα μυστικὰ στοιχεῖα, ἐκ τῶν ὁποίων πρωτεύουσαν θέσιν κατέχει ἡ μετὰ τοῦ Θεοῦ ἀπ᾽ εὐθείας ἐπαφὴ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς.[1] Τὸ ποίημα εἶναι ὁμιλία τῆς ψυχῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ· ἡ θεία φωνὴ ὁμιλεῖ ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἐλέγχει καὶ προτρέπει αὐτόν· ἡ ψυχὴ ἐξομολογεῖται πρὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ζητεῖ ἔλεος. Τοῦτο ἐνέχει προφητικὸν χαρακτῆρα, ἀλλ᾽ ἡ διαφορὰ ἀπὸ τῆς ἐπικοινωνίας τῶν προφητῶν μετὰ τοῦ Θεοῦ εἶναι, ὅτι παρ᾽ αὐτοῖς μὲν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀποβλέπει εἰς τὴν καθοδήγησιν ὁλοκλήρου τῆς θρησκευτικῆς ὁμάδος, τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ ἔθνους καὶ οὕτω τὸ μυστικὸν στοιχεῖον δύναται νὰ εὕρῃ μικρὰν μόνον θέσιν, ἐν ᾧ ἐνταῦθα ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ ἀφορᾷ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀτόμου μόνον.

Ἀλλ᾽ ἡ ἀτομιστικὴ θρησκευτικὴ ἄποψις τοῦ ποιήματος, περιοριζομένου εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς θρησκευτικῆς πείρας τοῦ ἀτόμου,

---

[1] Τοῦτο δὲν ἀντιφάσκει πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν ἄποψιν, καθ᾽ ἣν ὁ Θεὸς εἶναι αὐστηρὸς κριτὴς καὶ ἀπροσπέλαστος. Βεβαίως αἱ ἀντιθέσεις οὐδέποτε ἐλλείπουν ἐκ τῆς ποιήσεως, ἰδίως τῆς θρησκευτικῆς, ἀλλὰ πάντως ἡ ἐπαφὴ μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐνταῦθα περιορίζεται εἰς τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ ἀνθρώπου.

μεταβάλλεται εἰς ὁμαδικήν, πρῶτον, διότι διὰ τῆς περιγραφῆς τῶν ἠθικῶν περιπετειῶν μιᾶς ψυχῆς, τῆς ἰδίας αὐτοῦ ψυχῆς, ὁ ποιητὴς ἀποβλέπει εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, τῶν ὁποίων ἡ ψυχὴ εἶναι ὡς ἡ ἰδική του, οὕτω δὲ τὸ ποίημα καταντᾷ εἰς περιγραφὴν τῶν ψυχικῶν καὶ ἠθικῶν περιπετειῶν τῆς ἀνθρωπότητος ὁλοκλήρου· δεύτερον δέ, διότι ἡ χρῆσις τοῦ ποιήματος ἐν τῇ λατρείᾳ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, δι' ἣν πιθανώτατα ἀρχῆθεν προωρίζετο, δίδει εἰς αὐτὸ ὁμαδικὸν χαρακτῆρα. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τονίζει τὴν κοινότητα τῶν ἠθικῶν περιπετειῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν συναντίληψιν εἰς τὴν λύσιν αὐτῶν, ἡ δὲ λατρεία, ἰδίως κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχήν, καθ' ἣν αἱ θρησκευτικαὶ ἀκολουθίαι ἦσαν πολυπληθεῖς καὶ τακτικαί, οἱ δὲ πιστοὶ συνήρχοντο ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ, ἵνα ἀπευθύνουν ἀπὸ κοινοῦ τὰς προσευχάς των πρὸς τὸν Θεόν, εἶχε πάντοτε ὁμαδικὸν χαρακτῆρα. Οὕτω ἐν τῇ ὁμαδικῇ λατρείᾳ ὁ Κανών, ψαλλόμενος ὑφ' ὁλοκλήρου τοῦ ἐκκλησιάσματος, λαμβάνει ἐξόχως ὁμαδικὸν χρῶμα καὶ ἐκφράζει τὸν κοινὸν πόνον τῆς ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας στεναζούσης ἀνθρωπότητος.

Διὰ τῆς ἐν τῇ λατρείᾳ χρήσεως τοῦ Κανόνος ἐξυπηρετεῖται καὶ ὁ παιδαγωγικὸς αὐτοῦ σκοπός, ὅστις ἔγκειται οὐχὶ μόνον ἐν τῇ χρήσει τῶν ἐκ τῆς ἁγίας Γραφῆς παραδειγμάτων, ταῖς προτροπαῖς καὶ συστάσεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διαρθρώσει αὐτοῦ, καθ' ὅσον ζωγραφίζει διὰ ζοφερῶν χρωμάτων τὴν ἐν ἁμαρτίᾳ κατάστασιν καὶ ἀναδεικνύει τὴν χάριν τῆς παρὰ τὸν Θεὸν νέας ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἀσφαλῶς ὅμως τὰ πρόσωπα τῆς ἁγίας Γραφῆς διδάσκουν περισσότερον, εἶναι δὲ χαρακτηριστικὴ τάσις τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς νὰ δίδηται μεγάλη σημασία εἰς τὴν ἐκ τῶν ἱερῶν προσώπων παρῳχημένων ἐποχῶν προσφερομένην διδασκαλίαν. Αἱ ἐν τοῖς ναοῖς εἰκόνες τῶν ἁγίων τοῦτον τὸν σκοπὸν κυρίως ἐπιδιώκουν. Πάντως ἐν τῷ Κανόνι δὲν χρησιμοποιοῦνται παραδείγματα ἱερῶν προσώπων τῆς Ἐκκλησίας, τοῦτο δὲ εἶναι σύμφωνον πρὸς τὴν γενικὴν τότε πρᾶξιν, καθ' ἣν οἱ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας ἐτιμῶντο δι' ὕμνων καὶ λόγων κατὰ τὰς ἑορτὰς αὐτῶν, ἐν ᾧ τὰ πρόσωπα τῆς ἁγίας Γραφῆς ἀνεφέροντο ἐν πάσῃ περιπτώσει.

Τέλος.

Τὸ παρὰ τὸν Μητροπολιτικὸν ναὸν ἀνεγερθὲν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Γενναδίου μνημεῖον.

ΤΟ ΕΤΗΣΙΟΝ

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΤΟΥ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ

Πρωτοβουλίᾳ τοῦ Π. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος ἐτελέσθη τῇ 23ῃ Μαρτίου Κυριακὴν τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, ἐπιμνημόσυνος θεία Λειτουργία ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς, τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κυροῦ Γενναδίου, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἔτους ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

Τῆς ἐπιμνημοσύνου θείας Λειτουργίας προέστη ὁ Π. Μητροπολίτης ἡμῶν συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ Θ. Ἐπισκόπου Μυρέων

κ. Τιμοθέου καὶ τοῦ τιμίου πρεσβυτερίου. Κατ' αὐτὴν παρέστησαν ἐν τῷ ἱ. Βήματι συμπροσευχόμενοι οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Τυρολόης κ. Χρυσόστομος καὶ Νουβίας κ. Ἄνθιμος, καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, ἐν δὲ τῷ σολέᾳ ὁ Δήμαρχος Θεσσαλονικέων μετὰ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, αἱ πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ ἀρχαί, ὁ Πρύτανις καὶ οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, ἡ Ἀνωτέρα Ἐνοριακὴ ἀντιπροσωπεία, ἀντιπροσωπεῖαι διαφόρων Ὀργανώσεων, οἱ συγγενεῖς τοῦ ἀειμνήστου καὶ πλῆθος λαοῦ κατακλῦσαν τὸν ἱ. ναόν.

Μετὰ τὴν θ. λειτουργίαν καὶ τὸ μνημόσυνον, ὁ Παναγιώτατος ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν ἐπισήμων μετέβη εἰς τὸν παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ ναοῦ τάφον τοῦ ἐκλιπόντος Ἱεράρχου ἔνθα μετὰ τὸ τρισάγιον ἀπεκάλυψε τὴν ἐπὶ τοῦ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἀνεγερθέντος μνημείου στηθεῖσαν μαρμαρίνην προτομὴν τοῦ ἀειμνήστου. Μετὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια ὁ Παναγιώτατος ἐξεφώνησε κατάλληλον ἐπιμνημόσυνον λόγον ὃν δημοσιεύομεν κατωτέρω καὶ εἶτα ὁ Δήμαρχος κ. Πετρακάκης, ἐξάραντες τὴν φωτεινὴν δρᾶσιν τοῦ Μητροπολίτου Γενναδίου. Μετὰ τὸν λόγον τοῦ κ. Δημάρχου ὁ Καθηγητὴς κ. Π. Βυζουκίδης, πρόεδρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐθνικῶν Δικαίων κατέθεσε στέφανον ἐξ ὀνόματος ἀμφοτέρων εἰς ἔνδειξιν εὐλαβείας καὶ τιμῆς τοῦ ἀειμνήστου Γενναδίου, ὡς διατελέσαντος ἐπιτίμου Προέδρου τῶν ὡς ἄνω Ἱδρυμάτων. Ἐπηκολούθησε δεξίωσις ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Μεγάρῳ καὶ εἶτα περὶ ὥραν 11,30′ π. μ. ἐγένετο εἰδικὴ ἐπιμνημόσυνος τελετὴ ἐν τῇ Μ. αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου, ὀργανωθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐθνικῶν Δικαίων. Παρέστησαν ὁ Π. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Τυρολόης κ. Χρυσόστομος, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νουβίας κ. Ἄνθιμος ὁ Θ. Ἐπίσκοπος Μυρέων κ. Τιμόθεος καὶ ἅπασαι αἱ πολιτικαί, δημοτικαί, στρατιωτικαί, ἐκπαιδευτικαὶ ἀρχαὶ καὶ πλῆθος κόσμου. Κατ' αὐτὴν ὡμίλησε δι' ὀλίγων περὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ Μητροπολίτου Γενναδίου ὁ Πρόεδρος Ἐπιτροπῆς Ἐθνικῶν Δικαίων καθηγητὴς κ. Βιζουκίδης καὶ παρεκάλεσε νὰ τηρηθῇ ἑνὸς λεπτοῦ σιγὴ εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου καὶ ἀκολούθως ἔδωσε τὸν λόγον εἰς τὸν Ἀντιπρόεδρον κ. Δ. Κάκκαβον, στρατηγὸν ἐ. ἀ. ὁ ὁποῖος εἰς ὀλίγας ἀλλ' ἁδρὰς γραμμὰς ἐξέθεσεν ἐν συντομίᾳ τὴν ἐκκλησιαστικήν, ἐθνικὴν καὶ κοινωνικὴν δρᾶσιν τοῦ ἀοιδίμου ἐκλεκτοῦ καὶ ἐμπνευσμένου Ἱεράρχου τῆς περιβλέπτου Μακεδονικῆς Πρωτευούσης.

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ Π. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ κ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

Ἐν ἀγάπῃ πολλῇ καὶ τιμῇ μεγάλῃ, ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Θεσσαλονίκης καὶ μετ᾽ αὐτῆς τὸ θεοσεβὲς αὐτῆς πλήρωμα, τιμᾷ σήμερον τὴν μνήμην τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Γενναδίου, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἔτους ἀπὸ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ. Σεμνὸν τὸ Μνημόσυνον, ὡς ἁρμόζει εἰς τοὺς Χριστιανοὺς καὶ εἰς τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς ἄνδρας. Ἀλλὰ καὶ πλῆρες ἀγαθῶν ἀναμνήσεων καὶ ἐγκωμιαστικῶν σιοχασμῶν. Διότι ὁ Μητροπολίτης Γεννάδιος, ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν ἀρχιερατεύσας ἐνταῦθα, εἰς καιροὺς ἱστορικοὺς διὰ τὴν Θεσσαλονίκην καὶ τὸ Ἔθνος, πολλὰς καὶ πολυτίμους παρέσχεν ὑπηρεσίας εἰς τὸ Γένος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ δι᾽ ἱστορικῶν συνεδέθη δεσμῶν μετὰ τῆς Ἀποστολικῆς ταύτης τῶν Θεσσαλονικέων Μητροπόλεως καὶ τῆς ἐνδόξου καὶ ἱστορικῆς ταύτης πόλεως τῆς Θεσσαλονίκης.

Ὑπηρέτησε τὴν Μητρόπολιν ταύτην καὶ τὴν πόλιν ταύτην πιστῶς· Προσέφερεν ὑπὲρ ἀμφοτέρων ὅ,τι ἠδύνατο. Ἐθεώρει πάντοτε ἑαυτὸν εὐτυχῆ καὶ ὑπερήφανον, διότι εἶχε τὴν τιμὴν νὰ διακονῇ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πατρίδα ὡς Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης. Ἦτο πάντοτε καὶ παντοῦ ὅπου ἔπρεπε παρών, διὰ νὰ δώσῃ προθύμως καὶ μετὰ ζήλου ὅ,τι τὰ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πατρίδος ἐζήτουν. Καί, ἐν ἐκτιμήσει τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς ὡς Ὀρθοδόξου Ἱεράρχου καὶ ὡς Ἕλληνος Ἐθνάρχου, ἐξυπηρέτησε καλῶς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ τὸ ὑπόδουλον Γένος καὶ τὴν ἐλευθέραν πατρίδα, μέχρι γήρατος βαθυτάτου καὶ μέχρι τῶν τελευταίων αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἡμερῶν, καταβὰς εἰς τὸν τάφον «ὥσπερ σῖτος ὥριμος».

Εἰς μνημόσυνον τῆς καλῆς ταύτης τοῦ Μητροπολίτου Γενναδίου ποιμαντορίας καὶ εἰς ἐκδήλωσιν τῆς πρὸς αὐτὸν τιμῆς καὶ ἀγάπης πάντων ἡμῶν, ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Θεσσαλονίκης καὶ ὁ Δῆμος Θεσσαλονίκης ἔστησαν τὸ σεμνὸν τοῦτο μνημεῖον ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ, πέριξ τοῦ ὁποίου πανδήμως ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ συνελθόντες, μετὰ τὴν ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Θεοῦ ἐπιμνημόσυνον θείαν Λειτουργίαν, ἀποκαλύπτομεν ἐν ἀγάπῃ τὸ μνημεῖον καὶ μακαρίζομεν τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Γενναδίου τὴν μνήμην. Ἐτίμησεν ὁ Γεννάδιος τὴν Θεσσαλονίκην. Δοξάζει καὶ ἡ Θεσσαλονίκη τὸν Γεννάδιον. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς, ὁ Γεννάδιος κατέχει ἤδη θέσιν ἐξέχουσαν καὶ μένει ἐς ἀεὶ ἄξιος τῆς ἀγάπης πάντων.

Κύριος ὁ Θεὸς ἂς ἀναπαύσῃ καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνθα οἱ δίκαιοι ἀναπαύονται καὶ ἂς φυλάξῃ αὐτὴν εἰς ἀνάστασιν καὶ εἰς αἰώνιον ζωήν.

Ὁ κ. Δήμαρχος Θεσσαλονικέων ὁμιλῶν κατὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς προτομῆς τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Γενναδίου.

Αἱ ἐπίσημοι ἀρχαὶ παρὰ τὸ ἀνεγερθὲν μνημεῖον τοῦ ἀοιδίμου Γενναδίου καθ' ἣν στιγμὴν ὁ καθηγητὴς κ. Π. Βιζουκίδης καταθέτει στέφανον ἐκ μέρους τοῦ Ἑλλην. Ἐρ. Σταυροῦ καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐθνικῶν Δικαίων,

Αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως καὶ πλῆθος λαοῦ παρακολουθοῦντες τὴν ἐν τῷ Ἐμπορικῷ Ἐπιμελητηρίῳ ἐπιμνημόσυνον τελετὴν ὑπὲρ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Γενναδίου.

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΩΝ ΠΑΤΡΟΛΟΓΩΝ

Τὸν προσεχῆ χειμῶνα ἐκτυποῦνται ὑπὸ τῆς S. P. C. K. τοῦ Λονδίνου αἱ ἀπὸ πολλοῦ ἀναμενόμεναι ἀνακοινώσεις εἰς τὸ πρῶτον Συνέδριον τῶν Πατρολόγων εἰς Ὀξφόρδην, 24 - 28 Σεπτεμβρίου 1951. (FIRST INTERNATIONAL CONFERENCE ON PATRISTIC STUDIES). Ἂν καὶ ἀρκετὰ ἐγράφησαν ἐπὶ τῆς σπουδαιότητος τῶν θεμάτων καὶ τῆς θλιβερᾶς ἐντυπώσεως ἐκ τῆς ἀπουσίας Ἑλλήνων θεολόγων, ὀλίγα τινὰ ἀκόμη θὰ ἔπρεπε νὰ προστεθοῦν ἀπὸ ἄλλης πλευρᾶς.

Κατὰ τοὺς δύο τελευταίους αἰῶνας πολλοὶ διανοούμενοι καὶ ἱστορικοὶ ἀντελήφθησαν ὅτι αἱ φυσικαὶ καὶ θετικαὶ ἐπιστῆμαι ὅταν διαζευχθοῦν τὰς λεγομένας ἠθικὰς ἐπιστήμας ὁδηγοῦν μοιραίως τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὴν διάλυσιν καὶ τὴν ἀγριότητα. Ὅταν διελύθη ἡ ἀρχαία Ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία καὶ σκότος βαθὺ ἐκάλυψε τὸν οὐρανὸν τῆς Εὐρώπης τότε μόνον ὁ Κλῆρος, οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ Μοναχοὶ διέσωσαν τὰς πνευματικὰς ἀξίας τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Πλησίον τοῦ Εὐαγγελίου διεφύλαξαν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ ὅ,τι ὡραῖον καὶ ὑγιὲς μᾶς εἶχε κληροδοτήσει ὁ ἀρχαῖος πολιτισμὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ρώμης. Σήμερον τὰ πυκνὰ νέφη εἰς τὸν ὁρίζοντα προειδοποιοῦν ὅτι ἀπειλούμεθα ἀπὸ ἕνα νέο κῦμα βαρβαρισμοῦ ψυμμιθιωμένου μὲ ἕνα ἀπατηλὸν πολιτισμόν, ὁ ὁποῖος διὰ τοῦτο εἶνε ἀκόμη περισσότερον ἐπικίνδυνος. Ἡ συνάθροισις ἐπὶ τὸ αὐτὸ τόσων σοφῶν διανοουμένων καὶ Καθηγητῶν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου ὑπηγορεύθη ἀπὸ τὴν συναίσθησιν αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐπικρεμαμένου κινδύνου μὴ καταπατηθῇ ἡ ἱερὰ κληρονομία τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας.

Δὲν ἦτο ἑπομένως συμπτωματικὴ ἡ ἐναρκτήριος ὁμιλία τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Σορβώνης DR. H. T MARROU περὶ τῆς «PATRISTIQUE ET HUMANISME». Οἱ Πατέρες, εἶπεν ὁ ὁμιλητής, δὲν ἦσαν ἁπλῶς διανοούμενοι μὲ τὴν ἐκπεσμένην καὶ φθηνὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως. Οἱ Πατέρες ὑπῆρξαν οἱ καλύτεροι συγγραφεῖς ποιοτικῶς, ἦσαν οὕτως εἰπεῖν ἡ ἀριστοκρατία τοῦ πνεύματος. Ἀπὸ τὸν ὄγκον τῶν προβλημάτων τοῦ ἀνθρώπου ἐξέλεξαν τὰ ἀνώτερα, καὶ αὐτὰ ἐπε-

δίωξαν νὰ λύσουν. Ἀπὸ τὰς ἀνάγκας του ἔλαβον τὰς ἱερωτέρας ὅσας ἔχουν σχέσιν μὲ τὴν πνευματικήν του φύσιν καὶ τὸν θεῖον του προορισμόν. Εἴτε γράφοντες εἴτε ὁμιλοῦντες ἕνα πρᾶγμα συνεχῶς ἐτόνιζον ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει ν' ἀφήση τὸν ἑαυτόν του νὰ μένη ἐκεῖ ὅπου τώρα μένει. Οἱ Πατέρες τὸν ἔλαβον ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου τὸν ἀφῆκαν οἱ ἄλλοι, οἱ σοφοὶ τοῦ κόσμου, διὰ νὰ τὸν ὁδηγήσουν ἐκεῖ ὅπου οὐδ' ἐφαντάζοντο οἱ ἄλλοι. Βλέπουν τὸ ἀνθρώπινον δρᾶμα ἐκεῖνοι καὶ τὸ ἀντιπαρέρχονται. Ἀνίκανοι νὰ βοηθήσουν, περιορίζονται εἰς μίαν ἀρνητικὴν θρηνολογίαν. Οἱ Πατέρες ὅμως ἐπόνεσαν τὸν ἄνθρωπον καὶ χάριν τῆς εὐτυχίας του κατηνάλωσαν ὅλην των τὴν ζωήν.

Ἐτονίσθη ἀκόμη ὅτι ὀρθὴ ἀνθρωπολογία δὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ χωρὶς σωτηριολογίαν. Ἑπομένως ἂν οἱ Πατέρες ἠσχολήθησαν μὲ τὸν ἄνθρωπον δὲν ἠσχολήθησαν ὡς δεοντολόγοι καὶ ἀφ' ὑψηλοῦ ἠθικολόγοι. Τοῦ ὑπέδειξαν τὸν δρόμον τῆς λυτρώσεως, τοῦ προσέφεραν τὰ μέσα τῆς σωτηρίας, καὶ δι' ὅλα αὐτὰ τὸν εἰσήγαγον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Τὸν ἐξήτασαν μὲ τὰ μάτια ἑνὸς Παύλου, καὶ διὰ τοῦτο ἐτόνιζον ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ ἀτόμου ἢ τοῦ συνόλου εὑρίσκεται μόνον ἐντὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Τὰ τελευταῖα χρόνια πολλοὶ φιλόσοφοι καὶ ἱστορικοὶ ἐκ τῆς μελέτης τῶν Πατέρων κατ' ἀρχὰς ἀπὸ ἱστορικῆς ἢ φιλολογικῆς πλευρᾶς, εἱλκύσθησαν καὶ ἔγιναν Χριστιανοί. Ὁ σύγχρονος διανοούμενος πολλὰ ἔχει νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὴν μελέτην τῶν Πατέρων, διότι εἰς αὐτοὺς θὰ εὕρη τὴν διέξοδον καὶ τὴν ἀπάντησιν του εἰς ὅλα τὰ ἐρωτήματα ποὺ τὸν βασανίζουν. Ἀλλὰ καὶ ὁ σύγχρονος Ἱεροκήρυξ ἀπατᾶται ἂν νομίζη ὅτι προσφέρει τι ἐντυπωσιακὸν ἢ νέον, ὅταν δὲν ἀντλῇ ἀπὸ τὰς παλαιὰς πηγὰς τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Προδίδουν τὸν ἄμβωνα τὸν ὁποῖον καθηγίασαν καὶ ἐδόξασαν αὐτοὶ οἱ μεγάλοι ἐρευνηταὶ καὶ διδάσκαλοι τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου, ὅσοι προσπαθοῦν νὰ διανοίξουν νέας ἀτραποὺς εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ Κηρύγματος. Δὲν μᾶς χωρίζουν αἰῶνες τόσοι πολλοὶ ἀπ' αὐτούς, ὅπως φαντάζονται μερικοί. Τὰ ἴδια προβλήματα, οἱ ἴδιοι κίνδυνοι ἀκριβῶς ὅπως καὶ τότε.

Ἀπὸ τὸν μέγαν ἀριθμὸν—περίπου 270 προσῆλθον—καὶ τὴν σύνθεσιν τῶν ἀντιπροσώπων συνάγεται πόσον ηὐξήθη τὰ τελευταῖα χρόνια εἰς τὴν Εὐρώπην τὸ ἐνδιαφέρον διὰ μίαν βαθυτέραν κατανόησιν τοῦ Πατερικοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἰδεῶν των ἐπὶ παντὸς θέματος. Κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ τῶν ξένων δογμάτων ἔχουν νὰ παρουσιάσουν

πλουσίαν συγκομιδὴν ἀπὸ πολυχρονίους μελέτας ἐπὶ τῶν Πατέρων αἱ ὁποῖαι ἠμποροῦν νὰ καλύψουν ὁλοκλήρους βιβλιοθήκας. Ἑτοιμάζονται δὲ σπουδαιότατοι ἐκδόσεις λίαν προσεχῶς εἴτε κειμένων Πατερικῶν, εἴτε ἀνεκδότων ἔργων των ἀπὸ ἀνακαλυφθέντα χειρόγραφα.

Εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἔρχονται οἱ Βέλγοι μὲ τοὺς σοφοὺς Βενεδικτίνους καὶ Ἰησουΐτας πατρολόγους των. Ἀκολουθοῦν οἱ Γερμανοί, Διαμαρτυρόμενοι καὶ Καθολικοί, εἶτα οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἄγγλοι. Προκειμένου περὶ τῶν Ἄγγλων πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι μόλις πρὸ μηνῶν ἐξεδόθη θαυμασία κριτικὴ ἐργασία μετὰ πλουσίων σημειώσεων τῶν 5 Μυσταγωγικῶν Κατηχήσεων μετὰ τῆς Προκατηχήσεως τοῦ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Ὀξφόρδης F. CROSS. Ἡ Φιλοκαλία, τὸ γνωστὸν ἔργον τῶν λεγομένων Νηπτικῶν, μετεφράσθη καὶ ἐξεδόθη εἰς ὀγκώδη τόμον ὑπὸ τοῦ οἴκου FABER. Δύο θαυμάσιαι ἐργασίαι ἦλθον εἰς φῶς ἐσχάτως περὶ τῆς τῶν Μυστηρίων Διδασκαλίας τοῦ ἱ. Ἀμβροσίου, καὶ περὶ τοῦ ἀγῶνος τοῦ ἱ. Αὐγουστίνου ἐναντίον τῶν Δονατιστῶν ὑπὸ τοῦ G. WILLIS. Περὶ τοῦ Ρώσσου ἁγίου Τύχωνος, μεγάλης ἰδιοφυΐας τῆς ἀσκητικῆς καὶ Μυστικῆς θεολογίας, ἔγραψεν ἡ Ὀρθόδοξος DR. N. GORODETSKY. Μετεφράσθη δὲ ἐκ νέου ἡ περὶ Ἐνσαρκώσεως ὁμιλία τοῦ Μ. Ἀθανασίου.

Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς Πατρολόγους αὐτοὺς ἐθυσίασαν ἔτη περιερχόμενοι τὰς βιβλιοθήκας τῆς Εὐρώπης ὅπου κατώρθωσαν ν' ἀνακαλύψουν νέα αὐθεντικὰ κείμενα τῶν Πατέρων, πληρέστερα τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων ὑπὸ τοῦ MIGNE. Ὑπὸ τὸ φῶς τούτων ἀπεφασίσθη λίαν προσεχῶς νὰ ἐκδοθῇ νέον CORPORA Πατερικῶν κειμένων τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου, Ρωμανοῦ τοῦ Μελῳδοῦ, Μ. Βασιλείου, Εἰρηναίου, Ἰ. Δαμασκηνοῦ, Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, καὶ Ἰωάννου Μαυρόποδος, τοῦ Ἐπισκόπου Εὐχαΐτων.

Ἐλπίζεται παραλλήλως ὅτι περὶ τὸ 1953 θὰ ἔχῃ λήξῃ ἡ πολύτομος ἐργασία τοῦ GREEK PATRISTIC LEXIKON, τὸ ὁποῖον θὰ εἶνε εἶδος Ταμείου λέξεων καὶ ὅρων τῶν Πατέρων. Ἐκ τῶν γενομένων ἀνακοινώσεων ἰδιαιτέρως σημειώνομεν τὴν ὁμιλίαν τοῦ Καθηγητοῦ ἐκ WASHINGTON REV. J. QUASTEN περὶ τοῦ Λειτουργιακοῦ Μυστικισμοῦ παρὰ Θεοδώρῳ Μοψουεστίας. Ὁ Ἕλλην Καθηγητὴς τῆς Νεοελληνικῆς ἐν Ὀξφόρδη Κ. Τρυπάνης ὡμίλησε περὶ τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου καὶ τοῦ συγγραφέως του. Ὁ REV. A. OAKLEY ὡμίλησε περὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἐπικλήσεως εἰς τὴν Λειτουργίαν. Ὁ ἀπὸ 20ετίας ἀσχολούμενος ἐπὶ τῶν ἔργων τοῦ μεγάλου

Παχωμίου ἐκ συριακῶν χειρογράφων REV. DERWAS J. CHITTY πρὸς χαρὰν ὅλων ἀνήγγειλεν ὅτι συντόμως θὰ ἐκδώσῃ εἰς δύο μεγάλους τόμους τὸ προϊὸν τῆς ἐργασίας του.

Τὸ προσεχὲς συνέδριον θὰ συγκληθῇ τὸ 1955 εἰς τὴν Ὀξφόρδην. Ὁ γράφων θέλει νὰ ἐλπίζῃ ὅτι τὸ τρίτον θὰ πρέπει νὰ γίνῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ ὁποία ἐδάνεισε τὴν γλῶσσαν της καὶ τὴν πνοήν της εἰς τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας καὶ τὸν θεολογικόν μας κόσμον ἀνήκει νὰ προετοιμασθῇ καὶ νὰ προετοιμάσῃ ἐργασίας, δεδομένου μάλιστα ὅτι παρ' ἡμῖν τόσα χειρόγραφα ἀκόμη μένουν ἀνέκδοτα καὶ ἀμελέτητα.

Λονδῖνον — Ἀρχιμ. ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ ΤΙΜΙΑΔΗΣ

ΕΠΙ ΤΗ ΕΘΝΙΚΗ ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ 25ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ

Μαζὶ μὲ τὸ ξύπνημα τῆς μυροβόλου ἀνοίξεως, μαζὶ μὲ τὸ χαρούμενο κελάδημα τῶν ἀθώων πουλιῶν, τὸ ἔνδοξον καὶ ἀθάνατον ἡμῶν Ἔθνος ἑώρτασε καὶ ἐπανηγύρισε καὶ πάλιν τὴν Ἐθνικήν του ἑορτήν, τὴν τρανὴ καὶ ἱστορικὴ ἡμέρα τῆς σωτηρίας καὶ αἰωνοποθήτου ἐλευθερίας. Ἑώρτασε τὴν ἐπέτιον τῆς ἀπελευθερώσεώς του ἀπὸ σκληρὰ καὶ μαύρη σκλαβιὰ τεσσάρων περίπου αἰώνων. Ἐπανηγύρισε τὴν ἐπέτειον, κατὰ τὴν ὁποίαν πρὸ 131 ἐτῶν, κατὰ τὸ θρυλικὸ 1821, τὸ Ἔθνος ὁλόκληρο, οἱ πανέλληνες, συνεκλονίσθησαν, συνεκινήθησαν καὶ ὑπὸ τὴν εὐλογίαν τοῦ ἐκπροσώπου τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ, ξεδίπλωσαν τὴν ἱερὰν σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως εἰς τὸ μοναστῆρι τῆς Ἁγίας Λαύρας καὶ ὥρμησαν εἰς τὸν ἀγῶνα μὲ τὸ ἐγερτήριον σάλπισμα, ἐλευθερία ἢ θάνατος.

Ἕνας ἀγώνας τρομερὸς ἤρχισε τότε εἰς ὅλην τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα. Τὰ βουνὰ καὶ τὰ λαγκάδια, αἱ θάλασσαι καὶ τὰ πελάγη, ἡ Στερεὰ καὶ ἡ Πελοπόννησος καὶ τὰ ἀδούλωτα νησιά, ἀνεπέτασαν τὸ λάβαρον τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἐγέμισαν τὴν ἀτμόσφαιρα μὲ τὰ ἐνθουσιώδη λόγια τοῦ βάρδου τῆς Ἐπαναστάσεως: Καλύτερα μιὰ ὥρα ἐλεύθερη ζωὴ πα-

ρὰ σαράντα χρόνια σκλαβιὰ καὶ φυλακή. Φωτεινὸν μετέωρον τοῦ Ἔθνους ἡ ἐξέγερσις. «Ἀπ' ἄκρου σ' ἄκρου χαλασμός». Ἡ ἑλληνικὴ ἀνδρεία καὶ ὁ ἄφθαστος ἡρωϊσμὸς τῶν πολεμιστῶν, αἱ ἑκατόμβαι καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα εἰς τὰ ὁποῖα ὑπεβλήθη τὸ ὑπόδουλον Ἔθνος κινοῦν τὸν γενικόν, τὸν παγκόσμιον θαυμασμόν. Νικοῦν, διότι πολεμοῦν διὰ τὰ εὐγενέστερα ἰδανικά, διὰ τὰ ἀθάνατα ἰδεώδη.

Γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστη τὴν ἁγία
Γιὰ τῆς Πατρίδος τὴν ἐλευθερία.

Ἡ σκλάβα Ἑλλάς, ἡ σκλάβα τῶν τετρακοσίων ἐτῶν, τὰ βαριά της τὰ σίδηρα σπᾶ καὶ ἀνακαλεῖ τὴν ἐλευθερία εἰς τὸ πάτριον ἔδαφος. Καὶ ἡ ἐλευθερία ξαναζῆ, ἀναστηλώνεται μέσα εἰς τοὺς καπνοὺς καὶ τὰς φλόγας τοῦ τρομεροῦ πολέμου, κρατῶντας εἰς χέρι τὸ σπαθὶ μὲ «τρομερὴ τὴν κόψη».

Αἱ ἀμάραντοι δάφναι τοῦ Μαραθῶνος ξανανθίζουν εἰς τὴν Τριπολιτσά, τὰ Δερβενάκια, τὸ Μεσολόγγι, τὴν Γραβιά, τὴν Ἀλαμάνα. Τῆς Σαλαμῖνος τὸ ἄφθαστο μεγαλούργημα ξαναζωντανεύει μὲ τὸ δαυλὸ τοῦ Κανάρη καὶ μὲ τὸ θρυλικὸ πυρπολικὸ τοῦ ἀτρομήτου ναυάρχου Μιαούλη.

Τὰ ἀπαραμίλου ἀνδρείας κατορθώματα τῶν ἡρώων τοῦ 1821 κινοῦν τὸν θαυμαστὸν ὅλου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου τῆς γηραιᾶς Εὐρώπης καὶ τῆς ὑπερποντίου Ἀμερικῆς. Τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος τοὺς μαγεύει, τοὺς ἠλεκτρίζει, τοὺς ἐνθουσιάζει. Θέλουν νὰ τὴν βοηθήσουν. Ἐν τῷ προσώπῳ τῶν πολεμιστῶν τοῦ 1821 διαβλέπουν τὴν Ἑλλάδα τοῦ Περικλέους, τοῦ Σωκράτους, τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Θεμιστοκλέους, τοῦ Μιλτιάδου, τὴν Ἑλλάδα τῶν σοφῶν, τοῦ κλασσικοῦ πολιτισμοῦ, τοῦ εὐγενεστέρου πατριωτισμοῦ. Θέλουν νὰ ξαναζήσῃ. Διαπνεόμενοι ἀπὸ εὐγενῆ ἐνθουσιασμὸ γιὰ μιὰ νέα Ἑλλάδα, ἀφήνουν τὴν πατρίδα τους, τὰς οἰκογενείας των, μεγάλοι φιλέλληνες καὶ ἔρχονται νὰ συμπολεμήσουν καὶ νὰ ἀγωνιστοῦν διὰ τὴν ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ἐμπνευσμένο ποίημα τοῦ λόρδου Βύρωνος: «Τῆς τιμῆς ἐδῶ ν' ὁ τάφος, μεῖνε 'δῶ νὰ σκοτωθῇς» εὑρίσκει βαθεῖαν ἀπήχησιν εἰς τὰς ἐνθουσιώδεις καρδίας τῶν φίλων τῆς ἀθανάτου Ἑλλάδος.

Ἡ Ἑλλὰς τοῦ 1821 ἔδειξεν εἰς τὸν κόσμον ὅτι εἶναι

πράγματι ἡ Ἑλλὰς τῆς τρισχιλιετοῦς ἱστορίας, ἡ μήτηρ καὶ ἡ πηγὴ ὅλων τῶν εὐγενῶν ἀνθρωπίνων ἐκδηλώσεων.

Οἱ ἀθάνατοι Ἥρωες τοῦ 1821 ἔδειξαν εἰς τὸν κόσμον ὅτι ἡ Ἑλλάδα ποτὲ δὲν πεθαίνει, ἀλλ' ἐλευθέρα πάντα ζῇ. Διότι Ἑλλὰς σημαίνει φῶς, ἀλήθεια, πολιτισμός, πατριωτισμός, ἰδέα, ἐλευθερία.

Ἡ 25η Μαρτίου, ἡ ἅγια αὐτὴ μέρα, ἄς χρησιμεύσῃ δι' ὅλους τοὺς σημερινοὺς Ἕλληνας ὡς μία νέα κολυμβήθρα ἐθνικῆς ἀναγεννήσεως, ἐθνικῆς ἀνατάσεως, ἐθνικοῦ φρονηματισμοῦ.

Π. Ρ.

Η ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΟΣ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχους).

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω ἀνάπτυξιν περὶ τῆς δυσμενοῦς ἐπιδράσεως τοῦ κινηματογράφου ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ καὶ ψυχικοῦ κόσμου τῶν ἀνηλίκων, τίθεται εὐθέως τὸ ἐρώτημα. «Ὁ κινηματογράφος ὁδηγεῖ τοὺς ἀνηλίκους πρὸς τὸ ἔγκλημα»;

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ὅπερ δὲν πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ μὲ στενόκαρδον ἠθικολογικὴν βάσιν ἀλλὰ ἀδεσμεύτως ἀπὸ πᾶσαν πλάνην ἢ προκατάληψιν, μεμονωμένη εἶναι ἡ γνώμη ἡ ἀπαντῶσα ἀρνητικῶς εἰς τὸ ἐρώτημα. Οὕτως ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τοῦ Denis Marion[1] ὅτι: «Ἐὰν ὁ ἀνήλικος εὑρίσκῃ εἰς τὸν κινηματογράφον κακὰ παραδείγματα, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὰ ἀναζητεῖ ἐκεῖ ἐφόσον δὲ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ τὰ ἀναζητήσῃ, καὶ ἂν ἀκόμη τῷ ἀποκλεισθῇ ἡ δυνατότης νὰ ἴδῃ τὴν ἐπιβλαβῆ ταινίαν, ἡ πραγματικότης —καὶ δὴ ἡ τῶν τελευταίων ἐτῶν—θὰ τῷ προσφέρῃ ἀρκετὰ παραδείγματα πλέον ἔντονα καὶ ἐπίμεμπτα». Ὡς βλέπομεν ὁ Marion δὲν ἀρνεῖται κατὰ βάσιν ὅτι ὁ κινηματογράφος δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τῶν ἀνηλίκων, ἀλλ' ὑποστηρίζει ὅτι ἐπὶ τοῦ ἀνηλίκου

---

[1] Ἴδε σχετικῶς Marion: Le cinéma et les enfants, σελ. 20)21.

δύνανται νὰ ἐπιδράσουν καὶ ἄλλοι ἐξωγενεῖς παράγοντες. Ἀλλ' εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο εἴμεθα σύμφωνοι. Ὁ ἐπιβλαβὴς κινηματογράφος ἀποτελεῖ ἕνα ἐκ τῶν δυσμενῶν ἐξωγενῶν παραγόντων τῆς ἐγκληματικότητος τῶν ἀνηλίκων. «Ὁ ἐκ τοῦ κινηματογράφου κίνδυνος, λέγει ὁ Γαρδίκας, εἶναι μείζων ἢ ὁ ἐκ τῆς ρυπαρᾶς βιβλιογραφίας ἢ τοῦ ἀσέμνου θεάτρου· διότι ἡ ἐν τῷ σκότει διὰ τῆς προβολῆς φωτεινῆς εἰκόνος παράστασις τῶν συμβάντων καὶ τῶν διαφόρων σκηνῶν εἶναι πολὺ ζωηροτέρα τῆς διὰ τοῦ γραπτοῦ ἢ προφορικοῦ λόγου περιγραφῆς καὶ διεγείρει πλειότερον τὴν ἀδυναμίαν καὶ τοὺς καρδιακοὺς παλμοὺς τοῦ θεατοῦ. Οὕτως εἰσδύει βαθύτερον εἰς τὴν ψυχὴν καὶ μάλιστα τῶν νεωτέρων ἀτόμων καὶ τῶν γυναικῶν, ἅτινα ὑφίστανται εὐχερέστερον καὶ ἰσχυρότερον τὴν ὑποβολήν».[1] Πράγματι τὸ βιβλίον δὲν εἶναι προσιτὸν ἢ κατανοητὸν εἰς πάντας. Ἐνῶ ὁ κινηματογράφος εἶναι φωτεινὴ εἰκών, τὴν σημασίαν τῆς ὁποίας πάντες κατανοοῦν χωρὶς τὴν καταβολὴν οἱασδήποτε προσπαθείας καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἐπίδρασις εἶναι ἐντονωτέρα. Ἐντὸς 15 λεπτῶν ἐκτυλίσσονται σκηναί, αἵτινες περιγραφόμεναι εἰς τὰ βιβλία καταλαμβάνουν καὶ τόμους ἀκόμη ὁλοκλήρους. Ἡ πάντοτε δὲ βιαστικὴ γενεὰ τῆς σήμερον δὲν εὑρίσκει χρόνον ἢ δὲν ἔχει διάθεσιν νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν βιβλίων.

Ἐπὶ τῶν ἀνηλίκων συνεπῶς ἡ δυσμενὴς ἐπίδρασις τοῦ κινηματογράφου εἶναι μεγαλυτέρα καθόσον οὗτοι κέκτηνται ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐντονωτέραν τάσιν πρὸς μίμησιν, ἀφ' ἑτέρου δέ, μὲ τὴν εὔπλαστον καὶ τρυφερὰν ψυχήν των, μικροτέραν δύναμιν ἀντιστάσεως. Καὶ ἐνῷ συνήθως ἐπιδρᾷ πρὸς τὸ κακόν, σπανίως συντελεῖ εἰς τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ἀναμόρφωσιν.

Ὁ Jean Benoit-Lévy ἐκφράζει παραστατικώτατα τὴν ἐπιβλαβῆ ταύτην ἐπίδρασιν ὡς ἑξῆς:[2] «Ὅταν ἕνα παιδὶ ρίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν διὰ νὰ σώσῃ τὸν κινδυνεύοντα φίλον του ἢ δίδει ἄλλα δείγματα θάρρους, καλωσύνης καὶ ἄλλων ψυχικῶν ἀρετῶν, δὲν θὰ εὑρεθῇ κανεὶς νὰ εἴπῃ»: «Μὴ σᾶς ἐκπλήττει ἡ πρᾶξις αὕτη τοῦ νεανίσκου, καθόσον οὗτος ἐπήγαινε συχνὰ εἰς τὸν κινηματογράφον». Ἀντιθέτως ὕστερα ἀπὸ κάθε ἔγκλημα, ἀνθρωποκτονίαν, ληστείαν ἢ κλοπήν, διαπραχθεῖσαν ὑπὸ ἀνηλίκου, θὰ ἀναγνώσητε τὴν ἑπομένην εἰς ὅλας τὰς ἐφημερίδας: «Ἰδοὺ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ κινηματογράφου».

---

[1] Ἴδε Γαρδίκα: Ἐγκληματολογία Α' (1948) σελ. 333.

[2] J. Levy: Les grandes missions du cinéma.

Σήμερον οἱ διαπρεπέστεροι ἐγκληματολόγοι, ἡμέτεροι καὶ ξένοι, δέχονται ὁμοφώνως ὅτι ὁ κινηματογράφος ὁδηγεῖ, κυρίως τοὺς ἀνηλίκους, πρὸς τέλεσιν ἐγκληματικῶν πράξεων. Ὁ Aschaffenburg, ὁ Exner, ὁ Sauer, οἱ Barnes καὶ Teeters, ὁ Γαρδίκας καὶ ὁ σεβαστὸς ἡμῶν διδάσκαλος κ. Δημ. Καρανίκας, εἰς προσφάτους συγγραφάς των, περιλαμβάνουν καὶ τὸν κινηματογράφον μεταξὺ τῶν σπουδαιοτέρων «γενικῶν αἰτίων» τελέσεως τῶν ἐγκλημάτων. «Γνωστὴ τυγχάνει, λέγει ὁ κ. Καρανίκας, ἡ μεγάλη φθοροποιὸς ἐπίδρασις ἡ ὁδηγοῦσα εἰς τὴν τέλεσιν ποικίλης μορφῆς ἐγκλημάτων, τῆς ἀσέμνου τέχνης καὶ πορνογραφίας, ὁδηγούσης εἰς τὴν ἔκλυσιν τῶν ἠθῶν καὶ εἰς τὴν ἀχρήστευσιν παντὸς ἠθικοῦ ἐλατηρίου, καθὼς ἰδία τοῦ κινηματογράφου, ὅστις, λόγω τῆς ἐξαπλώσεως αὐτοῦ ἀσκεῖ τοιαύτην φθοροποιὸν ἐπίδρασιν ἰδαί ὅταν διὰ διαφόρων ἐπιληψίμου περιεχομένου ταινιῶν ἀπευθύνεται εἰς τὰ κατώτερα ἔνστικτα τοῦ ἀνθρώπου καὶ καλλιεργεῖ τὰς κατωτέρας προτιμήσεις τοῦ πλήθους». «Ὁ κινηματογράφος κατέστη ἀληθῶς κοινωνικὴ μάστιξ».[1] Ὁ δὲ Πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας ἐχαρακτήρισε κατὰ τὸ ἔτος 1948 τὸν κινηματογράφον ὡς «πραγματικὴν Σχολὴν τοῦ ἐγκλήματος διδάσκουσαν τὸν φόνον διὰ τῶν εἰκόνων».[2] Οἱ ἐγκληματολόγοι διακρίνουν μεταξὺ ἀμέσου καὶ ἐμμέσου ἐπιδράσεως τοῦ κινηματογράφου ἐπὶ τῆς ἐγκληματικότητος. Ἄμεσος εἶναι ἡ ἐπίδρασις ὁσάκις λαμβάνει νύξεις πρὸς τέλεσιν τῆς πράξεώς του, πρὸς ἐκλογὴν τῶν μέσων καὶ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀνακαλύψεώς του κατ' εὐθεῖαν ἐκ τοῦ θεωμένου ἔργου. Ἔμμεσος δὲ εἶναι ἡ ἐπίδρασις ὁσάκις ὁ κινηματογράφος διεγείρει ἐπιθυμίας καὶ παραστάσεις, αἵτινες ὁδηγοῦν πρὸς τὸ ἔγκλημα. Οὕτως ὁ κινηματογράφος γεννῶν τὴν ἐπιθυμίαν διὰ περιπετείας ἢ ταξείδια εἰς ξένας χώρας, διὰ πλούτη καὶ πολυτελῆ ζωὴν ἢ διεγείρων τὴν γενετήσιον φαντασίαν, ὁδηγεῖ, πρὸ παντὸς τοὺς ἀνηλίκους, εἰς παντὸς

[1] Ἴδε Καρανίκα «Τὰ αἴτια τῆς ἐγκληματικότητος» Ἀρμενόπουλος, 1950, σελ. 122)3, τοῦ ἰδίου: «Οἱ ἐπικίνδυνοι ἀνήλικοι» 1949, σελ. 15)16.

[2] «Une veritable école de meutre par l'image». Ἴδε σχετικῶς: Le cinéma et les enfants, σελ. 28. Ἴδε ἐπίσης Philippon: ἐνθ' ἀνωτ. 1950 σελ. 140 ἑπ. Καὶ κατὰ τὸν σεβαστὸν Διδάσκαλόν μας κ. Ἠλίαν Γάφον: «ἡ ταινία ποὺ παριστᾷ ἓν ἔγκλημα, ἀποτελεῖ μάθημα σημαντικῶς ἐπηρεάζον τὴν ψυχικότητα τοῦ νεαροῦ». Ἴδε Η. Γάφαν: Τὸ παιδὶ καὶ τὸ ἔγκλημα: Περιοδικὸν «Ἀγωγή», 1947, σελ. 119. Ἐπίσης κατὰ τὸν Collard - Sloovere: «ἡ περιγραφὴ ἑνὸς ἐγκλήματος εἶναι τὸ ἴδιον μὲ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ. Ἡ ταινία ποὺ παριστᾷ ἓν ἔγκλημα εἶναι ἓν μάθημα πρὸς διάπραξιν αὐτοῦ» (ἀναφέρεται ὑπὸ Πουλαντζᾶ: αὐτόθι σελ. 5).

εἴδους ἐγκλήματα κατὰ τῆς περιουσίας καὶ εἰς ποικίλας ἠθικὰς παρεκτροπάς. Ἡ ἡ ἐνδοξοποίησις τοῦ ἐγκληματίου εἰς τὰ ἀστυνομικὰ ἔργα ἐπιφέρει, προκειμένου περὶ ἀνωρίμων πνευματικῶς θεατῶν, μίαν ἀνατροπὴν τῶν ἀξιῶν, οὕτως ὥστε ὁ μὲν ἐγκληματίας νὰ ἐμφανίζηται ὡς ἥρως, ὁ διώκτης του ὡς ἠλίθιος, ὁ δὲ νομοταγὴς καὶ φιλήσυχος πολίτης ὡς ἀξιοδάκρυτος φιλισταῖος. «Ἡ ζημία, λέγει ὁ Exner, τὴν ὁποίαν προεκάλεσε πρὸς ὅλας τὰς ἀνωτέρω κατευθύνσεις ὁ κινηματογράφος εἶναι τρομακτική, εἰς τὴν περίπτωσιν δὲ τῆς ἀμβλώσεως ἐχρησιμοποιήθη κυριολεκτικῶς ὡς προπαγάνδα τοῦ ἐγκλήματος».[1]

Μὴ νομίσῃ δέ τις ὅτι ὁ κινηματογράφος ἔχει σήμερον «ἐξυγιανθῇ». Ὁ Buttkus ἀναφέρει ὅτι ἐπὶ 357 τροφίμων τῆς Φυλακῆς Ἀνηλίκων τοῦ Herford κατὰ τὸ ἔτος 1943 πλέον τῶν 40 ο)ο ἐπεσκέπτοντο τὸν κινηματογράφον τακτικῶς δὶς καὶ περισσοτέρας φορὰς καθ' ἑβδομάδα.

Ἕτερος ξένος ἐπιστήμων ἀναφέρει ὅτι ἐπὶ τῶν δολοφόνων καὶ λοιπῶν ἐγκληματιῶν ἡλικίας 17 καὶ 18 ἐτῶν διεπίστωσεν ὅτι ὅλοι σχεδὸν εἶχον δηλητηριασθῇ ἀπὸ τὸν κινηματογράφον. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ψυχαγωγίας εἶχε γίνει δι' αὐτοὺς πραγματικὸν πάθος, ὅπως καὶ τὸ πάθος τοῦ πότου. Μέχρι τοιούτου μάλιστα σημείου ὥστε ἐγκληματίαι ἀνήλικοι ἀποφυλακιζόμενοι ἐνίοτε ὑπὸ ὅρον ἐπιδεικνύουν ἀληθῆ μανίαν διὰ τὸν κινηματογράφον, οἱ δὲ οἰκεῖοι των θεωροῦν ματαιοπονίαν πᾶσαν προσπάθειαν διὰ νὰ τοῖς στερήσουν τὴν ἀπόλαυσίν των ταύτην.

Ἐξ ἴσου κατηγορηματικῶς ἐκφράζεται καὶ ὁ Sauer[3] καταφερόμενος καὶ κατὰ τῆς τακτικῆς τῆς ὑπηρεσίας λογοκρισίας, ἥτις ἐπιτρέπει τὴν προβολὴν τῶν λεγομένων ἀστυνομικῶν ταινιῶν, ἔνθα περιγράφονται διάφοροι μορφαὶ ἐγκλημάτων καὶ ἐγκληματικῶν τύπων καὶ προκαλοῦν κυρίως ἐπὶ τῶν ἀνηλίκων μίαν ἀπάμβλυνσιν τοῦ ἠθικοῦ αἰσθητηρίου διὰ τῆς συγκλονιστικῆς των ἐπιδράσεως

Ἡ ἄποψις αὕτη τῆς Ἐγκληματολογίας ὅτι ὁ Κινηματογράφος εὐνοεῖ τὴν ἐγκληματικότητα τῶν ἀνηλίκων, ἐπικυροῦται ἀπὸ πλεῖστα παραδείγματα τῆς καθ' ἡμέραν ζωῆς. Πολλὰ τοιαῦτα περιστατικὰ ἀναφέρουν ὁ Γαρδίκας καὶ ὁ Καρανίκας καὶ οἱ εἰδικῶς μὲ τὸ θέμα τοῦτο ἀσχοληθέντες Κουτσουμάρης, Ἀρχιμανδρίτης καὶ Πουλαντζᾶς. Ἀλλὰ

---

[1] Ἴδε Exner: Kriminologie, 3η ἔκδ. 1949, σελ. 93.
[2] Πρβλ. Exner: op. cit. 1949 σελ. 93.
[3] Ἴδε Sauer. Kriminologie, 1950, σελ. 203 - 4.

πᾶς τις ἐξ ἡμῶν ἔχει ἀναγνώσει εἰς τὰς ἐφημερίδας διάφορα ἐγκλήματα τελεσθέντα παρ' ἀνηλίκων ἐπηρεασθέντων ἰσχυρῶς ὑπὸ τοῦ κινηματογράφου. Ἀναφέρομεν κατωτέρω μερικὰ χαρακτηριστικὰ περιστατικά:

Κατὰ τὸ ἔτος 1930 συνελήφθησαν ἐπανειλημμένως ὑπὸ τοῦ Τμήματος Ἀσφαλείας Ἀθηνῶν οἱ ἀδελφοὶ Α Ρ. ἐτῶν 14 καὶ Δ. Ρ. ἐτῶν 16, ὡς διαπράξαντες κλοπὰς καὶ μάλιστα διὰ ῥήξεως εἰς εἰκονοστάσια. Ἀμφότεροι ἦσαν τακτικοὶ θαμῶνες τῶν κινηματογράφων. Τόσον δὲ εἶχον παρασυρθῇ ἀπὸ τὰ ἀστυνομικὰ κινηματογραφικὰ ἔργα, ὥστε ἐφωτογραφήθησαν ὁ μὲν εἷς κρατῶν δύο πιστόλια, ὁ δὲ ἕτερος ἔφιππος, κρατῶν «λάσσο» τὸ γνωστὸν σχοινίον μὲ βρόχον τῶν Cowboys, τὸ ὁποῖον θὰ ἔρριπτον εἰς τὸν διερχόμενον διαβάτην. Ἐν συνόλῳ εἶχον διαπράξει δώδεκα κλοπάς, διὰ τὰς ὁποίας παρεπέμφθησαν εἰς δίκην καὶ κατεδικάσθησαν ὑπὸ τοῦ Πλημμελειοδικείου Ἀθηνῶν εἰς 6μηνον φυλάκισιν τὴν 18.5.1930. Οἱ εἰρημένοι ἀδελφοὶ ἦσαν ἀρχηγοὶ ἑξαμελοῦς συμμορίας συνομηλίκων των. Ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς συμμορίας αὐτῆς Δ. Φ. ἐτῶν 15, ἄριστος διαρρήκτης, ὅταν συνελήφθη εἶχεν εἰς τὰ θυλάκιά του 30 φωτογραφίας κινηματογραφικῶν ἀστέρων, ἡρώων ἀστυνομικῶν ἔργων, ὧν ἐγνώριζε καλῶς τὰ ὀνόματα. Τόση ἦτο ἡ μανία τούτου νὰ συχνάζῃ εἰς κινηματοθέατρα, ὥστε πᾶν ὅ,τι ἀπελάμβανεν ἐκ τῶν κλοπῶν τὸ ἐδαπάνα διὰ τὴν παρακολούθησιν ἀστυνομικῶν κινηματογραφικῶν ἔργων.[1]

Οἱ νεαροὶ ἀδελφοὶ Ἀνδρέας, ἐτῶν 17, καὶ Κοῦλα Χριστοφιλέα, ἐτῶν 16, οἵτινες διαπράξαντες μετ' ἀφαντάστου σκληρότητος ἀποτρόπαια ἐγκλήματα ληστείας, φόνου κ,λ.π. συγκλονίσαντα ὁλόκληρον τὴν Ἑλλάδα, κατεδικάσθησαν τῷ 1931 ὑπὸ τοῦ Κακουργοδικείου Πειραιῶς εἰς ἰσόβια δεσμά, εἶχον κυριολεκτικῶς δηλητηριασθῇ ἐκ τῆς παρακολουθήσεως τῶν κινηματογραφικῶν ἔργων, ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν καὶ ὑποβολὴν τῶν ὁποίων εἶχον τελέσει τὰ ἐγκλήματα. Ἐν τῇ κατοικίᾳ αὐτῶν ἡ ἀστυνομία ἀνεῦρεν ἐρυθρὰς προσωπίδας μετὰ διακριτικῶν ἀστερίσκων εἰκονιζόντων τὸν βαθμὸν τῶν μελῶν τῆς συμμορίας, ἀκριβῶς ὡς ἦσαν ἐν ταῖς συμμορίαις τῶν κινηματογραφικῶν ἔργων, ἅτινα τότε ἐπαίζοντο, ὁμοίως δὲ κατέσχε καὶ πληθὺν ἀστυνο-

[1] Ἴδε Κουτσουμάρην αὐτόθι, Ἀρχιμανδρίτην: Ἔγκλημα, Ὑπνωτισμός, Ὑποβολή, 1934, σελ. 32 ἑπ., Πουλαντζᾶν: Παιδικὴ ἐγκληματικότης καὶ προληπτικὸς ἔλεγχος τοῦ κινηματογράφου, 1929 σελ. 5 ἑπ.

[2] Ἀρχιμανδρίτην: ἔνθ' ἀνωτ. 1934 σελ. 35/6.

μικῶν μυθιστορημάτων. Ὁ Χριστοφιλέας εἶχεν ὑποστῇ τοιαύτην ἐπίδρασιν ἐκ τῶν κινηματογραφικῶν ἔργων, ὥστε δὲν εἶχε συνείδησιν τῆς πραγματικῆς καταστάσεως, αὐτοετιτλοφόρει ἑαυτὸν ἀρχηγὸν καὶ κατείχετο ὑπὸ τῆς ἐμμόνου σκέψεως ἵνα εὐθὺς μετὰ τὸ πέρας τῆς δίκης του ἄρξηται τὴν συγγραφὴν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπομνημάτων».[1]

Ὁ 18ετὴς Π. Α. μαθητὴς τῆς Στ' τάξεως τοῦ 4ου Γυμνασίου Ἀθηνῶν, ἀπορριφθεὶς κατὰ τὰς ἐξετάσεις, εἶχε λάβει ἀπὸ τὸν πατέρα του χρήματα διὰ νὰ ἀγοράσῃ ἓν ὑποκάμισον καὶ ἓν ἐξάρτημα ποδηλάτου. Ἀντ' αὐτῶν ὅμως, ἐπηρεασμένος ἀπὸ διάφορα κινηματογραφικὰ ἔργα, ἠγόρασε ἓν περίστροφον μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐπιδοθῇ εἰς διαφόρους ἐκβιαστικὰς ἐπιχειρήσεις. Πράγματι κατ' Αὔγουστον τοῦ 1950, ἀπεπειράθη νὰ ληστεύσῃ τὸν δικηγόρον Πειραιῶς Γ. Τ. πυροβολήσας κατ' αὐτοῦ τρίς, μία δὲ τῶν σφαιρῶν ἔπληξεν αὐτὸν σοβαρῶς εἰς τὴν κοιλιακὴν χώραν.[2]

Ὡς διεπίστωσαν οἱ ἐγκληματολόγοι, ὁ Κινηματογράφος ὁδηγεῖ τοὺς ἀνηλίκους πρὸς τὸ ἔγκλημα, καὶ δι' ἕνα ἄλλον λόγον. Πολλάκις οἱ ἀνήλικοι διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὸ ἀντίτιμον τοῦ εἰσιτηρίου τοῦ κινηματογράφου προβαίνουν εἰς τὴν διάπραξιν καὶ ἀπατῶν, κλοπῶν, ὑπεξαιρέσεων κ.λ.π. ἐθιζόμενοι οὕτω ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων εἰς τὴν τέλεσιν σοβαρωτέρων ἐγκληματικῶν πράξεων.[3] Ἐκ τῆς παρακολουθήσεως τῆς δικαστηριακῆς πρακτικῆς τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Δικαστηρίου Ἀνηλίκων καὶ τῆς μελέτης τῶν ὑπὸ τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Ἐρεύνης τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἑταιρείας Προστασίας Ἀνηλίκων συντασσομένων ψυχοβιολογικῶν δελτίων τῶν εἰς δίκην παραπεμπομένων ἀνηλίκων διεπιστώσαμεν ὅτι ἀνήλικοι ἡλικίας 12—16 ἐτῶν προέβησαν

---

[1] Ἴδε Γαρδίκαν: αὐτόθι.

[2] H. Philippon ἀναφέρει τὸ ἑξῆς περιστατικόν, τὸ ὁποῖον ἀνεστάτωσεν ἐσχάτως τὴν Γαλλίαν: Δύο παιδιὰ ἡλικίας 12 καὶ 13 ἐτῶν ἐξέρχονται τοῦ κινηματογράφου, ὅπου εἶδον προβαλλόμενον ἓν ἔργον σχετικὸν μὲ τὸν Ἀγῶνα «Ἀντιστάσεως». Ἠθέλησαν νὰ παίξουν σκηνὰς τὰς ὁποίας πρὸ ὀλίγου εἶδον. Ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν λαμβάνει αὐτόματον, ἀνῆκον εἰς τὸν πατέρα του καὶ πυροβολεῖ κατὰ τοῦ συντρόφου του. Τὸν ἀποκτείνει διὰ μιᾶς ῥιπῆς, εἶτα, σκάβει εἰς μίαν γωνίαν τῆς αὐλῆς του καὶ τὸν ἐνταφιάζει. Κατόπιν ἐπιστρέφει ἥσυχος εἰς τὸ σπίτι του. Πιεσθεὶς κατὰ τὴν ἀνάκρισιν ὁμολογεῖ τὴν πρᾶξιν του ἣν ἐξετέλεσε κατ' ἀπομίμησιν τοῦ ἔργου. Πάντες ἐξεπλάγησαν διὰ τὸ ἔγκλημα τοῦτο, διότι τὸν ἐγνώριζον ὡς ἥσυχον, πρᾶον καὶ ἐπιμελῆ μαθητήν. Οἱ γονεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοί του μόνον ἐπαίνους ἔλεγον περὶ αὐτοῦ. Ἴδε Philippon: ἔνθ' ἀνωτ. 1950, σελ. 144.

[3] Ἴδε Καρανίκαν: αὐτόθι, Γαρδίκαν: αὐτόθι.

εἰς καθ' ὑποτροπὴν τέλεσιν κλοπῶν καὶ ἀπατῶν ὠθούμενοι ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐξεύρουν τὰ ἀπαιτούμενα χρήματα διὰ νὰ μεταβοῦν εἰς τὸν κινηματογράφον.

Ὁ 17ετὴς Δ. Κ. πλειστάκις ὑπότροπος κλέπτης, ἀρξάμενος τοῦ ἐγκληματικοῦ του σταδίου εἰς ἡλικίαν 10 ἐτῶν, διέπραττε συστηματικῶς μικροκλοπὰς διὰ νὰ ἐπισκέπτηται δὶς καὶ περισσοτέρας φορὰς καθ' ἑβδομάδα τὸν κινηματογράφον, ἔχων ἰδιαιτέραν προτίμησιν εἰς τὰ περιπετειώδη ἔργα. Ἐγκαταλείπων τὴν οἰκίαν του κατέληξεν εἰς τὴν ἀλητείαν. Τελικῶς τὸν περισυνέλεξεν ὑπάλληλός τις τοῦ κινηματογράφου «Ἀλκαζὰρ» ὅστις ἐξ οἴκτου τὸν ἐπέτρεψε νὰ κοιμᾶται εἰς δωμάτιόν τι ἐντὸς τοῦ κινηματογράφου. Ὁ ἀνήλικος ὅμως οὗτος, εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν εὐεργέτην του, τῷ ἀφήρεσεν τὸ ὡρολόγιον, τὸ σακκάκι καὶ τὰ ὑποδήματά του. Παραπεμφθεὶς ἐνώπιν τοῦ Δικαστηρίου Ἀνηλίκων τὴν 11 Δεκεμβρίου 1950 κατεδικάσθη.

Ὁ 16ετὴς Η. Π, ὑπότροπος κλέπτης καὶ ἔχων ἀληθῆ μανίαν διὰ τὸν κινηματογράφον καὶ τὰ τυχηρὰ παιγνίδια, προέβαινεν εἰς κλοπὰς διὰ νὰ ἐξασφαλίζῃ τὸ ἀντίτιμον τῶν εἰσιτηρίων καὶ νὰ ἱκανοποιῇ τὸ πρὸς τὰ τυχηρὰ παιγνίδια πάθος. Συλληφθεὶς κατεδικάσθη τὴν 24 Ἀπριλίου 1950 εἰς 15μηνον φυλάκισιν.

Ὁ 13ετὴς Θ. Μ. ἐξεδήλωσεν ἰδιαιτέραν ἀδυναμίαν διὰ τὸν κινηματογράφον (ἔργα cow boys) καὶ τὴν ποδηλασίαν. Ὁ πατήρ του, ἐργάτης τὸ ἐπάγγελμα, δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἱκανοποιῇ πλήρως τὰς ἐπιθυμίας ταύτας. Διὰ τὴν ἐξοικονόμησιν τῶν ἀπαιτουμένων χρημάτων (διὰ τὸ εἰσιτήριον τοῦ κινηματογράφου καὶ τὸ ποδήλατον) συντρεχούσης καί τινος ὑποφαινομένης ὁμοφυλικῆς προδιαθέσεως ἔκαμε προτάσεις τελέσεως ἀσελγοῦς ἐπ' αὐτοῦ πράξεως πρὸς τὸν 15ετῆ γυμνασιόπαιδα Ι. Α. Συλληφθέντες ἀμφότεροι ἐπ' αὐτοφώρῳ παρεπέμφθησαν διὰ παρὰ φύσιν ἀσέλγειαν εἰς τὸ Δικαστήριον Ἀνηλίκων Θεσσαλονίκης, ὅπερ τοῖς ἐπέβαλε τὴν ποινὴν τῆς φυλακίσεως 4 μηνῶν μετ' ἀναστολῆς ἐπὶ 4ετίαν.

Μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐκ τοῦ κινηματογράφου τεραστίων διὰ τοὺς ἀνηλίκους κινδύνων ἴδωμεν νῦν ποῖα μέτρα ἐλήφθησαν ἢ δέον νὰ ληφθῶσι πρὸς περιστολὴν ἢ περιορισμὸν τοῦ κακοῦ.

Ἡ Πολιτεία διέγνωσεν τὸν ἐκ τοῦ ἐπιβλαβοῦς κινηματογράφου κίνδυνον διὰ τὴν νεότητα. Καὶ ἐνῷ ἀπηγόρευσεν ὡς πρὸς τὸν τύπον τὴν ἄσκησιν προληπτικῆς λογοκρισίας, ἐπέτρεψε τὴν λῆψιν προληπτικῶν μέτρων μόνον προκειμένου περὶ τοῦ κινηματογράφου. Οὕτω τὸ Σύνταγμα τῆς 3 Ἰουνίου 1927 ὥριζε ρητῶς ἐν ἄρθρῳ 16 ὅτι «ἐξαι-

ρετικῶς ὡς πρὸς τοὺς κινηματογράφους δύνανται νὰ ληφθῶσι προληπτικὰ μέτρα πρὸς προστασίαν τῆς νεότητος».[1]

Εἰς ἐκτέλεσιν τῆς Συνταγματικῆς αὐτῆς διατάξεως εἰσήχθη ὁ νόμος 4767]1930, ὅστις κατηργήθη ὑπὸ τοῦ Α.Ν. 445]1937. οὗτος δὲ συνεπληρώθη καὶ ἐτροποποιήθη μεταγενεστέρως ὑπὸ διαφόρων νόμων καὶ κυρίως τοῦ Νομ. Δ]τος 1108]1942.[2]

Κατὰ τὸ ἄρθρον 8 τοῦ Νομοθετικοῦ Δ]τος 1108]1942 πρὸ πάσης προβολῆς κινηματογραφικῆς ταινίας ἢ καὶ πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῆς ἐν Ἑλλάδι ὑποβάλλεται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Τύπου καὶ Τουρισμοῦ αἴτησις περὶ χορηγήσεως σχετικῆς ἀδείας μετὰ περιληπτικῆς ἀναγραφῆς τῆς ὑποθέσεως τοῦ ἔργου καὶ τεσσάρων ἀντιτύπων τοῦ κειμένου τῶν διαλόγων αὐτοῦ. Ἡ αἴτησις αὕτη διαβιβάζεται εἰς 7μελῆ ἐπιτροπὴν ἐλέγχου κινηματογραφικῶν ταινιῶν, ἥτις δύναται νὰ ἀπαιτήση καὶ τὴν ἐνώπιον αὐτῆς προβολὴν τῆς ταινίας, ἀποφαίνεται δὲ εἴτε ὑπὲρ τῆς χορηγήσεως ἀδείας δημοσία προβολῆς τῆς ταινίας, εἴτε ὑπὲρ τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης καθ' ὅλον τὸ Κράτος ἢ εἰς ὡρισμένας περιφερείας αὐτοῦ, ἢ τῆς ἀφαιρέσεως ὡρισμένων σκηνῶν ἢ διαλόγων αὐτῆς, ἢ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ τίτλου, ἐὰν κατὰ τὴν κρίσιν της ὑπάρχουν ἐν αὐτῇ στοιχεῖα ἐπιλήψιμα, δυνάμενα νὰ ἐπιδράσουν ἐπιβλαβῶς εἰς τὴν νεότητα, ἢ νὰ ἐπιφέρουν διατάραξιν τῆς δημοσίας τάξεως, ἢ ἐφ' ὅσον προπαγανδίζουν ἀνατρεπτικὰς θεωρίας ἢ δυσφημοῦν τὴν χώραν μας ἀπὸ ἀπόψεως ἐθνικιστικῆς καὶ τουριστικῆς, ἢ ἐὰν καθ' οἱονδήποτε τρόπον ὑπονομεύουν τὰς ὑγιεῖς κοινωνικὰς παραδόσεις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἢ τέλος καθάπτονται τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας.

«Ἂν ὁ προληπτικὸς αὐτὸς ἔλεγχος, λέγει ὁ Γαρδίκας, ἀσκηθῇ ἀδεκάστως, ἀτέγκτως καὶ νουνεχῶς, ἐκλείπει ὁ ἐκ τοῦ κινηματογράφου κίνδυνος».[3]

Δυστυχῶς ὅμως φαίνεται ὅτι ἐν Ἑλλάδι οὐδέποτε ἠσκήθη πραγματικὸς καὶ συστηματικὸς ἔλεγχος τῶν κινηματογραφικῶν ταινιῶν,

---

[1] Ἴδε σχετικῶς Πουλαντζᾶ: ἐνθ' ἀνωτ. 1929 σελ. 14 ἐπ Καὶ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1952 ὁρίζει ἐν ἄρθρῳ 14 § 8 ὅτι: «Αἱ προστατευτικαὶ τοῦ τύπου διατάξεις τοῦ παρόντος ἄρθρου δὲν ἐφαρμόζονται ἐπὶ τῶν κινηματογράφων, δημοσίων θεαμάτων, φωνογραφίας, ραδιοφωνίας καὶ ἄλλων παρεμφερῶν μέσων μεταδόσεως λόγου ἢ παραστάσεως».

[2] Ὁ Α.Ν. 445]1937 συνεπληρώθη καὶ ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ Α.Ν. 955]1937, Α.Ν. 1619]1939, τοῦ Ν.Δ. 245]41 καὶ τοῦ Ν. Δ)τος 1108]42.

[3] Ἴδε Γαρδίκα: Ἐγκληματολογία, Α' (1948) σελ. 340.

διὰ τοῦτο βλέπομεν νὰ προβάλλωνται καθημερινῶς ἔργα λίαν ἐπιλήψιμα καὶ ἐπικίνδυνα.

Ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ἐξεδόθη ἡ ὑπ' ἀριθμ. 297 τῆς 8 Αὐγούστου 1930 ἐγκύκλιος, ἥτις ὁρίζει ὅτι «ἡ Ἀστυνομικὴ Διεύθυνσις Ἀθηνῶν ἢ Θεσσαλονίκης κρίνει περὶ τῆς κινηματογραφικῆς ταινίας βάσει τῆς ὑποβαλλομένης ὑπὸ τῆς κινηματογραφικῆς ἐπιχειρήσεως περιληπτικῆς ἀναγραφῆς τῆς ὑποθέσεως τῆς ταινίας· ἂν δὲ ἡ Ἀστυνομικὴ Διεύθυνσις δὲν δυνηθῇ νὰ σχηματίσῃ σαφῆ γνώμην ἐκ τοιαύτης περιγραφῆς, τότε δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν προβολὴν τῆς ταινίας πρὸς ἔλεγχον, ἂν συμφωνῇ καὶ ὁ κάτοχος τῆς ταινίας». Ἡ διάταξις αὕτη τῆς ἐγκυκλίου εἶναι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀντίθετος πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Ν.Δ.11(8]42 ἀφ' ἑτέρου δὲ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀξίας, διότι οὐδέποτε θὰ συναινέσῃ καὶ ὁ κάτοχος τῆς ταινίας εἰς τὴν προβολὴν αὐτῆς.[1]

Κατὰ τὸ ἄρθρον 11 τοῦ ὡς ἄνω Νομοθετικοῦ Δ]τος 1108]42 δύναται ἡ ἐπιτροπὴ ἐλέγχου κινηματογραφικῶν ταινιῶν νὰ χαρακτηρίζῃ ταινίας ὡς καταλλήλους δι' ἀνηλίκους. Ἀνήλικοι ἐνταῦθα θεωροῦνται οἱ μήπω συμπληρώσαντες τὸ 14 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν. Ταινίαι κατάλληλοι δι' ἀνηλίκους δύνανται νὰ χαρακτηρισθῶσιν ἰδίως αἱ τονώνουσαι τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην καὶ ἐξυψώνουσαι τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη, ἐμπνέουσαι τὸ θάρρος, τὴν αὐτοθυσίαν, τὴν εὐγένειαν, τὴν καλωσύνην, τὴν αἰσιοδοξίαν, τὰς ἡρωϊκὰς πράξεις, τὴν ἀρετήν, αἱ πλουτίζουσαι τὰς πρακτικὰς γνώσεις, αἱ παριστάνουσαι ἔργα τέχνης, πόλεις, τοπεῖα, ἱστορικὰ γεγονότα, ἐπιστημονικὰς ἐφευρέσεις καὶ πειράματα, ἤθη καὶ ἔθιμα διαφόρων λαῶν, αἱ κωμωδίαι ἀνεπιλήπτου χαρακτῆρος, κ.λ.π. Ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς ταινίας ὡς καταλλήλου ἢ ἀκαταλλήλου ἀναγράφεται εἰς τὰς διὰ τοῦ τύπου διαφημίσεις, εἰς τὰ προγράμματα καὶ ἄνωθεν τῶν ἐν ταῖς προθήκαις τῶν κινηματογράφων φωτογραφιῶν τοῦ ἔργου ἐμφανῶς καὶ διὰ παχέων τυπογραφικῶν στοιχείων.

Σχετικῶς μὲ τὰ ἀνωτέρω ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν:

α) ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις τῆς εἰσόδου τῶν ἀνηλίκων εἰς τοὺς κινηματογράφους οὐδέποτε ἐφηρμόσθη ἐν τῇ πράξει.

β) ὁσάκις προβάλλονται ἔργα κατάλληλα δι' ἀνηλίκους στήνονται ἀληθεῖς δι' αὐτοὺς παγίδες καθόσον προβάλλονται καὶ σκηναὶ ἐκ τοῦ ἔργου τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος, ὅπερ ἐνδεχομένως εἶναι τελείως ἀκατάλληλον δι' ἀνηλίκους.

---

[1] Ἴδε Γαρδίκα: Ἐγκληματογία, τόμ. Α' 3η ἐκδ. 1948 σελ. 337.

γ) καὶ ὅταν ἀκόμη ἀπαγορεύεται ἡ εἴσοδος εἰς ἀνηλίκους ἀναρτῶνται ἔξωθι τῶν κινηματογράφων τεράστιαι εἰκόνες διεγείρουσαι τὴν φαντασίαν τῶν ἀνηλίκων καὶ προσβάλλουσαι τὸ αἰσθητήριον αὐτῶν.

δ) ὅτι τὸ ὅριον τῶν 14 ἐτῶν πέραν τοῦ ὁποίου ἐπιτρέπεται ἡ παρακολούθησις πάσης ταινίας εἶναι λίαν χαμηλόν, προυτάθη ἡ ὕψωσις αὐτοῦ εἰς τὸ 18 ἔτος (Πουλαντζᾶς, Κουτσουμάρης, Γαρδίκας). Φρονοῦμεν ὅμως ὅτι ὀρθοτέρα θὰ ἦτο ἡ ὕψωσις αὐτοῦ εἰς τὸ 17 ἔτος τῆς ἡλικίας ὡς συμφωνοτέρα πρὸς τὰ εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ξένων Κρατῶν κρατοῦντα καὶ πρὸς τὰς περὶ ἀνηλίκων διακρίσεις τοῦ νέου Ποινικοῦ ἡμῶν Κώδικος.

ε) ἐνῷ ὁ Νόμος ὁρίζει ρητῶς (ἄρθρ. 11 παρ. 2 ἐδ. 3 Νομ. Δ)τος 1108)1942) ὅτι ταινίαι ἀστυνομικοῦ περιεχομένου ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δύνανται νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς κατάλληλοι δι' ἀνηλίκους ἐν τούτοις ἡ μεγαλυτέρα συρροὴ ἀνηλίκων παρατηρεῖται εἰς κινηματογράφους προβάλλοντας τοιαῦτα ἀποκλειστικῶς ἔργα.

στ) πολλάκις αἱ μητέρες λαμβάνουν μεθ' ἑαυτῶν τὰ τέκνα των μὲ τὴν ἀβάσιμον καὶ γελοίαν δικαιολογίαν ὅτι δὲν δύνανται νὰ πράξωσιν ἄλλως διότι δῆθεν δὲν ἔχουν ποὺ νὰ τὰ ἀφήσουν. Διὰ τοῦτο δέον νὰ ὁρισθῇ ἀφ' ἑνὸς μὲν κατώτατον ὅριον ἡλικίας διὰ τὰ κατάλληλα δι' ἀνηλίκους ἔργα, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἀπαγορευθῇ εἰς πάντας τοὺς ἀνηλίκους, μηδὲ τῶν βρεφῶν ἐξαιρουμένων, ἡ εἴσοδος εἰς τοὺς κινηματογράφους εἰς τὰ ἀκατάλληλα δι' ἀνηλίκους ἔργα. Ἀλλὰ πλὴν τῶν ἀπαγορευτικῶν ὡς ἄνω διατάξεων, τῆς ἀρνητικῆς τρόπον τινὰ πλευρᾶς τοῦ θέματος, πρέπει τὸ ὅλον πρόβλημα τῶν σχέσεων τῶν ἀνηλίκων πρὸς τὸν κινηματογράφον νὰ ἀντιμετωπισθῇ κατὰ τρόπον θετικὸν καὶ δημιουργικόν. Ἡ ἀπαγόρευσις τῆς εἰσόδου εἰς τοὺς κινηματογράφους εἶναι ἁπλῆ μὲν λύσις ἀλλὰ δυσεφάρμοστος ἂν μὴ ἀνεφάρμοστος. Ὁ κινηματογράφος εἶναι μία μανία, ἡ ὁποία ἔχει καταλάβει μικροὺς καὶ μεγάλους, ἓν ρεῦμα ἀκατάσχετον. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς τηλεοράσεως ἐν Ἀμερικῇ, ἡ ποιότης τῶν προβαλλομένων ἔργων διαρκῶς χειροτερεύει διὰ τῆς δημιουργίας ταινιῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀνυψοῦν τὸν θεατὴν εἰς ἀνωτέρας σφαίρας, ἀλλ' ἁπλῶς διεγείρουν τὰ κατώτερα αὐτοῦ ἔνστικτα. Μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πιστεύεται ὅτι θὰ καταστῇ δυνατὸς ὁ ἐπιτυχὴς ἀνταγωνισμὸς πρὸς τὴν τηλεόρασιν.

Πρέπει λοιπὸν ἡ προσοχὴ τῆς Πολιτείας νὰ στραφῇ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς δημιουργίας κινηματογράφου δι' ἀνηλίκους. Οἱ νέοι ἐπιδεικνύουν ζωηρὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὸν κινηματογράφον. Πρέπει

ὅμως ἀντιστοίχως καὶ ἡ Πολιτεία καὶ οἱ κινηματογραφισταὶ νὰ ἐπιδείξουν ἀνάλογον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν νεότητα.

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου χρειάζεται μεγάλη προσοχή. Ὡς παρετήρησεν ὁ ἔγκριτος χρονογράφος κ. Π. Παλαιολόγος, ἐκτὸς ἀπὸ μίαν ταινίαν, ἐμπνευσμένην ἀπὸ ἕνα διήγημα τοῦ Ντίκενς καὶ μίαν ἢ δύο εἰσέτι ταινίας, ὅλαι αἱ λοιπαὶ εἶναι ἀκατάλληλοι δι᾽ ἀνηλίκους. Οὔτε τὰ κλασσικὰ ἔργα, οὔτε αὐτὰ ποὺ φέρουν τὴν σφραγῖδα τῆς τέχνης εἶναι κατάλληλα. Διότι οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ἐγράφη συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας τῆς Παιδαγωγικῆς. Οὔτε αἱ πατροκτονίαι καὶ τὰ οἰδιπόδεια συμπλέγματα τῆς ἀρχαίας τραγωδίας, οὔτε τὸ αἱμοσταγὲς θέατρον τοῦ Σαίξπηρ ἢ τὰ κοινωνικὰ δράματα τοῦ Ἴψεν εἶναι κατάλληλα δι᾽ ἀνηλίκους. [1]

Ὑφίσταται συνεπῶς ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη τῆς δημιουργίας καὶ προβολῆς «ἐπαγωγῶν» ταινιῶν. Οὐχὶ ἁπλῶς παιδικῶν ἢ παιδαριωδῶν ταινιῶν, ἀλλὰ τοιούτων βασιζομένων εἰς τὰ διδάγματα καὶ τὰ πορίσματα τῆς Παιδαγωγικῆς. Αἱ ἐπαγωγοὶ ταινίαι διακρίνονται εἰς «διδακτικὰς» (didactiques) καὶ εἰς «μορφωτικὰς» (documentaires), καίτοι δὲ ἀμφότεραι αἱ κατηγορίαι αὗται τῶν ταινιῶν ἔχουν ὡς σκοπὸν νὰ διδάξουν καὶ νὰ μορφώσουν τὴν νεότητα, δέον ἐν τούτοις νὰ εἶναι ἀπηλλαγμέναι παντὸς σχολαστικισμοῦ ἢ πάσης προσηλυτιστικῆς τάσεως οἱασδήποτε μορφῆς, ποιότητος καὶ ἀποχρώσεως, ἐὰν θέλουν νὰ ἑλκύσουν πράγματι τοὺς νέους παρέχουσαι εἰς αὐτοὺς ἀληθῆ ψυχαγωγίαν ἤτοι ἀγωγὴν τῆς ψυχῆς. Αἱ ταινίαι αὗται δέον νὰ εἶναι ἄρτια καλλιτεχνικὰ ἔργα καὶ νὰ ἀποτελοῦν τὴν συνισταμένην τῶν προσπαθειῶν οὐχὶ ἐρασιτεχνῶν καὶ κερδοσκόπων παραγωγῶν, ἀλλ᾽ ἐμπνευσμένων ἰδεολόγων καὶ ἐπιστημόνων παιδαγωγῶν. Ὡσαύτως αἱ ταινίαι αὗται πλὴν τῶν προβαλλομένων εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τὰ Πανεπιστήμια, δὲν πρέπει νὰ προβάλλωνται εἰς εἰδικάς τινας αἰθούσας ἀλλ᾽ εἰς τὰς εὐρυχώρους, ἀνέτους καὶ πολυτελεῖς αἰθούσας τῶν κινηματογράφων, τῶν προοριζομένων διὰ τὸ εὐρὺ κοινόν, οἱ ὁποῖοι δύνανται καὶ νὰ καλύπτουν τὰς ἐνδεχομένας ζημίας ἐκ τῆς προβολῆς ἔργων προοριζομένων δι᾽ ἀνηλίκους.

Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην εἰς ἄλλα Κράτη ἔχει σημειωθῆ σημαντικὴ πρόοδος. Ἀπὸ μίαν ἔρευναν γενομένην ὑπὸ τῆς Unesco κατὰ τὸ 1949 διαπιστοῦται ὅτι εἰς πλείστας χώρας ὁ διδακτικὸς καὶ

---

[1] Ἴδε Π. Παλαιολόγου ἐν Ἐφημερίδι Τὰ «Νέα» 26 Ἰαν. 1948 πρβλ. Κ. Κατσαρᾶ: ἔνθ᾽ ἀνωτ. 1948 σελ. 38)39.

μορφωτικὸς κινηματογράφος δὲν εἶναι πλέον ὑπόθεσις κερδοσκοπικῶν κινηματογραφικῶν ἑταιρειῶν, ἀλλ' ἓν ἐκ τῶν κυριωτέρων μελημάτων τῆς Πολιτείας. Ἡ Σουηδία, Ἑλβετία, Βραζιλία, Ἀργεντινή, Αἴγυπτος, Ἀλγέριον ἀλλὰ καὶ ἡ Τουρκία, ὁ Λίβανος, ἡ Τύνις κλπ. ἔχουν λάβῃ εἰδικὰ νομοθετικὰ μέτρα διὰ τὴν ἐνίσχυσιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ διδακτικοῦ καὶ μορφωτικοῦ κινηματογράφου.[1] Εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ξένων Κρατῶν ἔχουν ἱδρυθῇ αὐτόνομοι ὀργανισμοὶ διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ μορφωτικοῦ κινηματογράφου ὡς καὶ κινηματογραφικαὶ λέσχαι διὰ παιδιά. Οὕτως ὁ γνωστὸς ἀγγλικὸς κινηματογραφικὸς ὀργανισμὸς J. A. Rank ἵδρυσεν ἤδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1944 ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας 400 καὶ πλέον κινηματογραφικὰς λέσχας, περιλαμβανούσας ἄνω τῶν 400.000 παιδιῶν ἡλικίας 7 - 14 ἐτῶν. Αἱ λέσχαι αὗται ἔχουν ὑπερβῇ τὸ στενὸν κινηματογραφικὸν πλαίσιον, ἐλεξιχθεῖσαι εἰς ἀληθεῖς ἑστίας χαρᾶς καὶ διαπαιδαδωγήσεως. Καὶ ἐν Γαλλίᾳ ὑφίστανται σήμερον ἄνω τῶν 20 Κρατικῶν, ἡμικρατικῶν καὶ ἰδιωτικῶν ὀργανισμῶν ἀσχολουμένων ἀποκλειστικῶς μὲ τὸ ζήτημα τοῦ κινηματογράφου διὰ τὴν νεότητα.

Ἡ Ἑλλὰς διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ μορφωτικοῦ κινηματογράφου ἔλαβε τὰ ἑξῆς νομοθετικὰ μέτρα.[2]

α) Ὥρισεν ὅτι πᾶσα κινηματογραφικὴ ἐπιχείρησις ὑποχρεοῦται νὰ προβάλλῃ καθ' ἑκάστην προβολὴν μετὰ τοῦ τακτικοῦ προγράμματος τὰς ὑπὸ τοῦ γραφείου μορφωτικοῦ κινηματογράφου ἢ τοῦ κράτους χορηγούμενας δωρεὰν ταινίας διαρκείας οὐχὶ πλέον τῶν 15 λεπτῶν (ἄρθρον 8 Α.Ν. 445]1937).

β) Ἐξέδωκε τὸν Α.Ν. 210]1936 «περὶ κυρώσεως διεθνοῦς συμβάσεως διὰ τὴν διευκόλυνσιν τῆς διεθνοῦς κυκλοφορίας τῶν μορφωτικῶν κινηματογραφικῶν ταινιῶν», καθ' ὃν τῇ εἰδικῇ ἑκάστοτε ἐγκρίσει τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν δύνανται ν' ἀπαλλάσσωνται τῶν εἰσαγωγικῶν τελῶν, προσκαίρως ἢ ὁριστικῶς, κινηματογραφικαὶ ταινίαι μορφωτικοῦ χαρακτῆρος.

γ) Ἐξέδωκε τὸ Β. Διάταγμα τῆς 11]17.2.1936 περὶ λειτουργίας τοῦ γραφείου μορφωτικοῦ κινηματογράφου, ὅπερ ὁρίζει ὅτι τὸ γραφεῖον τοῦτο ἑδρεύει ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας, ἔχον παρ' αὐτῷ

---

[1] Ἴδε ἔκδοσιν καὶ Unesco: Presse, Film, Rodio, Παρίσιοι, 1919 σελ. 155 ἑπ.

[2] Ἴδε σχετικῶς Γαρδίκαν: ἔνθ' ἀνωτ. Α' σελ.339, Λαμπαδάριον: αὐτόθι.

καὶ γνωμοδοτικὸν συμβούλιον, τοῦ ὁποίου κύριον ἔργον εἶναι ἡ ἐκλογὴ καὶ ἔγκρισις τῶν θεμάτων τῶν μορφωτικῶν ταινιῶν.

Ἐν τούτοις τὰ μέτρα ταῦτα εἶναι λίαν ἀνεπαρκῆ διὰ τὴν θετικὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τοῦ παιδικοῦ κινηματογράφου καὶ τῆς δημιουργίας καὶ εὐρυτέρας κυκλοφορίας μορφωτικῶν ταινιῶν. Ἡ ἐπίλυσις τοῦ προβλήματος τούτου ἀποτελεῖ ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην καθόσον σήμερον διαπιστοῦται γενικῶς μία σημαντικὴ αὔξησις τῆς ἐγκληματικότητος τῶν ἀνηλίκων, ὀφειλομένη ὡς ἀνεπτύχθη προηγουμένως ἐν πολλοῖς καὶ εἰς τὸν φθοροποιὸν κινηματογράφον.

Εἰς ὅλην τὴν τεραστίαν προσπάθειαν, ἥτις καταβάλλεται διὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ μορφωτικοῦ κινηματογράφου δὲν πρέπει νὰ ὑστερήσῃ ἡ Ἑλλάς. Ἡ χώρα μας εἶναι βεβαίως πτωχή, ἀλλ' οὐδεμία δαπάνη εἶναι ὑπερβολικὴ ὅταν πρόκειται νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν νεολαίαν μας. Ἡ Ἑλλάς, ἡ ὁποία ἐδίδαξεν εἰς ὅλον τὸν κόσμον τίς εἶναι ἡ ἀληθὴς ἀγωγὴ τῶν νέων, ἡ ὁποία ἔθεσε τὰ θεμέλια τῆς Παιδαγωγικῆς Ἐπιστήμης, πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσῃ θετικῶς καὶ τὰς νέας συγχρόνους μορφὰς τῶν κοινωνικῶν διὰ τοὺς νέους κινδύνων. Τὸ ἑλληνόπουλο, ὅπως κάθε φυσιολογικὸς νέος, ἀγαπᾶ τὰ θεάματα. Ἂς μὴ στερηθῇ λοιπὸν τὸν κινηματογράφον, ἀλλ' ἂς τοῦ δώσωμεν κατάλληλον κινηματογράφον. Ἀγαπᾶ ὅμως καὶ τὰς περιπετείας. Δὲν πρέπει νὰ τοῦ στερήσωμεν καὶ τὴν τάσιν αὐτήν. Ἀντὶ νὰ τοῦ δίδωμεν ὅμως τὰς περιπετειώδεις ἀστυνομικὰς ταινίας, αἱ ὁποῖαι ὁδηγοῦν πρὸς τὸ ἔγκλημα, ὑπάρχει καὶ διὰ τὴν τάσιν αὐτὴν μία ἐξαιρετικὰ ἐπαγωγὸς διέξοδος. Ὑπάρχει μία ὡραία ὀργάνωσις, ἡ ὁποία ἔχει τὰς ρίζας της εἰς τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην καὶ τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας. Ὑπάρχει ὁ Π ρ ο σ κ ο π ι σ μ ό ς. Ἂς δώσωμεν εἰς τὸ ἑλληνόπουλον ἐπίσης καὶ ἄλλας ἐπωφελεῖς ἀπασχολήσεις μὲ τὴν βοήθειαν τῶν Χριστιανικῶν, ἀθλητικῶν καὶ ἐκδρομικῶν ὀργανώσεων, ὥστε ὁ κινηματογράφος νὰ μὴ ἀποτελῇ τὴν μοναδικὴν ἀπασχόλησιν καὶ ψυχαγωγίαν τῆς νεολαίας. Ἀλλ' ἂς βοηθήσωμεν τὸ ἑλληνόπουλο πρὸ παντὸς νὰ ξαναβρῇ τὴν πίστιν πρὸς τὰ ἐθνικὰ καὶ θρησκευτικὰ ἰδεώδη, πρὸς τὰ ὑπέροχα ἑλληνοχριστιανικὰ ἰδεώδη. Οὕτω μόνον θὰ ἐπιτύχωμεν τὴν παίδευσιν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, ὡς δὲ λέγει καὶ ὁ Πλάτων ἐν Φαίδρῳ: «Τῆς παιδεύσεως τῆς ψυχῆς οὔτε ἀνθρώποις, οὔτε Θεοῖς τῇ ἀληθείᾳ τιμιώτερον οὔτε ἔστιν οὔτε ποτε ἔσεται».

(Τέλος)

ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΓΑΒΡ. ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ Δ. Ν.

Δ ι κ η γ ό ρ ο ς

Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ ΜΗΤΡΟΣ

Αἱ στιγμαὶ τὰς ὁποίας διερχόμεθα σήμερον ὡς Ἔθνος καὶ ὡς Λαὸς μᾶς κάμνουν νὰ στρέψωμεν τὰ βλέμματα εἰς αὐτὸ τὸ παρόν, εἰς τὴν σημερινὴν πραγματικότητα τοῦ τόπου ἡμῶν καὶ νὰ ἀτενίζωμεν μετὰ σοβαρότητος τὸ μέλλον. Ἀτενίζομεν πρὸς τὰ βάθη τοῦ ὁρίζοντος μὲ δυναμικὰς ἐλπίδας τοῦ ἐσωτερικοῦ ἡμῶν εἶναι πρὸς τὴν χαραυγὴν τῆς ἐθνικῆς πορείας τῆς μετὰ τὸν τερματισμὸν τοῦ πολέμου Ἑλλάδος, ἀνταξίας τῆς ὑπερτρισχιλιετοῦς ἱστορίας αὐτῆς, φορέως καὶ βασικοῦ συντελεστοῦ μιᾶς νέας ἐκπολιτιστικῆς ζωῆς.

Ἀνέκαθεν ἀπὸ τῆς πρώτης ἱστορικῆς ἐμφανίσεώς της ἡ Ἑλλὰς διέπρεψεν μεγαλουργήσασα ὡς Ἔθνος, χάρις εἰς τὰς σπανίας καὶ ἀπαραμίλλους ἠθικὰς ἰδιοσυστασίας τῆς Ἑλληνίδος μητρός. Πρὸ παντὸς παρὰ τὴν δίνην τῶν ἑκάστοτε ἀντιξόων συνθηκῶν ἐστάθη πάντοτε ἡ Ἑλληνὶς μητέρα ἡ ἀπερίσπαστος καὶ ἡρωϊκὴ δημιουργὸς καὶ ἡ πολύτιμος ἠθικὴ συμπαραστάτις τοῦ ἀνυπερβλήτου μεγαλείου καὶ τῆς αἴγλης τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας.

Ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἡ Ἑλληνὶς μητέρα διεδραμάτισεν εἰς τὴν ἀθάνατον ἑλληνικὴν ἱστορίαν σπουδαιότατον ρόλον. Ἦτο ἐκείνη, ἡ ὁποία ἐγαλούχει τὸ τέκνον αὐτῆς νὰ ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του, ὅσον καὶ τὴν ζωήν του. Αἱ Σπαρτιάτιδες μητέρες, ὅταν προέπεμπον τὰ τέκνα των εἰς τὸν πόλεμον ἔδιδον εἰς αὐτὰ τὴν ἀσπίδα λέγουσαι τὸ ἀθάνατον ἐκεῖνο «ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τάς», ἢ νὰ τιμήσῃς δηλαδὴ αὐτὴν τὴν ἀσπίδα ὡς νικητὴς ἢ νὰ σὲ φέρουν νεκρὸν ἐπάνω εἰς αὐτήν. Κυρίως ὅμως ἡ Ἑλληνὶς μητέρα ἐμεγαλούργησεν ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὸν κόσμον διότι ἐμπνεομένη ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν πίστιν καὶ ἀγάπην καθοδηγουμένη δὲ ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου παρουσίασεν ἄνδρας, οἱ ὁποῖοι ἐτίμησάν διὰ τῶν ἔργων των, τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν πατρίδα.

Φωτεινὰ παραδείγματα θὰ μένουν διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἡ Ἀνθοῦσα, ἡ Ἐμμέλεια καὶ ἡ Νόννα, αἱ ὁποῖαι ἀνέδειξαν ἕνα Χρυσόστομον, ἕνα Βασίλειον, ἕνα Γρηγόριον καὶ ἐδημιούργησαν

οὕτω τὴν ἐποχήν, ἡ ὁποία ἀπετέλεσεν τὸν «χρυσοῦν αἰῶνα» τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Αἱ Χριστιαναὶ μητέρες εἶχον κάμει βαθεῖαν ἐντύπωσιν καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς εἰδωλολάτρας, ὥστε φιλόσοφοί τινες ἐξ αὐτῶν νὰ λέγουν «βαβαί! οἷαι μητέρες παρὰ Χριστιανοῖς εἰσί». Καὶ εἰς τὰ ἔνδοξα ἔτη τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας αἱ μητέρες εἶχον προσφέρει τὴν μεγαλυτέραν συμβολὴν εἰς τὸ ἔργον τῆς προόδου καὶ τῆς ἀκμῆς τοῦ Ἔθνους. Γνωστὸς εἶναι εἰς πάντας ὁ ρόλος τὸν ὁποῖον ἔπαιξεν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ πρώτου Χριστιανοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Μεγ. Κωνσταντίνου ἡ εὐσεβὴς μήτηρ του ἡ Ἁγία Ἑλένη. Ἠμπορεῖ νὰ εἴπῃ τις, ὅτι εἰς ἄφθαστον ὕψος ἐξεδηλώθη ἡ δύναμις τῆς Ἑλληνίδος μητρὸς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δουλείας τοῦ ἔθνους ὡσὰν ἄλλη Μαρία τοῦ ταπεινοῦ σταύλου τῆς Βηθλεέμ, ἡ ὁποία παρὰ τὰς ἀνατριχιαστικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ θηριώδους Ἡρώδου ἐθέρμαινε τὸ πολυαγαπημένον βρέφος αὐτῆς μετὰ ἀπαραμίλλου στοργῆς καὶ θείου φίλτρου εἰς τὰς θερμάς της ἀγκάλας. Καὶ ἡ Ἑλληνὶς μήτηρ, παρὰ τὰς βαρείας ἁλυσσίδας τῆς δουλείας, προσεπάθει μὲ τὰ συναισθήματά της καὶ τοὺς λόγους αὐτῆς νὰ διαμορφώσῃ τὴν τρυφερὰν ψυχὴν τοῦ τέκνου της, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ συγκρατηθῇ τοῦτο ὅταν ἔφθανε εἰς τὴν ἐφηβικήν του ἡλικίαν. Ἦτο πλέον ὁ νέος πλήρης πίστεως εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα, ἐπάνω δὲ εἰς αὐτὰ τὰ ἰδανικὰ ἐρρύθμιζεν ὁλόκληρον τὴν ζωήν του. Ἡ ἀγάπη τῆς Ἑλληνίδος μητρὸς πρὸς τὸ τέκνον της εἶχε πάντοτε μίαν σταθερὰν ἱερὰν κατεύθυνσιν, ἕνα φωτεινὸν καὶ ἀντικειμενικὸν σκοπόν, μίαν ὑψίστην θρησκευτικὴν καὶ ἐθνικὴν ἀποστολήν. Οὐδέποτε ἠρκέσθη ἁπλῶς εἰς τὰς φυσικὰς τῆς γεννήσεως καὶ ἀναπαραγωγῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὑποχρεώσεις της, οὐδέποτε περιωρίσθη δηλαδὴ εἰς τὴν ἀναπόφευκτον ἔκφανσιν τοῦ πρώτου κύκλου τοῦ ἔργου τῆς τόσον θείας ἀποστολῆς της, ἀποστολῆς ἡ ὁποία διὰ τὴν γυναῖκα εἶναι θεῖον δῶρον δοθὲν εἰς αὐτὴν ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ. Ἡ Θεία Πρόνοια ἐπροίκισε τὴν γυναῖκα μὲ τὴν δυνατότητα νὰ δημιουργῇ «εἰκόνας» αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, διότι ὅπως διδάσκει ἡ Ἁγία Γραφή, κάθε ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος γεννᾶται, γεννᾶται καὶ εἶναι «κατ' εἰκόνα Θεοῦ». Καὶ δὲν ὑπάρχει μεγαλυτέρα τιμὴ διὰ μίαν γυναῖκα ἀπὸ τοῦ νὰ εἶναι μητέρα, διότι προσφέρει μεγίστας ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ εἰς τὴν πατρίδα, ἐφοδιάζουσα ταύτας μὲ ἀ ν θ ρ ώ π ο υ ς. Αὕτη μόνον δύναται νὰ δώσῃ τοὺς εὐσεβεῖς Χριστιανοὺς καὶ τοὺς ποιμένας αὐτῶν κληρικούς, τοὺς καλοὺς πολίτας καὶ ἄρχοντας, τοὺς γενναίους στρατιώτας καὶ ἡγέτας.

Εἰς τὴν δύσκολον καμπὴν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας ὁ ῥόλος, αἱ ὑποχρεώσεις καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἑλληνίδος ὡς μητρός, ἐνέχει καὶ προσλαμβάνει καθημερινῶς μίαν ἰδιάζουσαν σημασίαν. Ἡ παροῦσα κατάστασις ἀξιοῖ ἀπὸ τὴν ἑλληνίδα μητέρα νὰ ἵσταται ὅσον ποτὲ ἄλλοτε εἰς τὸ ὕψος τῆς τόσον εὐγενοῦς καὶ ἱστορικῆς ἀποστολῆς της Εἰς τὸ καθολικὸν προσκλητήριον ὅλων τῶν λαῶν τῆς γῆς, ἡ Ἑλληνὶς μητέρα πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ εἶναι ἕτοιμη διὰ τὸ «παρὼν» πρὸς ἀνοικοδόμησιν τῆς μεταπολεμικῆς ἀνθρωπότητος. Πάντοτε ἡ Ἑλληνὶς ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ σκέπτηται, νὰ ἐργάζηται, καὶ νὰ ἐκδηλοῦται διὰ τοῦ πλέον ἀρίστου τρόπου, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ δύναται νὰ ἀντικρύζῃ τὸ μεγαλούργημα τῶν τόσον δικαίων μόχθων της.

Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς τὴν κοινωνίαν, εἰς τὸ Ἔθνος, εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ἡ Ἑλληνὶς μητέρα πρέπει νὰ παραδώσῃ ἕνα Ἕλληνα ἱκανὸν νὰ συμβάλῃ δι᾽ ὅλων τῶν σωματικῶν καὶ πνευματικῶν του δυνάμεων εἰς τὴν διαμόρφωσιν μίας νέας εἰρηνικῆς ἐποχῆς.

Ἡ Ἑλληνὶς μητέρα πρέπει ἀπὸ τοῦ λίκνου ἀκόμη νὰ ἐμφυσᾷ εἰς τὰ τέκνα της τὴν πίστιν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα, νὰ ἐκτρέφῃ αὐτὰ κατὰ τὸν ἀπόστολον τῶν ἐθνῶν Παῦλον «ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου» (Ἐφεσ. 6, 4—5). Ὡς φωτεινὸν παράδειγμα ἂς ἔχῃ τὴν Παναγίαν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν μητέρα· ἐνισχυομένη διὰ τῆς προσευχῆς, θὰ δύναται διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδος πρὸς Αὐτήν, ὡς καὶ διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ ἐπιμονῆς, νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ βαρὺ καὶ ὡραῖον ἔργον τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων της. Οὕτω θὰ ἠμπορέσῃ ἀσφαλῶς νὰ παραδώσῃ εἰς τὴν κοινωνίαν καλοὺς Χριστιανοὺς καὶ καλοὺς Ἕλληνας, οἱ ὁποῖοι εἶναι τόσον ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν μιᾶς νέας Χριστιανικῆς Ἑλλάδος, διότι ἡ μητέρα εἶναι ἐκείνη, ἥτις ἵσταται πάντοτε μέχρι τῆς ὑστάτης πνοῆς της, ἀκοίμητος φρουρὸς καὶ φωτεινὸς σύντροφος εἰς τὰ βήματα τῆς δημιουργικῆς πορείας τοῦ τέκνου της.

Ὅταν ὅλαι αἱ Ἑλληνίδες μητέρες ἐννοήσουν τὴν θείαν αὐτὴν ἀποστολήν των, τότε τὸ Ἔθνος ἡμῶν θὰ εὕρῃ τὸν πραγματικόν του δρόμον καὶ τὴν ἀληθινήν του θέσιν εἰς τὴν μεγάλην οἰκογένειαν μιᾶς ἀδελφωμένης ἀνθρωπότητος. Αἱ Ἑλληνίδες μητέρες θὰ συνεχίζουν οὕτω τὸ ὑπέροχον ἔργον των τῆς δημιουργίας ἀ ν θ ρ ώ π ω ν καὶ θὰ ἀποτελοῦν τὸν μεγαλύτερον συντελεστὴν τῆς γενικῆς προόδου.

ΕΙΡΗΝΗ ΤΣΙΓΚΟΥ, Θεολόγος

ΕΠΙ ΤΗ ΛΑΜΠΡΟΦΟΡΩ ΑΝΑΣΤΑΣΕΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

Ἡ φρικώδης τοῦ Γολγοθᾶ θυσία ἐτελέσθη. Μετὰ τοὺς ἀφορισμοὺς τῶν διατεταγμένων εἰς τὸ ἔγκλημα δικαστῶν καὶ μετὰ τὰς βαναυσότητας τοῦ ὄχλου καὶ τὴν προδοτικὴν ὀλιγοψυχίαν τοῦ Ποντίου Πιλάτου καὶ τὴν εὐγενικὴν παραμυθίαν Σίμωνος τοῦ Κυρηναίου, ὁ ὡραῖος Διδάσκαλος τῆς ἀγάπης, ἐν μέσῳ τῶν δύο ληστῶν ἐξέπνευσε ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ.

Θηριῶδες τὸ ἀνθρώπινον μῖσος, ὅταν Ἐκεῖνος ἔζη, μετεβλήθη τώρα εἰς φόβον καὶ συγκρατεῖ εἰς ἐπιθανάτιον ἀγωνίαν τοὺς συλλαβόντας καὶ ἐκτελέσαντας τὸ μυσαρὸν ἔγκλημα. Ἐφοβοῦντο καὶ ἔτρεμον μετὰ τὸν θάνατόν Του ἐκεῖνοι ποὺ τὸν ἐμίσησαν καὶ ἐπεζήτησαν καὶ ἐπέτυχον τὴν θανάτωσίν Του. Γύρω ἀπὸ τὸν Τάφον, ὅπου ἐτάφη τὸ ζωήρρυτον καὶ ζωηφόρον σῶμα Του, ἀγρυπνοῦν ὁ ἑκατόνταρχος καὶ ἡ κουστωδία. Ἐπὶ τοῦ τάφου ὀγκώδης ἡ πλάξ, ἡ καλύπτουσα τὸν ἐξαφανισμὸν μιᾶς μαρτυρικῆς ζωῆς. Ὅλα ἐπρόδιδον ὅτι οἱαδήποτε ἀνθρωπίνη δύναμις θὰ καθίστατο ἀνίσχυρος νὰ προσβάλῃ τὰ ληφθέντα μέτρα.

Καὶ ὅμως. Ὁ Ἅδης ἐνικήθη, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ Ἀνέστη, τὸ θαῦμα συνετελέσθη καὶ τὸ Θεῖον φῶς, τὸ ἀνέσπερον φῶς, ἀνέλαμψεν ἐκ τοῦ Τάφου. Ὁ Σταυρὸς τὸν ὁποῖον δὲν κατενόησεν ὁ Ἐπίκτητος καὶ ἐστιγμάτισεν ὁ Τάκιτος, κατέστη τὸ σύμβολον τῆς νέας πίστεως. Μετὰ τὸν Σταυρὸν καὶ τὸν Τάφον, ἡ Ἀνάστασις. Ἡ ἀνθρωπότης ἐγνώρισε καὶ αὐτὴ τὰς περιόδους αὐτὰς καὶ ἤλπισε πάντοτε, κατὰ τὰς στιγμὰς τοῦ μαρτυρίου της, ὅτι δὲν ὑπάρχει δι᾽ αὐτὴν θάνατος, ἀλλὰ μόνον ὁ τάφος τῆς δυστυχίας, διὰ νὰ ἔλθῃ μετ᾽ αὐτὸν ἡ Ἀνάστασις, ἀρκεῖ ἡ ΠΙΣΤΙΣ νὰ μὴ ἐγκαταλείπει αὐτήν, ἀρκεῖ ἡ δύναμις τῆς ἐλπίδος νὰ εἶναι δι᾽ αὐτὴν ὁδηγός.

Οἱ αἰῶνες ἐπίστευσαν εἰς τὸ χαρμόσυνον ἄγγελμα τῆς λυτρώσεως καὶ ἡ ἀγαλλίασις ἐπλήρωσε φωτὸς τὴν ψυχήν των, ἐξήγνισε τὰς καρδίας των, ἐλάμπρυνε τὰς συνειδήσεις των, ὡδήγησεν αὐτοὺς πρὸς τὴν

κατανόησιν ἀληθειῶν διὰ τὰς ὁποίας ἐκλήθησαν ν' ἀγωνισθοῦν, ὑπὲρ τῶν ὁποίων θυσίαι ἐγένοντο καὶ θυμάτων ἑκατόμβαι ὑψώθησαν.

Τὸ Χριστιανικὸν πνεῦμα ἐθριάμβευσε, παρὰ τὰς ἀντιδράσεις, τοὺς διωγμούς, παρὰ τὸ μαρτύριον, διότι ἐπίστευσε καὶ διότι ἤλπισε, διότι ἐγνώρισε τὸν Σταυρόν, τὸ μαρτύριον, διότι ἐφωτίζετο ἀπὸ τὸ ἀνέσπερον φῶς τῆς ἐλπίδος πρὸς μίαν Ἀνάστασιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ θρίαμβος τοῦ ἰδεώδους θὰ ἦτο ἡ λύσις τῶν δεσμῶν.

Οὐδεμία ἄλλη κατάκτησις ἐπεβλήθη τόσον, ὅσον ἡ ἐκ τοῦ Γολγοθᾶ ἐκπορευθεῖσα καὶ ἐξαπλωθεῖσα ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχει αἴσθημα εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, τὸ Χριστὸς Ἀνέστη θὰ εἶναι ἡ δύναμις, ἡ ὁποία θὰ ἐμπνέῃ καὶ θὰ συγκινῇ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν. Θὰ εἶναι ἡ ἀνωτάτη βαθμὶς τῆς ἁρμονικῆς κλίμακος, ἡ ὁποία θὰ ἀποκορυφώνῃ τὴν χαρὰν καὶ θὰ εἶναι πάντοτε ἐν μέσῳ τῶν αἰώνων τὸ συνεχῶς ἀνυψούμενον ἀνάβαθρον τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀνακουφίσεως.

ΞΕΝΟΦΩΝ Ι. ΧΑΤΖΗΣΑΡΑΝΤΟΣ
ΑΘΗΝΑΙ Δικηγόρος

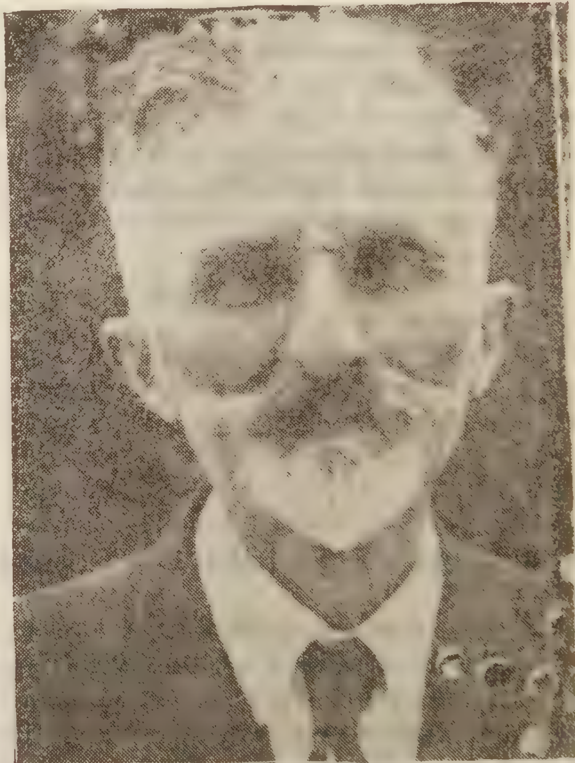
ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΤΑΞΙΑΡΧΟΥ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Τῇ 9ῃ Μαρτίου, Κυριακῇ τῆς Ὀρθοδοξίας, ἐτελέσθη ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ Πολιούχου ἁγ. Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου, Ἀρχιερατικὸν μνημόσυνον, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τριετίας ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου Ταξιάρχου Χριστοπούλου, προεξάρχοντος τοῦ Παναγιωτάτου Μητροπολίτου ἡμῶν κ. Παντελεήμονος. Κατὰ τὸ μνημόσυνον παρέστησαν πλὴν τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ ἀοιδίμου, ὁ κ. Δήμαρχος Θεσσαλονικέων, ἡ Ἕνωσις τῶν ἐν τῇ πόλει ἡμῶν Ρουμελιωτῶν, τὰ μέλη τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἀνεγέρσεως Ναοῦ Ἁγ. Δημητρίου καὶ πολλοὶ τῶν ἐγκρίτων συμπολιτῶν τιμῶντες τὴν μνήμην τοῦ ἐκλιπόντος ἐκλεκτοῦ συμπολίτου.

Μετὰ τὴν ἐπιμνημόσυνον ἀκολουθίαν ὁ Π. Μητροπολίτης, ἐξαίρων τὴν μεγίστην συμβολὴν καὶ τοὺς ἀτρύτους κόπους καὶ φροντίδας ἃς κατέβαλε ὁ ἀείμνηστος Χριστόπουλος, διὰ τὴν ἀνιστόρησιν τοῦ

περικαλλοῦς καὶ ἱστορικοῦ ναοῦ τοῦ προστάτου καὶ Πολιούχου τῶν Θεσσαλονικέων εἶπε τὰ ἑξῆς:

... Ὁ ἀείμνηστος Ταξιάρχης Χριστόπουλος, μετὰ ζήλου ἐπαινετοῦ καὶ θεαρέστου, πολὺ ἐμόχθησε διὰ τὴν ἀναστήλωσιν τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Πολιούχου τῆς Θεσσαλονίκης. Τὸ Πανελλήνιον καὶ πάντες

Ὁ ἐκ τῶν συντελεστῶν τοῦ ἔργου τῆς ἀνιστορήσεως τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ ἁγ. Δημητρίου ἀείμνηστος Τ. Χριστόπουλος.

ὅσοι ἀξιοῦνται νὰ ἐπισκεφθῶσι τὸν περικαλλέστατον τοῦ Μεγαλομάρτυρος Ἁγίου Δημητρίου Ναόν, θαυμάζουσι τὸ συντελεσθὲν ἔργον τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ ἱστορικοῦ τούτου Ἑλληνοχριστιανικοῦ Μνημείου. Ἀλλ' ἡ πόλις τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἡμεῖς πάντες, ὅσοι εἴμεθα συνδεδεμένοι ἰδιαιτέρως μὲ τὸν μέγαν τοῦτον Ναόν, δὲν θαυμάζομεν μόνον τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἔκτασιν τοῦ ἔργου, ἀλλὰ καὶ συγκινούμεθα βαθύτατα,

ἀναλογιζόμενοι τὰς δυσχερεῖς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας ἀνῳκοδομήθη ὁ Ναὸς καὶ τοὺς πολλοὺς καὶ βαρεῖς μόχθους διὰ τῶν ὁποίων οἱ νέοι κτίτορες ἀνεστήλωσαν καὶ ἀνιστόρησαν τὸν Ναὸν τοῦ Μυροβλήτου.

Μεταξὺ τῶν κτιτόρων τούτων, ἐξέχουσαν κατέχει θέσιν ὁ Ταξιάρχης Χριστόπουλος. Καὶ εἶναι δίκαιον νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι ὁ Ταξιάρχης Χριστόπουλος δὲν εἶναι ἁπλῶς εἷς ἐκ τῶν κτιτόρων τοῦ νέου ναοῦ, ἀλλ' εἶναι ὁ κύριος συντελεστὴς τοῦ ἔργου, ὁ πρωτεργάτης τῆς ἀναστηλώσεως.

Μακαρίζομεν τὴν μνήμην του διὰ τοῦτο. Ἐπαινοῦμεν μετὰ θαυμασμοῦ τὸν ζῆλον του, τοὺς μόχθους του καὶ τὰς ἀόκνους αὐτοῦ προσπαθείας. Καὶ εὐχόμεθα ὅπως ὁ Κύριος ἀποδώσῃ εἰς αὐτὸν πλούσιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς τὸν μισθὸν καὶ διατηρῇ τὴν μνήμην αὐτοῦ αἰωνίαν.

Ὁ Αὐτόνομος Ὀργανισμὸς ἀνεγέρσεως τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον, ἐνετείχισαν μαρμαρίνην πλάκα ἀναγράφουσαν τὸ ὄνομα τοῦ Ταξιάρχου Χριστοπούλου καὶ ἀνήρτησαν τὴν φωτογραφίαν αὐτοῦ ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Ἐπιτροπικοῦ εἰς διηνεκῆ ἀνάμνησιν τῶν μόχθων οὓς κατέβαλεν ὁ ἀείμνηστος ὑπὲρ τῆς ἀνιστορήσεως τοῦ ναοῦ τοῦ Πολιούχου.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΕΟΡΤΩΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχους)

Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ Ἀποστόλου Παύλου» ἄρθρου τοῦ Καθηγητοῦ Ε. BENZ (τοῦ Παν)μίου τοῦ Marburg), δημοσιευθέντος ἐν τῇ »Frankfurter Illustrierte» 19 Αὐγούστου 1951.

Ἡ πρώτη ἤδη ἀποβίβασίς μας εἰς τὴν Καβάλαν μᾶς ἔδωκε ζωηροτάτην ἔννοιαν περὶ τοῦ τί μᾶς ἀνέμενε ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς εἰς ὁλονὲν μεγαλύτερον βαθμὸν εἰς κάθε νέον τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐφθάνομεν. Κανεὶς δὲν ἐπερίμενε τοιαύτην καταπληκτικὴν συμμετοχὴν τοῦ λαοῦ, κανεὶς δὲν ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ τὸ πόσον ἤθελον οἱ Ἕλληνες νὰ ἑορτάσουν τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἀποστόλου ὡς τὴν ἰδικήν των ἑορτήν. Ἀπεβιβάσθημεν εἰς τὸν τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀποβιβασθῇ πρὸ 1900 ἐτῶν ὁ Ἀπόστολος. Ἡ πόλις ἐκαλεῖτο τότε Νεάπολις. Βεβαίως κανεὶς δὲν θὰ εἶχεν ὑποδεχθῇ τότε τὸν ταπεινὸν Ἰουδαῖον Ραββῖνον, ὁ ὁποῖος ἔφθανεν εἰς τὴν χώραν ἐκείνην. Ἡμᾶς ὅμως μᾶς ἀνέμενεν

ὁ Ἱερὸς Κλῆρος τῆς Καβάλας μὲ λάβαρα καὶ εἰκόνας· ἐπὶ κεφαλῆς ἦσαν οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Μακεδονίας· στρατιωτικὰ τμήματα εἶχον παραταχθῆ καὶ ἀπέδιδον τιμάς. Αἱ στρατιωτικαὶ μουσικαὶ ἐχαιρέτουν τὴν πομπὴν τῶν προσκυνητῶν μὲ χαρωπὰς μελῳδίας. Πρόσκοποι καὶ τρόφιμοι τῶν Ὀρφανοτροφείων ἐπλαισίωναν τὴν παράταξιν. Νεάνιδες μὲ Μακεδονικὰς ἐνδυμασίας, μὲ πολύχρωμα κεντήματα καὶ κοσμήματα μᾶς ὑπεδέχοντο πρόσχαρα. Ἀντεπροσωπεύοντο ὅλαι αἱ ἀρχαί· ὁλόκληρος ὁ πληθυσμὸς τῆς πόλεως καὶ τῆς ὑπαίθρου εἶχε συρρεύσει ἐκεῖ, ἐγέμιζε μὲ βόμβον τοὺς δρόμους, κατεῖχε τὰς στέγας, τοὺς ἐξώστας καὶ τὰ ὑπόστεγα. Ἀπὸ παντοῦ ἐξεχύνετο ἀκράτητος ἐνθουσιασμός. Ὁ λαὸς τῆς Μακεδονίας ἑώρταζε πανηγυρικῶς τὸν Παῦλον του . . . . . .

. . . .

Τὸ ἀποκορύφωμα τῶν ἑορτῶν τοῦ Παύλου ἀπετέλεσεν ὁ ἑσπερινὸς εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ἀκροπόλεως κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου (29 Ἰουνίου). Εἰς τὰς πρὸ τῶν Προπυλαίων βαθμίδας καὶ εἰς τὸν ἐλεύθερον χῶρον μεταξὺ Ἀρείου πάγου καὶ Ἀκροπόλεως ἐξεχύνετο πλῆθος λαοῦ τῶν Ἀθηνῶν μὲ τὸν Βασιλέα του Παῦλον εἰς τὸ μέσον, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὀνομαστικήν του ἑορτήν, καὶ ὅλους τοὺς ξένους προσκυνητάς. Μέχρι τοῦ βραχώδους λόφου ἀπέναντι μὲ τὸ μνημεῖον τοῦ Φιλοπάπου, μέχρι τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀπτέρου Νίκης ἐπάνω καὶ μέχρι τῶν κιόνων τοῦ Παρθενῶνος, οἱ ὁποῖοι εἰς τὸ φῶς τοῦ δύοντος ἡλίου ἔπαιρναν λάμψιν χρυσαφιοῦ, ἀντηχοῦσαν οἱ λόγοι περὶ τοῦ Ἀγνώστου Θεοῦ, τὴν ἀληθῆ οὐσίαν τοῦ ὁποίου ἐγνώρισεν ὁ Παῦλος εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ

Τὸ Πάσχα ἑορτὴ φωτὸς καὶ χαρᾶς.

Διὰ τὴν Ἑλλην. Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα ἀπὸ τὰς μεγάλας ἑορτάς της, ἐν ᾧ διὰ τοὺς Δυτικοὺς εἶναι μᾶλλον τὰ Χριστούγεννα. Καὶ τοῦτο οὐ μόνον ἐκ δογματικῶν λόγων, ἀλλὰ καὶ διότι τὸ Πάσχα, ὡς ἑορτὴ φωτὸς καὶ χαρᾶς, συγγενεύει περισσότερον πάσης ἄλλης ἑορτῆς πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Ἑλληνο ορθοδόξου πολιτισμοῦ, τοῦ ὁποίου βασικὸν γνώρισμα εἶναι τὸ φῶς, ἡ θέωσις τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ μεταμόρφωσις ἀκόμη καὶ αὐτοῦ τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Κατὰ τὸ Πάσχα πανηγυρίζομεν τὴν νίκην τῆς ζωῆς κατὰ τοῦ θανάτου, τοῦ φωτὸς κατὰ τοῦ σκότους, τῆς χαρᾶς κατὰ τῆς λύπης. Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ σημαίνει τὴν ἀνάστασιν καὶ ἀνακαίνισιν τῶν πάντων Οἱ θαυμάσιοι ὕμνοι τοῦ Πάσχα ἐκφράζουν ἐπαξίως τὸ βαθὺ νόημα τοῦ Πάσχα. Εἶναι ὕμνοι γεμᾶτοι φῶς, χαράν, θρίαμβον, ὅπως λ. χ. «Ἀναστάσεως ἡμέρα λαμπρυνθῶμεν λαοί - νῦν πάντα πεπλήρωται φωτός, οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια—Πάσχα, ἐν χαρᾷ ἀλλήλους περιπτυξώμεθα» καὶ ἑξῆς. Ὁ μέγας λαός μας καλῶς ὀνομάζει τὸ Πάσχα Λαμπρήν. Οἱ πιστοὶ τῶν

Ὀρθοδόξων λαῶν ἀνάπτουν τὰς λαμπάδας των κατὰ τὴν θ. λειτουργίαν τοῦ Πάσχα ἀπὸ τὴν λαμπάδα τοῦ εἰς τὴν Ὡραίαν Πύλην ἱσταμένου ἱερέως καὶ ἀναφωνοῦντος «Δεῦτε λάβετε φῶς ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός». Ὁ ναὸς τότε πλέει μέσα εἰς τὸ φῶς ἀπὸ τὰ ἀναμμένα κηριὰ τῶν πιστῶν. Ἔπειτα μὲ τὰ κηριὰ ἀναμμένα ξεχύνεται τὸ πλῆθος εἰς τὴν αὐλήν, εἰς τοὺς δρόμους, εἰς τὰς οἰκίας. Ἀπὸ τὸ ἅγιον βῆμα τὸ φῶς μετεφέρθη εἰς τὴν οἰκίαν, εἰς τὸν δρόμον, πανταχοῦ. Ἄραγε φωτίζονται καὶ αἱ ψυχαί μας ἀπὸ τὸ θεῖον αὐτὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ; Καὶ ὅμως ἡ λεγομένη Χριστιανικὴ κοινωνία μας εἶναι γεμάτη ἀθλιότητα καὶ δυστυχία, γεμάτη ἀδικίας καὶ διαφθορὰ καὶ ἐγκληματικότητα, γεμάτη φόβους καὶ ἀνησυχίας. Ταλαίπωρος ἀνθρωπότης! Πότε τὸ παραδείσιον φῶς τοῦ Πάσχα θὰ σκορπίσῃ τὸ σκότος ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς σου, ὥστε νὰ δύνασαι νὰ ἀτενίζῃς καὶ νὰ στραφῇς πρὸς τὸν Λυτρωτήν σου!

Ἡ εὐταξία καὶ ἡ εὐλάβεια εἰς τοὺς ναούς.

Εἶναι πράγματι εὐχάριστον, ὅτι μεταπολεμικῶς κατὰ τὴν Μ. Ἑβδομάδα, κατὰ τὸ Πάσχα καὶ καθ' ὅλας τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς παρατηρεῖται μεγάλη συρροὴ πλήθους εἰς τοὺς ναούς. Ἀποτελεῖ τοῦτο ἔνδειξιν ἀφυπνίσεως τοῦ λαοῦ μας καὶ στροφῆς του πρὸς τὰ ἄνω, πρὸς τὸν Θεόν. Ἐξ ἄλλου ὅμως ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι οὐδεμία τάξις καὶ ἡσυχία ὑπάρχει ἐν τῷ ναῷ κατὰ τὴν τέλεσιν τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν καὶ δὴ τῆς θείας Λειτουργίας. Ὁ καθεὶς εἰσέρχεται καὶ ἐξέρχεται ὅταν θέλῃ καὶ κινεῖται μάλιστα ἀπὸ τὸ ἓν μέρος τοῦ ναοῦ εἰς τὸ ἄλλο κατ' ἀρέσκειαν. Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν εἶναι ἀδύνατος ἡ συγκέντρωσις καὶ ἀπορρόφησις τοῦ πνεύματος τῶν πιστῶν εἰς τὰ τελούμενα καὶ ψαλλόμενα. Εἶναι στοιχειῶδες χρέος μας νὰ εἰσερχώμεθα εἰς τὸν ναὸν μὲ ἀπόλυτον ἡσυχίαν καὶ νὰ ἐξερχώμεθα μόνον μετὰ τὸ τέλος τῆς θ. Λειτουργίας. Οἱ προϊστάμενοι τῶν ναῶν ὀφείλουν νὰ συστήσουν εἰς τοὺς ἐνορίτας των ἐπιμόνως καὶ διαρκῶς αὐτὸ τὸ στοιχειῶδες καθῆκόν των. Καὶ ἡ τάξις ἐν τῷ ναῷ νὰ τηρῆται ἀπὸ τοὺς νεωκόρους ἢ τοὺς προσκόπους ἢ ἀπὸ τὰ ἀνώτερα στελέχη τῶν κατηχητικῶν σχολείων, οὐδέποτε δὲ ἀπὸ τὴν χωροφυλακήν. Ἔχει τοσαῦτα ἄλλα βάρη ἡ ἀστυνομία, ὥστε νὰ μὴ εἶναι ἀνάγκη νὰ τὴν φορτόνωμεν καὶ μὲ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως ἐντὸς τοῦ ναοῦ καὶ νὰ δίδωμεν τὴν ἐντύπωσιν, εἰς ξένους μάλιστα ἐπισκέπτας, ὅτι στρατοκρατούμεθα καὶ φοβούμεθα καὶ ἐν τῷ ναῷ ἀκόμη διατάραξιν τῆς τάξεως ἀπὸ τοὺς κομμουνιστὰς—ὅπως εἶχε γράψῃ εἷς ξένος παρατηρητὴς περιγράφων τὰς ἑορτὰς τοῦ Ἀπ. Παύλου. Εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῶν ἄλλων πεπολιτισμένων λαῶν, ὄχι ἀστυνομία, ἀλλ' οὔτε καὶ ἄλλα ὄργανα τηρήσεως τῆς τάξεως ἐν τῷ ναῷ ὑπάρχουσιν. Ὁ καθεὶς πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὅτι ὁ ἱερὸς ναὸς εἶναι ἱερὸς χῶρος, ὅπου ὀφείλει νὰ εἰσέρχηται μετὰ φόβου καὶ τρόμου ὡς ἁμαρτωλὸς καὶ νὰ παρακολουθῇ καρφωμένος εἰς τὴν θέσιν του μέχρι τέλους μὲ εὐλάβειαν καὶ κατάνυξιν τὴν θ. Λειτουργίαν.

Τὸ ραδιόφωνον

Εἶναι εὐτύχημα μέγα ἡ ἐφεύρεσις τοῦ ῥαδιοφώνου. Κατέστη τοῦτο περισσότερον χρήσιμον καὶ ἀπὸ τὸ ἔντυπον καὶ ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα ὡς μέσον διαπαιδαγωγήσεως, διαφωτίσεως καὶ ψυχαγωγίας τοῦ λαοῦ μας. Κουρασμένοι ἀπὸ τὴν καθημερινὴν βιοπάλην ποσάκις δὲν πηγαίνομεν μὲ εὐχαρίστησιν εἰς τὸ

ραδιόφωνόν μας διὰ νὰ ἀκούσωμεν ὀλίγην καλὴν μουσικήν, ἢ διηγήσεις κα ἱστορίας ἢ τὰ νέα τῆς ἡμέρας; Ἀλλὰ καὶ ποσάκις δὲν ἀπαγοητευόμεθα; Χρειάζεται προσοχὴ μεγάλη, καὶ πεῖρα καὶ εὐρεῖα καὶ ἀνωτέρα μόρφωσις διὰ νὰ καταρτίζηται τὸ πρόγραμμα τοῦ ραδιοφώνου. Σήμερον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ μέγιστον μέρος τοῦ προγράμματός των εἶναι ἀηδέστατα ἐρωτικὰ τραγούδια καὶ χοροὶ καὶ μουσικὴ τζὰζ ἤτοι τῶν ἡμιαγρίων φυλῶν τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Λέγουν, ὅτι τοὺς Ἀσιατικοὺς λαοὺς ὑπονομεύει καὶ φθείρει τὸ ὄπιον καὶ τὰ ναρκωτικά, τοὺς δὲ Εὐρωπαίους καὶ Ἀμερικανοὺς ἡ γυνὴ καὶ πᾶν ὅ,τι συνδέεται μὲ τὴν γυναῖκα. Ἀλλὰ τὸ ραδιόφωνον ὑπάρχει διὰ νὰ ἐξυψώνῃ καὶ ἐξυγιαίνῃ τὰ ἤθη καὶ τὸ φρόνημα εαῦ λαοῦ, τοῦτο δὲ βεβαίως δὲν γίνεται μὲ τὴν διαρκῆ ἐξύμνησιν τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ χοροῦ. Πόσον θὰ ἦτο ὑπέροχον καὶ ἐνδεικτικὸν ἀνωτέρου πολιτισμοῦ ἂν καθ' ἑκάστην τὸ ἡμερήσιον πρόγραμμα ὅλων τῶν ραδιοφωνικῶν σταθμῶν τοῦ κράτους ἤρχιζε μὲ μίαν προσευχὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἐτελείωνε μὲ τὸν ἐθνικὸν ὕμνον; Πόσος καλὸς κόσμος θὰ ηὐχαριστεῖτο ἂν διετίθεντο δέκα λεπτὰ καθ' ἑκαστην δι' ὕμνους ἐκκλησιαστικοὺς ψαλλομένους ἀπὸ ἐκλεκτὰς χορῳδίας τῶν διαφόρων Σχολείων μας! Ἂς σκεφθῶσιν ὀλίγον καὶ αὐτὴν τὴν πλευρὰν οἱ τὰ τῶν Ραδιοφωνικῶν σταθμῶν ρυθμίζοντες ἐφ' ὅσον θέλομεν νὰ εἶναι πραγματικῶς χριστιανικὴ ἡ Ἑλλάς. Ἂς δώσωμεν τὸ παράδειγμα εἰς τὸν κόσμον καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον. Ἄλλως πρέπει ἡ Ἐκκλησία καὶ τὰ πραγματικά της τέκνα νὰ ἔχωσιν ἰδίους ραδιοφωνικοὺς σταθμούς.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΔΕΗΣΙΣ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Τῇ 11ῃ Ἀπριλίου, ἑσπέρας, ἐτελέσθη ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ἡ ὑπὸ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Τμήματος τῆς Παγκοσμίου Χριστιανικῆς Ἑνώσεως Γυναικῶν ὀργανωθεῖσα δέησις ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ κόσμου καὶ ἐπιστροφῆς τῶν Λαῶν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ. Τῆς τελετῆς προέστη ὁ Παναγ. Μητροπολίτης ἡμῶν κ. Παντελεήμων, ὁ ὁποῖος ἀνέπεμψεν εἰδικὰς δεήσεις καὶ ὡμίλησε πρὸς τὸ πυκνὸν ἐκκλησίασμα, τονίσας τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἀνθρώπων εἰς τὸν Θεὸν καὶ τῆς ἀπὸ μέρους τῶν ἀνθρώπων πιστῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῶν λόγων τοῦ Ἐσταυρωμένου. Ἐπωφελήθη τῆς εὐκαιρίας ὅπως συστήσῃ εἰς τὸ συρρεῦσαν πλῆθος τῶν γυναικῶν νὰ συμβάλουν πάσῃ δυνάμει εἰς τὴν ἐν τῇ ζωῇ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν καὶ τῇ κοινωνίᾳ ἡμῶν ἐπικράτησιν τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἰδιαιτέρως ἐτόνισεν ὅτι «εἰς τοῦτο θὰ συντελέσῃ κυρίως τὸ παρά-

δειγμα αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν πρέπει ποτὲ νὰ λησμονῶσιν ὅτι εἶναι Ἑλληνίδες Χριστιαναὶ Ὀρθόδοξοι καὶ ὅτι τοῦτο τὰς ὑποχρεοῖ ἰδιαιτέρως ὅπως τηρῶσι πιστῶς τὰ πάτρια καὶ διακρίνωνται πάντοτε διὰ τὴν θεοσέβειαν, τὸν ἁγνότητα, τὴν σεμνότητα καὶ τὴν σωφροσύνην».

Ὁ Παναγιώτατος ἐθεώρησε πρέπον ὅπως τονίσῃ ταῦτα ἰδιαιτέρως ἐξ ἀφορμῆς ἐπιπολαίων τινῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἡμῶν ἐκδηλώσεων, ὡς τὰ ἐν Ἀθήναις λαβόντα χώραν «καλλιστεῖα», τὰ ὁποῖα δὲν διέκρινεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὰ χρηστὰ καὶ σεμνὰ Ἑλληνικὰ ἤθη, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐχαρακτήριζε πνεῦμα κοσμικόν, ξένον καὶ ἀντίθετον πρὸς τὰς Ἑλληνοχριστιανικὰς παραδόσεις καὶ τρόπος «ἐπιδείξεως» ἀποκρουστικώτατος.

Τὸ ὡραῖον, ἐτόνισε, δὲν κρίνεται καὶ δὲν βραβεύεται εἰς τὴν Ἑλλάδα καθ' ὃν εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ἐκρίθη τρόπον, πολὺ δὲ περισσότερον εἰς τὰς δυσχερεῖς ταύτας ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας ἄλλα πρέπει νὰ μᾶς ἀπασχολοῦν ὅλους. Ἡ ὅλη διεξαγωγὴ τῶν «καλλιστείων» ἦτο ἐπίμεμπτος καὶ διότι ἔλαβε χαρακτῆρα πλουτοκρατικόν, διότι παρέστησαν εἰς αὐτὴν πρόσωπα τῶν ὁποίων ἡ θέσις εἶναι σήμερον ἀλλαχοῦ καὶ διότι πολλαὶ ὑποψήφιοι ἔσπευσαν εἰς τὴν ἐπίδειξιν διὰ βραβεῖα καὶ δῶρα, τῶν ὁποίων δὲν ἐδικαιοῦντο, διότι ὅ,τι ἔχουν εἶναι ἔργον καὶ δῶρον τοῦ Δημιουργοῦ, τὸν ὁποῖον ὀφείλουν νὰ εὐχαριστοῦν καὶ νὰ εὐγνωμονοῦν μὲ ταπείνωσιν καὶ σεμνότητα.

Κατὰ τὴν ἐν τῷ ἱ' ναῷ τελετὴν παρέστη καὶ ἱκανὸς ἀριθμὸς ἀνδρῶν.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ

Μάρτιος — Ἀπρίλιος 1952

Ἐθνικὴ ἑορτὴ 25ης Μαρτίου. Ἡ ἐπέτειος τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν παλιγγενεσίας ἑωρτάσθη μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ἐπὶ τριήμερον. Τῇ 23ῃ Μαρτίου, ἡμέρᾳ Κυριακῇ, 4 μ.μ., ἐγένετο παρέλασις τῆς μαθητιώσης νεολαίας πρὸ τοῦ Παναγιωτάτου καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισήμων, ἱσταμένων ἐν εἰδικῇ ἐξέδρᾳ πρὸ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ στρατηλάτου Βασιλέως Κωνσταντίνου.

Τῇ 24ῃ ἰδίου, ἐπανηγυρίσθη ἡ ἐθνικὴ ἐπέτειος εἰς ὅλα τὰ Ἐκπαιδευτικὰ ἱδρύματα τῆς πόλεως. Τὴν ἑσπέραν ὁ Παναγιώτατος παρηκολούθησεν ἐθνικὴν παράστασιν ἐν τῇ Παιδαγωγικῇ Ἀκαδημίᾳ, ὁ δὲ Θεοφιλέστατος τοιαύτην ἐν τῷ Πειραματικῷ Σχολείῳ τοῦ Πανεπιστημίου.

Τῇ 25ῃ, ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὁ Παναγιώτατος ἐτέλεσε τὴν θ. Λειτουργίαν ἐν τῷ ἱ. ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας καὶ προέστη τῆς ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ Ἑορτῇ Δοξολογίας, παρουσίᾳ τῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως, τοῦ Προξενικοῦ σώματος, τῶν ξένων ἀποστολῶν, τῶν ἀρχηγῶν τῶν ξένων δογμάτων καὶ πλήθους λαοῦ.

Μετὰ τὴν δοξολογίαν ἐπηκολούθησε ὑπὸ τῶν ἐπισήμων ἡ κατάθεσις στεφάνων εἰς τὸ Ἡρῷον τοῦ Γ'. Σ. στρατοῦ, πρὸ τοῦ ὁποίου ὁ Παναγιώτατος ἀνέπεμψεν ἐπιμνημόσυνον δέησιν ὑπὲρ τῶν ὑπὲρ πίστεως καὶ Πατρίδος ἡρωϊκῶς πεσόντων.

Τὴν 11ην π.μ. ὁ Παναγιώτατος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Θ. Ἐπισκόπου Μυρέων παρέστη εἰς τὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τελετήν, καθ' ἣν τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας ἐξεφώνησεν ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Χ. Φραγκίστας μὲ θέμα: «Τὸ Δημοκρατικὸν καὶ Φιλελεύθερον πνεῦμα τῶν Πολιτευμάτων τοῦ Ἀγῶνος».

Τὴν 12,30' μ.μ. ὁ Παναγιώτατος μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπισήμων παρηκολούθησε τὴν μεγαλειώδη παρέλασιν τοῦ στρατοῦ, τῶν σχολείων καὶ τῶν διαφόρων ὀργανώσεων ἀπὸ τῆς πλατείας Ἀριστοτέλους.

Τὴν 3.30' μ.μ. ὁ Παναγιώτατος παρέστη εἰς τελετὴν ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς Παλιγγενεσίας διοργανωθεῖσαν ὑπὸ τῆς Χ.Α.Ν.Θ. ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν Δημοτικῶν σχολείων, ἐν τῷ σταδίῳ αὐτῆς, καθ' ἣν ἀνέπεμψεν ἐπιμνημόσυνον δέησιν ὑπὲρ τῶν πεσόντων.

Ἀκολούθως παρέστη εἰς ἐθνικοθρησκευτικὴν ἑορτὴν τοῦ Κατηχητικοῦ σχολείου ἐνορίας Ἀναλήψεως.

Πανήγυρις Μητροπολιτικοῦ ναοῦ. Τῇ Β' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν, ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, ἑωρτάσθη μεθ' ἁπάσης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἐπισημότητος ἡ ἐτήσιος πανήγυρις αὐτοῦ. Ἀφ' ἑσπέρας ἐψάλη ὁ Μ. Ἑσπερινὸς χοροστατοῦντος

τοῦ Π. Μητροπολίτου ἡμῶν, συμπαραστατουμένου ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γρεβενῶν κ. Φιλίππου καὶ τοῦ Θ. Ἐπισκόπου Μυρέων κ. Τιμοθέου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἑσπερινοῦ τὸ μὲν ἱ. σκῆνος ἐξετέθη εἰς προσκύνησιν, ἡ δὲ ἱ. εἰκὼν αὐτοῦ κατεῖχε τὸν Ἀρχιερατικὸν θρόνον. Τῇ ἐπαύριον κατὰ τὴν πανηγυρικὴν λειτουργίαν ἐν τῷ αὐτῷ ἱερῷ ναῷ ἐτελέσθη Ἀρχιερατικὸν συλλείτουργον, προεξάρχοντος τοῦ Π. Μητροπολίτου ἡμῶν καὶ συλλειτουργούντων τοῦ Σεβ. Μητροπ. Γρεβενῶν καὶ τοῦ Θ. Ἐπισκόπου (Μυρέων).

Τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας, ὃν καὶ δημοσιεύομεν ἐν ἑτέρᾳ σελίδι τοῦ παρόντος τεύχους, ἐξεφώνησεν ὁ Παναγιώτατος.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Θ. λειτουργίας ἐπηκολούθησεν ἡ λιτάνευσις τοῦ ἱ. σκήνους τοῦ ἁγίου, ἐν ἐκκλησιαστικῇ πομπῇ, ἀνεχομένου ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ ἀνδρῶν τῆς Ναυτικῆς βάσεως. Τὸ ἑσπέρας τῆς ἰδίας ἡμέρας ἐψάλη κατανυκτικὸς ἑσπερινὸς χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γρεβενῶν, ὅστις καὶ ἐκήρυξε τὸν θ. λόγον πρὸς τὸ εὐσεβὲς ἐκκλησίασμα.

Χοροστασίαι καὶ Λειτουργίαι Παναγιωτάτου. Κατὰ τοὺς μῆνας Μάρτιον καὶ Ἀπρίλιον ὁ Παναγιώτατος ἐτέλεσε τὴν θ. λειτουργίαν καὶ ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον ἐν τοῖς ἱ. ναοῖς: Ἁγ. Δημητρίου (9|3), ἁγ. Γρηγορίου Παλαμᾶ (16 καὶ 23|3), Γενεσίου Θεοτόκου (Παναγούδας) (30|3), ἁγ. Γρηγορίου Παλαμᾶ, ἐπὶ τελέσει μνημοσύνου τῶν εὐεργετῶν τοῦ Θεαγενείου Νοσοκομείου καὶ τοῦ Χαρισείου Γηροκομείου (6|4), καὶ Κοιμήσεως Θεοτόκου Σίνδου (13|4).

Ὡσαύτως ὁ Παναγιώτατος ἐτέλεσε τὴν θ. λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων καὶ ἐκήρυξε τὸν θ. λόγον ἐν τοῖς ἱ. ναοῖς: Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ, Ἀναλήψεως καὶ ἁγ. Σοφίας ὑπὲρ τῶν σπουδαστῶν τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας.

Ἐχοροστάτησε δὲ καὶ ἐκήρυξε τὸν θ. λόγον κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν ἐν τοῖς ἱ. ναοῖς: Ἁγ. Δημητρίου, Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Λαγκαδᾶ, ἁγ. Βαρβάρας Τούμπας, ἁγ. Γεωργίου Ἀσβεστοχωρίου, Ἀχειροποιήτου καὶ εἰς τὰς Φυλακὰς τοῦ Ἑπταπυργίου. καὶ κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Μ. Ἀποδείπνου ἐν τῷ ἱ. ναῷ Ν. Εὐκαρπίας.

Θεῖον κήρυγμα. Ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τῆς Ἑβδομάδος τῶν Παθῶν τοῦ Σωτῆρος ἐγένετο ἔκτακτος θρησκευτικὴ ὁμιλία ὑπὸ τοῦ Παναγιωτάτου ἐν τῷ ἱ. ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας μετὰ τὸν κατανυκτικὸν ἑσπερινὸν τῆς Ε' Κυριακῆς τῶν νηστειῶν, ἐνώπιον ἀπείρου πλήθους εὐλαβῶν Χριστιανῶν, μὲ θέμα: «ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου».

Τῇ Τετάρτῃ 2|4, ὁ Θεοφιλέστατος ἐπεράτωσε τὸν κύκλον τῶν ἑσπερινῶν αὐτοῦ κηρυγμάτων ἐν τῷ ἱ. ναῷ ἁγ. Σοφίας μετὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Μ. Κανόνος.

Ὁμοίως καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς προνοίᾳ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ἐπυκνώθη τὸ θ. κήρυγμα ἔν τε τῇ πόλει τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τοῖς περιχώροις.

Ἐκκλησιαστικὴ πρόνοια. Μερίμνῃ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ἐψάλη ἡ ἀκολουθία τῶν Χαιρετισμῶν ἐν ταῖς Φυλακαῖς τῆς πόλεως ὑπὲρ τῶν κρατουμένων, διετέθησαν Πνευματικοὶ εἰς τὰ διάφορα Ἱδρύματα πρὸς ἐξομολόγησιν τῶν τρο-

φίμων αὐτῶν καὶ ἀπεστάλησαν ἱερεῖς τόσον εἰς τὰ Ἱδρύματα, τὸν Στρατὸν καὶ τὰς Φυλακάς, ὅσον καὶ εἰς τὰ στερούμενα Ἐφημερίων χωρία τῆς ὑπαίθρου, πρὸς τέλεσιν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν τῆς Μ. Ἑβδομάδος καὶ τοῦ Πάσχα.

Ταμεῖον Πτωχῶν. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα ὁ Παναγιώτατος ἀπηύθυνεν ἔκκλησιν ὑπὲρ ἐνισχύσεως τοῦ ἐν τῇ Ἱ. Μητροπόλει Φιλοπτώχου Ταμείου. Τὸ συγκεντρωθὲν ποσὸν διενεμήθη εἰς ἀπόρους οἰκογενείας, ἀσθενεῖς καὶ φυλακισμένους.

Συγκέντρωσις Κατηχητῶν. Τῇ 18|3 ἔλαβε χώραν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Μεγάρῳ συγκέντρωσις τῶν Κατηχητῶν καὶ Κατηχητριῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως πρὸς οὓς ὡμίλησαν ὁ Παναγιώτατος καὶ ὁ Θεοφιλέστατος, ἐκθέσαντες αὐτοῖς τὴν ἀποστολὴν τοῦ Κατηχητοῦ καὶ τὸν τρόπον τῆς ὅλης ὀργανώσεως καὶ κανονικῆς λειτουργίας τῶν Κατηχητικῶν σχολείων ὑπὸ τὰς ὁδηγίας καὶ κατευθύνσεις τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

Σύναξις Ἱεροψαλτῶν. Τῇ 23ῃ Μαρτίου, Κυριακῇ ἑσπέρας, κατόπιν σχετικῆς προσκλήσεως συνεκεντρώθησαν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ οἱ ἱεροψάλται τῶν ἱ. ναῶν τῆς πόλεως, πρὸς τοὺς ὁποίους ὡμίλησεν ὁ Παναγιώτατος, περὶ τοῦ ὑψηλοῦ λειτουργήματος τοῦ ἱεροψάλτου, καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐν τῇ θ. λατρείᾳ σεμνῆς καὶ ἱεροπρεποῦς στάσεως καὶ ψαλμῳδίας, ἰδίᾳ κατὰ τὰς ἀκολουθίας τῆς Μ. Ἑβδομάδος. Διότι ὁ ἱεροψάλτης, λατρεύει καὶ δοξολογεῖ τὸν Θεόν, ὡς ἐκπρόσωπος τοῦ λαοῦ, εἶναι κατώτερος κληρικὸς καὶ ὡς τοιοῦτος δέον μετ' εὐλαβείας καὶ κατανύξεως νὰ ἐκτελῇ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, νὰ προσέχῃ δὲ νὰ εἶναι ἀκριβὴς ἐκτελεστὴς τῶν Βυζαντινῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ὕμνων, προτιμῶν τὰ μαθήματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ ψάλῃ ἐπιτυχῶς καὶ ἀποφεύγων ὅσα δὲν εἶναι διὰ πάντας καὶ ἀπαιτοῦσι χαρίσματα φωνῆς καὶ τέχνης καὶ πολυμελεῖς χορούς. Ἰδιαιτέρως συνέστησεν ὅπως οἱ ἱεροψάλται καταβάλλωσι προσπάθειαν διὰ τὴν ἐξοικονόμησιν χρόνου, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὰς σημερινὰς συνθήκας καὶ ἀποφεύγοντες νὰ καταπονῶσι διὰ τῶν ἀργῶν μαθημάτων τὸ φιλακόλουθον ἐκκλησίασμα.

Διάβημα κατὰ τῶν ἀσέμνων διαφημίσεων. Κατόπιν τῆς τελευταίας ἀχαλινώτου καὶ ἀναιδοῦς διαφημίσεως δι' εἰκόνων λίαν ἀσέμνων ἔξωθι τῶν κινηματογράφων, τῶν προβαλλομένων ἐν αὐτοῖς ψυχοφθόρων ἔργων, ὁ Παναγιώτατος ἐζήτησε τὴν ἐπέμβασιν τῶν ἁρμοδίων ἀρχῶν, ὅπως ἀπαγορευθῶσιν αἱ τοιαῦται εἰκόνες, αἵτινες προσβάλλουσι πλέον τὴν δημοσίαν αἰδῶ καὶ τὸ ὑγιὲς ἠθικὸν αἴσθημα τῆς μεγάλης πλειονότητος τοῦ θεοσεβοῦς καὶ χρηστοήθους λαοῦ τῆς Θεσ)νίκης. Ἁρμοδίως ἐγνώσθη ἀπαντητικῶς εἰς τὸν Παναγιώτατον ὅτι διετάχθησαν τὰ δέοντα ἀμέσως καὶ ἐσταμάτησεν ἡ παρατηρηθεῖσα ἀσχημία.

Ἱ. Μ. Ξηροποτάμου. Ὁ Παναγιώτατος εὐθὺς ὡς ἐπληροφορήθη περὶ τῆς ἐπισυμβάσης πυρκαϊᾶς ἐν τῇ Ἱ. Μ. Ξηροποτάμου ἐξέφρασε τηλ]κῶς τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ συμπάθειαν.

Συνεδρίαι - Συνεργασίαι. Ὁ Π. Μητροπολίτης ἡμῶν προήδρευσε τῶν κάτωθι Συμβουλίων. Α.Ο.Ν.Α.Δ.Θ., Παπαφείου Ὀρφανοτροφείου, Χαρισείου Γηροκομείου, Θεαγενείου Νοσοκομείου, τῆς Ἐπιτροπῆς ἀνεγέρσεως Ἱ. ναοῦ ἁγ.

Θεοδώρας, Παιδικῶν σταθμῶν Τούμπας καὶ Νεαπόλεως, Οἴκου τυφλῶν, Ἐπιτροπῆς θερινῶν παιδικῶν κατασκηνώσεων καὶ Νομαρχιακῆς Ἐπιτροπῆς ἀνεγέρσεως Ἱ. ναῶν.

Συνειργάσθη δὲ μετὰ τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἰατρικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Γιαννούλη, περὶ συστάσεως ἐν Θεσ)νίκῃ ἰατρείου κωφαλάλων παίδων, μετὰ τοῦ καθηγητοῦ τῆς αὐτῆς σχολῆς ἰατροῦ κ. Τσουτσουλοπούλου καὶ τοῦ κ. Κ. Ζάννα, περὶ συστάσεως ἰατρείου ἀπόρων καρκινοπαθῶν, μετὰ τοῦ νέου Δ' Συμβουλίου τοῦ Θρησκευτικοῦ Συλλόγου «Ἀπολύτρωσις» μετὰ τοῦ Δ Συμβουλίου τοῦ ἀναμορφωτικοῦ ἱδρύματος «Ἀριστοτέλης», τοῦ Δ]τοῦ τοῦ περιοδικοῦ «Μορφὲς» καὶ μετὰ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων τῶν Ἱ. ναῶν ἁγ. Μηνᾶ, ἁγ. Παρασκευῆς Λαγκαδᾶ, Παναγίας Δεξιᾶς καὶ ἁγ. Ἐλευθερίου Ντεπώ. Ὡσαύτως εἶχεν ἐπανειλημμένας συσκέψεις ἐν τῷ Οἴκῳ τυφλῶν, διὰ τὴν διοργάνωσιν ἑβδομάδος ὑπὲρ τοῦ Οἴκου τυφλῶν. Συνοδευόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ Δ]τοῦ τῆς Κοινωνικῆς Προνοίας, καὶ τοῦ μηχανικοῦ τῆς αὐτῆς ὑπηρεσίας μετέβη εἰς τὰς ἐν Ν. Κρήνῃ οἰκοδομικὰς ἐκτάσεις τοῦ Ὑπουργείου Προνοίας πρὸς καθορισμὸν τοῦ διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ νέου Γηροκομείου Θεσ)νίκης ἀπαιτουμένου χώρου.

Χοροστασίαι καὶ Θ. Λειτουργίαι Θεοφιλεστάτου. Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Μυρέων κ. Τιμόθεος ἐτέλεσε τὴν θ. Λειτουργίαν καὶ ἐκήρυξε τὸν θ. λόγον ἐν τῷ Ι. Ναῷ τοῦ Πολιούχου Ἁγίου Δημητρίου (2]3), ἐν τῷ Ι. Ναῷ τῆς Εὐαγγελιστρίας Νεκροταφείου πανηγυρίζοντι (25]3), ἐν τῷ Ι. Ναῷ τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς Μαινεμένης(30]3), ἐν τῷ Ι. Ναῷ τῆς Ἀχειροποιήτου, πανηγυρίζοντι (6]4), ἐν τῷ Ι. Ναῷ Ἀναλήψεως κατὰ τὴν λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων ὑπὲρ τῶν Γυμνασίων Θηλέων τῆς ἐνορίας (11]4) καὶ ἐν τῷ Ι. ναῷ τῆς Θεοτόκου Δρυμοῦ.

Ὁμοίως ἐχοροστάτησε καὶ ὡμίλησε ἐν τῷ Ι. Μητροπολιτικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ κατὰ τὸν κατανυκτικὸν Ἑσπερινὸν (Συγχώρησις) τῇ (2]3), ἐν τῷ Ι. Ναῷ Ἁγίας Τριάδος κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Μ. Ἀποδείπνου (3]3) ἐν τῷ Ι. Ναῷ τοῦ Ἁγ. Μηνᾶ κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν (14[3), ἐν τῷ Ι. Ναῷ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης κατὰ τοὺς Χαιρετισμοὺς (21]3), ἐν τῷ Ι. Ναῷ τῆς Ἀναλήψεως κατὰ τοὺς Χαιρετισμοὺς (28]3), ἐν τῷ Ι. Ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Μεγάλου Κανόνος (2]4), καὶ ἐν τῷ Ι. Ναῷ τοῦ Πολιούχου Ἁγίου Δημητρίου κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν χαιρετισμῶν τῆς Θεοτόκου (4]4).

«Ἡμέρα Εὐχαριστιῶν καὶ Εὐγνωμοσύνης». Ἡ Κυριακή, 2 Μαρτίου, ὡρίσθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας, ὡς Ἡμέρα Εὐχαριστιῶν καὶ Εὐγνωμοσύνης, καθ' ἣν ἀνεπέμφθησαν εἰδικαὶ δεήσεις ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς τῆς Ἑλλάδος εἰς εὐχαριστίαν τοῦ Κυρίου καὶ εἰς ἐκδήλωσιν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὰ Ἔθνη καὶ τοὺς λαούς, οἱ ὁποῖοι ἐβοήθησαν τὸ εὐσεβὲς ἔθνος ἡμῶν ἀπὸ τοῦ 1940 μέχρι σήμερον ἐν ἡμέραις θλίψεως καὶ δοκιμασίας, καὶ ἰδίως πρὸς τὰς ξένας Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ παρασχεθείσῃ καὶ παρεχομένῃ πρὸς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν γενναίας βοηθείας. Παρόμοιαι δεήσεις καὶ εὐχαὶ ἀνεπέμφθησαν, ἐντολῇ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ἐν ἅπασι τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς. Ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τοῦ Πολιούχου Ἁγ. Δημητρίου τῆς Εὐχαριστηρίου Δεήσεως προέστη ὁ Θεοφ-

Ἐπίσκοπος, ἀναπληρῶν τὸν εἰς Ἀθήνας ἀπουσιάζοντα Παναγιώτατον Μητροπολίτην ἡμῶν.

Συνεδρίαι. Ὁ Θ. Ἐπίσκοπος Μυρέων προέδρευσε συνεδριάσεων τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, τοῦ Παιδικοῦ Σταθμοῦ Σταυρουπόλεως, τοῦ Παπαφείου Ὀρφανοτροφείου καὶ Θεαγενείου Νοσοκομείου.

Εἰς τὰ ἐπαναπατρισθέντα Ἑλληνόπουλα. Ὁ Θεοφιλέστατος, ἐκ προσώπου τοῦ Παναγιωτάτου, ἐπεσκέφθη, τῇ 17 Μαρτίου, τὰ εἰς τὸ Παπάφειον Ὀρφανοτροφεῖον φιλοξενηθέντα 85 παιδιά, τὰ ἐκ Γιουγκοσλαυίας ἐπιστραφέντα, πρὸς τὰ ὁποῖα ἀπηύθυνε τὸν χαιρετισμὸν καὶ τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας καὶ διένειμεν ἀναμνηστικὰς εἰκόνας τοῦ Κυρίου εὐλογοῦντος τὰ παιδία.

Τῇ δὲ 20ῇ Μαρτίου ἐτέλεσε τὸ μυστήριον τοῦ Θείου Βαπτίσματος, ἐν τῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ Ἱδρύματος, τοῦ ἐπαναπατρισθέντος ἀβαπτίστου πενταετοῦς κορασίου, ὀνομασθέντος Ἑλένη, παρουσίᾳ τῶν Ἀρχῶν τῆς πόλεως καὶ πλήθους κόσμου.

Μνημόσυνον πεσόντων Ἰσραηλιτῶν. Ὁ Θεοφιλέστατος ἐκ προσώπου τοῦ Παναγιωτάτου παρέστη εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος Θεσσαλονίκης τελεσθὲν τῇ 23|3 μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν ἐπὶ κατοχῆς σφαγιασθέντων Ἰσραηλιτῶν τῆς πόλεως ἡμῶν.

Μεγάλη Ἑβδομάς. Μετ' ἰδιαζούσης θρησκευτικῆς εὐλαβείας καὶ κατανύξεως καὶ ἐν συρροῇ τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν ἑωρτάσθησαν αἱ ἱεραὶ Ἀκολουθίαι τῆς Μ. Ἑβδομάδος εἰς ἅπαντας τοὺς ἱ. ναοὺς τῆς πόλεως καὶ τῆς ὑπαίθρου, μαρτυροῦσαι τὸ βαθὺ θρησκευτικὸν αἴσθημα τοῦ Ὀρθοδόξου Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Συμφώνως τῷ ὑπὸ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως καταρτισθέντι προγράμματι ὁ Παναγιώτατος ἐχοροστάτησε καὶ ἐκήρυξε τὸν Θ. Λόγον, κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Νυμφίων, τῇ Κυριακῇ ἑσπέρας ἐν τῷ ἱ. ναῷ Ἁγ. Τριάδος, τῇ Μ. Δευτέρᾳ ἐν τῷ ἱ. ναῷ ἁγ. Μαρίνης καὶ τῇ Μ. Τρίτῃ ἐν τῷ ἱ. ναῷ ἁγ. Μηνᾶ, τῇ Μ. Πέμπτῃ ἐλειτούργησεν ἐν τῷ ἱ. ναῷ Παναγίας τῆς Λαοδηγητρίας, τῇ Μ. Πέμπτῃ κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Ἁγ. Παθῶν ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ ἱ. ναῷ ἁγ. Γρ. Παλαμᾶ, τῇ Μ. Παρασκευῇ κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Μ. Ὡρῶν καὶ τοῦ Μ. Ἑσπερινοῦ ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ καὶ ἐκήρυξε τὸν θ. λόγον, τὸ ἑσπέρας ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Βυζαντινῷ ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἐπιταφίου, παρουσίᾳ καὶ τῶν ἐπισήμων ἀρχῶν, τὸ Μ. Σάββατον ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ καὶ τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα ἐτέλεσε τὴν θ. λειτουργίαν ἐν τῷ Βυζαντινῷ ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, παρουσίᾳ τῶν ἀρχῶν καὶ ἀπείρου πλήθους Χριστιανῶν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, Κυριακῇ, ὥρα 10 π. μ. ὁ Παναγιώτατος ἐτέλεσε τὸν ἑσπερινὸν τῆς Ἀγάπης ἐν τῷ ἱ. ναῷ ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ἀφοῦ προηγουμένως ἐνεδύθη τὴν Ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ στολὴν ἐν τῷ Μητρ. Μεγάρῳ, κατὰ τὸ Πατριαρχικὸν σύστημα, παρουσίᾳ τῶν ἐπισήμων ἀρχῶν. Ἀκολούθως τῶν ἱεροψαλτῶν ψαλλόντων «τὸ Ἀναστάσεως ἡμέρα» καὶ προπορευομένου τοῦ κλήρου, ὁ Παναγιώτατος μετέβη εἰς τὸν ἱ. ναὸν ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν ἐπισήμων, ἔνθα ἐχοροστάτησε. Κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν ἀνεγνώσθη τὸ Εὐαγγέλιον κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἔθιμον εἰς διαφόρους ξένας γλώσσας.

Δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα ὁ Παναγιώτατος ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἀρχῶν, τοῦ κλήρου, τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων καὶ πλήθους τῶν ἐγκρίτων συμπολιτῶν πρὸς οὓς διένειμε Πασχαλινὰ ᾠά.

Τὴν Δευτέραν τοῦ Πάσχα ὁ Παναγιώτατος ἐλειτούργησε καὶ ἐκήρυξε τὸν θ. λόγον εἰς τὸν ἱ. ναὸν Παναγίας Δεξιᾶς.

Ὁ δὲ Θ. Ἐπίσκοπος Μυρέων κατὰ τὴν Μ. Ἑβδομάδα ἐχοροστάτησε καὶ ἐκήρυξε τὸν θ. λόγον κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Νυμφίων ἐν τοῖς ἱ. ναοῖς: Μεταμορφώσεως Καλαμαριᾶς, Ἁγ. Πάντων καὶ ἁγ. Γεωργίου Νεαπόλεως, τὴν Μ. Πέμπτην ἐλειτούργησε ἐν τῷ ἱ. ναῷ Τριανδρίας, τὸ ἑσπέρας ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Ἁγ. Παθῶν ἐν τῷ ἱ. ναῷ τῆς Ἀχειροποιήτου, τῇ Μ. Παρασκευῇ τὴν μὲν πρωΐαν ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ ἱ. ναῷ Ἀναλήψεως καὶ ἐκήρυξε τὸν θ. λόγον, τὸ δὲ ἑσπέρας κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἐπιταφίου ἐν τοῖς ἱ. ναοῖς ἁγ. Μηνᾶ καὶ ἁγ. Γρηγ. Παλαμᾶ, τὸ Μ. Σάββατον πρωΐ, ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ ἱ. ναῷ ἁγ. Τριάδος, τὴν δὲ Κυριακὴν τοῦ Πάσχα ἐτέλεσε τὴν θ. λειτουργίαν ἐν τῷ ἱ. ναῷ ἁγ. Δημητρίου καὶ τὴν 10ην π. μ. μεταβὰς εἰς τὴν κωμόπολιν Λαγκαδᾶ προέστη τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς «Ἀγάπης», καὶ τὴν Δευτέραν τῆς Διακαινησίμου ἐτέλεσε τὴν θ. λειτουργίαν καὶ ἐκήρυξε τὸν θ. λόγον ἐν τῷ ἱ. ναῷ ἁγ. Θεράποντος.

Ἑορταί, Διαλέξεις κ.λ.π. Ὁ Παναγιώτατος παρέστη εἰς δεξίωσιν γενομένην ἐν τῷ Βρετανικῷ Ἰνστιτούτῳ πρὸς τιμὴν τοῦ λογίου διπλωμάτου καὶ συγγραφέως κ. Νίκολσον, εἰς τὴν πρωτοβουλίᾳ τῆς Ἑνώσεως «Χριστιανικὴ ἀγάπη» διάλεξιν τοῦ καθηγητοῦ κ. Β. Ἰωαννίδου, μὲ θέμα. «ὁ μυστικισμὸς Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ», εἰς τὴν τελετὴν τῆς ἀπονομῆς τῶν διπλωμάτων τῶν ἀποφοίτων μαθητριῶν τῆς σχολῆς Μαιῶν, εἰς τὴν διάλεξιν τοῦ κ. Ἀ. Λέτσα, μὲ θέμα, ἡ «Ἵδρυσις καὶ ἱστορικὴ ἐξέλιξις τῆς Θεσσαλονίκης», εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐντευκτηρίου Χωροφυλακῆς Β. Ἑλλάδος, τελέσας καὶ τὸν ἁγιασμόν, εἰς τὸ ἐναρκτήριον μάθημα τοῦ νέου τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ)κης Σεβ. Μητροπολίτου Νουβίας κ. Ἀνθίμου μὲ θέμα: «Ὑπάρχει ἄραγε καὶ εἰς τὸ ποινικὸν Κανονικὸν Δίκαιον τῆς Ἐκκλησίας μας πρόοδος ὁμοία πρὸς τὴν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα εἰς τὸ κοσμικὸν ποινικὸν δίκαιον ἐμφανισθεῖσαν ὑπὸ τὴν ὤθησιν τῆς φιλοσοφίας τοῦ ΙΗ' αἰῶνος;» καὶ εἰς τὴν τελετὴν τῆς Χριστιανικῆς ἀδελφότητος ἡ «Θεοτόκος» κατὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν διπλωμάτων εἰς τὰς μαθητρίας τοῦ Φροντιστηρίου Κοπτικῆς, παρακολουθήσας καὶ τὴν ἐν συνεχείᾳ δοθεῖσαν πατριωτικὴν παράστασιν.

Ἐπισκέψεις. Τὸν Παναγιώτατον ἐπεσκέφθησαν οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Τυρολόης Χρυσόστομος, Νουβίας Ἄνθιμος, Ἐδέσσης καὶ Πέλλης Διονύσιος, Κοζάνης Κωνσταντῖνος, Γρεβενῶν Φίλιππος, Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγ. Ὄρους Κυπριανός, ὁ Γεν. Πρόξενος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κ. Χόλτ μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν κ. κ. Χέλεϋ καὶ Σαϋμόν, ὁ νέος ἐν Θεσσαλονίκῃ Γεν. Ἐπιθεωρητὴς Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως κ. Φωτεινόπουλος, ὁ κ. Ἀ. Πετσάλης, Γεν. Ἐπιθεωρητὴς Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως Θράκης, οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἱ. Μονῆς Ξηροποτάμου Προηγ. Εὐσέβιος καὶ Γέρων Δωρόθεος, ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ ἐνταῦθα Γιουγκοσλαβικοῦ νεκροταφείου Β. Γιακίνοβιτς, ὁ ἀρχηγὸς τῆς Χωροφυλακῆς ἀντιστράτ. κ. Σαμουήλ, ὁ Β. Mather, Ἄγγλος Θεολόγος, ὁ νέος

ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἐπιθεωρητής Δημοτικῶν σχολείων κ. Γιαννακόπουλος, ὁ Προϊστάμενος τῆς Ἱ. Μ. Κωνσταμονίτου Προηγ. Δαβὶδ καὶ ὁ Γραμματεὺς τῆς Μονῆς μοναχὸς Χρυσόστομος, ὁ κ. E. de Weck, τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ Γενεύης, ὁ κ. A. Andreani, ὑποπρόξενος τῆς Γαλλίας, ὁ κ. A. Lambert, ἀπεσταλμένος τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ὁ κ. Sturge, Γεν. Γραμματεὺς τῶν Κουακέρων μετὰ τῆς κυρίας αὐτοῦ, ὁ κ. Δ. Κάκαβος, ὁ Ἄγγλος συντ)χης W. Furner, κ.ἄ.

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἐξέλεξε κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 5ης Ἀπριλίου τὸν κ. Ἰωάννην Καλογήρου, Δ)τὴν τοῦ ἐνταῦθα Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου, Ὑφηγητὴν εἰς τὴν ἕδραν τῆς Δογματικῆς καὶ Συμβολικῆς.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΑΡΧΙΜ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Γ. ΚΑΝΤΩΝΗ *Ἥρωες τῆς πίστεως*. (Σειρὰ δευτέρα. Εἴκοσι βίοι ἁγίων). Ἔκδοσις ἠθικοθρησκευτικοῦ περιοδικοῦ «*Φῶς*» σελ. 200. Πόλις.

ΠΑΝΑΓ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ, Ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Θεσσαλονίκης *Ὁ Ἀπόστολος Βαρνάβας* σελ. 62. Ἀθῆναι 1951.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ. *Ὁ Μέγας Κανὼν Ἀνδρέου τοῦ Κρήτης*. (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ), σελ. 52. Θεσσαλονίκη. 1952.

ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΙΑΔΟΥ. *Ὁ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Γεννάδιος*. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ Ε΄. τ. τῶν Μικρασ. Χρονικῶν (σελ. 32 - 44). Ἀθῆναι 1952.

Ἠθικὰ ζητήματα σχετικὰ μὲ τὸν συζυγικὸν βίον. Λόγος τῆς Α. Α. Πίου ΙΒ΄. πρὸς τὰς μαίας τὰς μετασχούσας τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου τῆς Ἑνώσεως Καθολικῶν Μαιῶν. σελ. 30. Σίνα 2α Ἀθῆναι. 1951.

Πρὸς τοὺς κ. συνδρομητὰς

Παρακαλεῖσθε ὅπως ἐμβάσητε διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς τὴν ἐτησίαν ὑμῶν συνδρομὴν εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ περιοδικοῦ.

Ἐτησία συνδρομὴ	Δρχ.	30.000
Διὰ τὰς Ἱ. Μονάς, Σχολικὰς Βιβλιοθήκας, καὶ Σωματεῖα	Δρχ.	40.000
Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν	Δολλ.	10

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ"
Διεύθυνσις : Ἱερὰ Μητρόπολις — Τηλέφ. 56-06 — Θεσσαλονίκη

Τύποις : Μιχ. Τριανταφύλλου